

Základná škola Jaroslava Simana, Októbrová 16, Valaská

INOVOVANÝ ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

Učebné osnovy pre 5. ročník

Názov ŠVP	Škola pre deti budúcnosti
Názov ŠkVP	iŠkVP pre II. stupeň - nižšie sekundárne vzdelávanie
Stupeň vzdelania	ISCED 2
Dĺžka štúdia	5 rokov
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	slovenský
Druh školy	štátna
Dátum schválenia	28.septembra 2015
Miesto vydania	Základná škola Jaroslava Simana, Októbrová 16, Valaská

Valaská, september 2015

www.zsvalaska.edu.sk
www.zsvalaska.edupage.sk

kolektív učiteľov 2. stupňa
Kordinátor: Mgr. Eva Hanková

048/6176927

Obsah

Školský učebný plán pre 5. ročník	3
Inovovaný školský vzdelávací program pre 5. ročník	4
Hodnotiace portfólio v 5. ročníku	6
Inovované učebné osnovy ISCED pre 5. ročník	7
SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA	8
ANGLICKÝ JAZYK	21
MATEMATIKA.....	28
INFORMATIKA.....	33
BIOLÓGIA.....	37
DEJEPIS.....	43
GEOGRAFIA.....	48
ETICKÁ VÝCHOVA	52
NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA.....	56
HUDOBNÁ VÝCHOVA.....	61
VÝTVARNÁ VÝCHOVA	66
TECHNIKA.....	73
TELESNÁ VÝCHOVA	77

Školský učebný plán pre 5. ročník

Vzdelávacia oblasť	predmety	Počet	Poznámky
Jazyk a komunikácia	Slovenský jazyk	5	
	Prvý cudzí jazyk	4	
Matematika a práca s informáciami	Matematika	5	
	Informatika	1	Delí sa na dve skupiny, strieda sa
Človek a spoločnosť	Dejepis	2	
	Geografia	2	
Človek a príroda	Biológia	2	
Človek a hodnoty	Etická / Náboženská v.	1	
Umenie a kultúra	Výtvarná výchova	1	
	Hudobná výchova	1	
Človek a svet práce	Technika	1	Delí sa na dve skupiny, strieda sa
Zdravie a pohyb	Telesná a športová	2	Delí sa na chlapcov a dievčatá
Spolu		27	

Poznámky:

Žiaci sa delia na skupiny:

- na vyučovaní cudzích jazykov do počtu 17
- na vyučovaní informatiky do počtu 17 žiakov
- na vyučovaní telesnej výchovy na chlapcov a dievčatá do počtu 25 žiakov

Inovovaný školský vzdelávací program pre 5. ročník

Charakteristika výstupov žiakov 5. ročníka

Žiaci v 5.ročníku prechádzajú náročným obdobím, pretože prichádzajú z 1. stupňa a mení sa im spôsob výučby viacerými vyučujúcimi.

Dôležité je, aby bola vytvorená pozitívna klíma v triede a v škole a žiaci mali pripravené zázemie na získanie požadovaných výstupov.

1. Veľký dôraz budeme hneď od začiatku klásť na vytvorenie dobrého tímu v triede, na rozvíjanie sebapoznania a sebahodnotenia žiaka. Intenzívne to bude v prvých týždňoch septembra, v ktorých vyčleníme hodiny na kurz zameraný na sebahodnotenie. Cieľom bude, aby žiaci získali dobrý učebný štýl, poznali svoje silné a svoje slabé stránky.

Realizácia

V prvom septembrovom týždni 4 - hodinový kurz s triednym učiteľom na tému ako odbúrať trému, stres, zlé návyky pri učení, vytvorenie pozitívnej klímy školy.

2. Dôraz kladieme na bezpečnosť žiakov na cestách, ale aj v budove školy a v okolí.

Realizácia

Kurz: Bezpečnosť na cestách a prvá pomoc - 5 hodín na konci školského roka

3. Ďalším cieľom je vypestovať v žiakoch zodpovednosť za vlastné učenie, poskytnúť im príležitosť objaviť a rozvinúť svoje schopnosti v súlade s ich reálnymi možnosťami.

Realizácia

V rámci mediálnej výchovy začlenenej do vyučovania slovenského jazyka, informatiky a výtvarnej výchovy pripravujú žiaci v priebehu školského roka Ročenku triedy. Bude obsahovať vlastné práce každého žiaka triedy v jemu najbližšej forme: výtvarné práce, slohové práce, projekty, fotodokumentáciu zo spoločných akcií a pod. Spoločne ju upravujú, vytlačia a zviažu, prípadne formou prezentácie predvedú rodičom a žiakom.

Ciele 5. ročníka:

- a) vytvoriť vlastný text na základe dodržiavania stanoveného slohového útvaru/žánru, slohového postupu, jazykového štýlu (rozprávanie)
- b) adekvátne komunikovať s prihliadnutím na komunikačnú situáciu
- c) naučiť sa komunikovať v cudzom jazyku,
- d) vedieť počítať do milión
- e) ovládať početové výkony s prirodzenými a desatinnými číslami

- f) vysvetliť príčiny striedania dňa a noci, striedania ročných období a uviesť dôsledky pohybov Zeme na prírodné procesy
- g) zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky
- h) rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor
- i) vedieť sa orientovať na mape, poznať rozloženie a charakteristiku svetadielov a vybraných miest na zemi
- j) získať základné zručnosti v IKT
- k) vytvárať textové dokumenty s použitím obrázkov a tabuliek
- l) získať základné zručnosti pre ďalšie vzdelávanie
- m) poznať rôzne formy vyjadrovania myšlienok, skúseností a emócií
- n) rozumieť a vedieť vysvetliť pojmy: sebaopoznanie, sebaúcta, sebaovládanie, poznať a vedieť pomenovať svoje silné a slabé stránky
- o) objektívne opísať základné znaky biologických objektov a procesov
- p) poznávať živé organizmy a ich význam v prírode a pre život človeka.
- q) rozvíjať schopnosti a zručnosti pri riešení praktických aktivít, spracovaní jednoduchých správ z pozorovaní
- r) vedieť vysvetliť podstatu javov, procesov a vzťahov
- s) poznať nové netradičné športy

Vychádzajúc z obsahu vzdelávania v Štátnom vzdelávacom programe a v Školskom vzdelávacom programe sme na dosiahnutie cieľov a získanie kľúčových kompetencií žiakov vybrali tieto okruhy učiva:

- Človek a komunikácia
- Významová rovina jazyka
- Rozprávací slohový postup
- Literárne žánre
- Moja rodina
- Voľný čas a záľuby
- Škola
- Zvyky a sviatky
- Priestor a čas
- Pamäť ľudstva
- Človek v pohybe
- Pamiatky v priestore a čase
- Povrch Zeme, svetadiely a oceány
- Mapa, glóbus
- Poznávanie sveta
- Životný priestor, príroda a človek
- Ochrana prírody
- Riešenie úloh z praxe
- Geometria
- Numerické základy s prirodzenými a desatinnými číslami
- Umenie
- Poznanie a pozitívne hodnotenie seba a druhých
- Pohyb, športové hry

Hodnotiace portfólio v 5. ročníku

Povinné práce v hodnotiacom portfóliu

- štvrt'ročné písomné práce z matematiky
- predpísané diktáty a písomné práce zo slovenského jazyka,
- prednes 2 textov poézie alebo prózy
- vybrané písomné práce z jednotlivých predmetov,
- prezentácia ľubovoľnej témy z cudzieho jazyka a jedného zvoleného predmetu žiakom,
- ústna odpoveď minimálne raz za polrok - dejepis, geografia, biológia
- písomné práce po tematickom celku – dejepis, geografia, biológia
- praktické cvičenie z biológie minimálne jedenkrát za rok
- zostavenie rodokmeňa svojej rodiny
- test pohybovej výkonnosti.

Voliteľné práce v hodnotiacom portfóliu

- príspevky do školského časopisu, rozhlasovej relácie,
- čitateľský denník,
- výsledky zo súťaží,
- zapojenie sa do školského projektu,
- účasť na geografickej olympiáde, účasť na biologickej olympiáde
- návštevy knižnice, štúdium literatúry
- nástenka triedy,
- vypracovať a odprezentovať projekt na zadanú tému
- čistota areálu a triedy

Inovované učebné osnovy ISCED pre 5. ročník

Učebné osnovy ISCED 2 tvoria vlastný didaktický program vzdelávania. Je rozpracovaný pre jednotlivé vyučovacie predmety 5. ročníka Základnej školy Jaroslava Simana, Októbrová 16, Valaská. Vychádzajú z Inovovaného štátneho vzdelávacieho programu a reflektujú profil absolventa a zameranie našej školy.

Učebné osnovy pre každý predmet majú nasledovnú štruktúru:

1. Charakteristika vyučovacieho predmetu
2. Ciele vyučovacieho predmetu
3. Obsah vyučovacieho predmetu
4. Kľúčové kompetencie
5. Prierezové témy
6. Stratégie
7. Učebné zdroje
8. Hodnotenie predmetu

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: JAZYK A KOMUNIKÁCIA

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 5 hodín/týždeň (165 hodín/rok)

SLOVENSKÝ JAZYK A SLOH

1. Charakteristika predmetu

Jazyková časť predmetu sa zaoberá problematikou jazyka ako nástroja myslenia a komunikácie medzi ľuďmi. Jazyk je vnímaný ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka.

Dobré zvládnutie jazykového učiva a najmä komunikačných a kognitívnych kompetencií (spôsobilostí) považujeme za východisko kvalitnejších výsledkov celého školského systému a následnej schopnosti žiakov uplatniť sa na trhu práce a v súkromnom živote.

Vo vyučovaní jazyka sa do popredia dostane analýza a interpretácia textov/prejavov a tvorba vlastných textov/prejavov, ktoré budú adekvátne konkrétnej komunikačnej situácii.

Analýza a interpretácia jazykových prejavov poskytne žiakovi priestor na sebauvedomenie. Dá šancu objaviť a následne prejsť pozitívny vzťah k sebe a iným, nadobudnúť primeranú sebadôveru, schopnosť dokázať hodnotiť svoje prednosti i nedostatky, umožní dokázať vyjadrovať svoje pocity a hodnotiť svoj vlastný citový stav, dokázať hodnotiť svoje správanie a jeho dôsledky.

Cieľom je, aby si žiaci uvedomovali jazykovú a kultúrnu pestrosť v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali dospieť k chápaniu odlišností, tolerancii a orientácii v multikultúrnom prostredí.

2. Ciele predmetu

Viesť žiakov k spoznávaní jazyka ako vnútorne štruktúrovaného a uceleného systému. Viesť ich k poznaniu bohatosti jazykových prostriedkov na jednotlivých rovinách jazykového systému, k odhaľovaniu vzťahov významu a formy a vzťahov medzi jednotlivými rovinami jazykového systému. Zameriavať sa na funkčné využitie jazykových a mimojazykových prostriedkov písaných a ústnych prejavov. To napomáha žiakovi chápať zložitú a vzájomnú súvislosť javov okolitého sveta, orientovať sa vo svete, prijímať nové informácie a odovzdávať vlastné poznatky a skúsenosti, formovať si svoje postoje k svetu a životu, spoznávať zákonitosti súčasného života, pochopiť históriu a inšpirovať sa do budúcnosti.

Rozvíjať komunikačné schopnosti a návyky žiakov, aby získali kvalitnú jazykovú kompetenciu, t. j. schopnosť primerane reagovať v rozličných jazykových situáciách.

Tento cieľ je determinovaný získaním správnych ortografických a ortoepických návykov a zručností, ale aj zručností v štylizácii príslušnej vety či textu.

Pestovať v žiakoch lásku k materinskému jazyku a vedomie jazykovej príslušnosti k istému etniku, pocit jazykovej príbuznosti a spolupatričnosti s inými etnikami. Prostredníctvom ovládania normy spisovného jazyka viesť žiakov k zvyšovaniu jazykovej kultúry ich verbálnych prejavov, ústnych i písaných.

Prostredníctvom jazyka viesť žiakov k spoznávaní histórie vlastného národa a vážiť si ľudí, ktorí sa zaslúžili o rozvoj a poznanie slovenského jazyka.

Prehlbovať estetické cítenie žiakov a tak im umožniť vnímať a precítiť krásu umeleckého slova či diela.

Rozvíjať etické cítenie žiakov založené na empatii a asertivitě, viesť ich k prosociálnemu správaniu, aby si dokázali uvedomiť podstatu a význam ľudských hodnôt.

3. Obsah predmetu

3.1. Slovenský jazyk

Slovenský jazyk na 2. stupni zahŕňa jazykovú zložku a slohovú zložku.

Vyučovaciemu predmetu bola ponechaná hodinová dotácia i rozsah vzdelávacieho štandardu v takej forme, ako je uvedené v ŠVP.

Odkaz na vzdelávací štandard ŠVP: <https://www.minedu.sk/data/att/7515.pdf>

Tematický celok	Výkonový štandard Žiak vie/dokáže	Obsahový štandard
ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA A PRAVOPIŠ	Žiak ovláda správnu výslovnosť hlások, vie ich rozlišovať	Hlások / samohlásky, dvojhlásky, <u>spoluhlásky</u> -delenie /
	Žiak vie správne vyslovovať slová, v ktorých nastáva spodobovanie. Žiak vie správne artikulovať a spisovne výslovnosť slabiky de, te, ne, le, di, ti, ni, li; dodržiavať správnu dĺžku slabík a držiavať pravidlá spodobovania.	Spodobovanie / splývavá výslovnosť/
	Žiak vie správne rozdeliť viacslabičné slovo na konci riadku.	Rozdeľovanie slov na konci riadka
	Žiak vie posúdiť správnosť interpunkcie v jednoduchšej vete Žiak ovláda písanie úvodzoviek v priamej reči.	Interpunkčné znamienka: <u>spojovník</u> , <u>pomlčka</u> , úvodzovky
	Žiak vie správne a uplatňovať správny slovný a vetný prízvuk. Žiak vie vysvetliť pojmy prestávka, sila hlasu, dôraz, Žiak pri čítaní dodržiava správne dýchanie.	Fonetické prostriedky: <u>prestávka</u> , <u>sila hlasu</u> , <u>hlavný slovný prízvuk</u> , <u>dôraz</u>
	Žiak pri čítaní dodržiava správnu melódiu.	Melódia vety (oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, zvolacia, želacia) Rytmické krátenie (rytmický zákon)
VÝZNAMOVÁ ROVINA JAZYKA	Žiak vie vyhľadať jednovýznamové, viacvýznamové slová, synonymá a antonymá v danom texte. Žiak vie vysvetliť pojmy Žiak vie vysvetliť lexikálny význam viacvýznamových slov, synonym a antonym v danom texte.	Slovná zásoba ▪ <u>jednovýznamové slová</u> ▪ <u>viacvýznamové slová</u>
	Žiak vie uviesť príklady, vie vytvárať synonymické rady ...	▪ synonymá
	... a antonymické dvojice	▪ antonymá
	Žiak vie identifikovať v texte ustálené slovné spojenie, príslovie, porekadlo, pranostiku, prirovnanie. Žiak určiť druh a vysvetliť	▪ ustálené slovné spojenia ▪ <u>príslovie</u> ▪ <u>porekadlo</u> ▪ <u>pranostika</u>

	lexikálny význam ustálených slovných spojení v danom texte. Žiak vie prispôsobiť lexiku textu cieľu písania a komunikačnej situácii a pri tvorbe vlastného textu využíva čo najširšiu slovnú zásobu s ohľadom na žáner/slohový postup/štýl a cieľ komunikácie.	▪ <u>prirovnanie</u>
	Žiak vie tvoriť slová s opačným významom pomocou predpôn ne-, bez-.	▪ odvodené slová
	Žiak vie vysvetliť pojmy spisovný jazyk a nárečie. Žiak sa vie vyjadrovať spisovne a nárečie používa s ohľadom na cieľovú a obsahovú stránku textu.	▪ <u>spisovný jazyk – nárečie</u>
	Žiak si vie overiť význam neznámych slov v jazykovedných príručkách. Žiak pozná funkciu jednotlivých jazykovedných príručiek a vie si vybrať a používať vhodnú jazykovednú príručku.	Slovníky: synonymický pravopisný frazologický
TVAROVÁ ROVINA JAZYKA	Žiak vie vysvetliť plnovýznamovosť a ohybnosť podstatných mien	Podstatné mená - plnovýznamovosť - ohybnosť
	Žiak vie roztriediť podstatné podľa gramatického rodu. Žiak vie určiť pri podstatnom mene rod, číslo, pád	Gramatické kategórie podstatných mien
	Žiak vie skloňovať konkrétne podstatné meno podľa vzoru Žiak pozná výnimky z rytmického krátenia pri skloňovaní / vzor dlaň, vzor vysvedčenie/ Žiak vie aplikovať svoje vedomosti o skloňovaní podstatných mien vo vlastnom texte	Skloňovanie : ▪ <u>chlap hrdina, dub, stroj</u> <u>životnosť – neživotnosť</u> ▪ <u>žena, ulica, dlaň, kosť</u> ▪ <u>mesto, srdce, vysvedčenie, dievča</u>
	Žiak vie vysvetliť plnovýznamovosť a ohybnosť prídavných mien	Prídavné mená - plnovýznamovosť - ohybnosť
	Žiak chápe dôležitosť gramatickej zhody medzi prídavnými a podstatnými menami pre porozumenie textu.	Gramatické kategórie prídavných mien – rod, číslo, pád
	Žiak ovláda delenie, vie uviesť konkrétne príklady	Rozdelenie prídavných mien – akostné, vzťahové,
	Žiak vie vysvetliť funkciu stupňovania prídavných mien v texte. Žiak vie správne použiť akostné prídavné mená vo svojom texte a správne ich vystupňovať.	Stupňovanie akostných prídavných mien
	Žiak vie rozlišovať mäkko a tvrdo zakončené prídavné mená Vie vyskloňovať konkrétne prídavné meno podľa vzoru Žiak vie aplikovať svoje vedomosti o skloňovaní vo vlastnom texte Vie použiť prídavné mena pri	Skloňovanie prídavných mien: vzory: <u>pekný, cudzí</u>

	jednoduchom opise	
	Žiak vie rozpoznať druhy zámen vie ich správne skloňovať, ich tvary vie použiť vo vlastnom texte	Zámená - osobné: - základné, - - prívlastňovacie
	Žiak vie rozoznať základné a radové číslovky, roztriediť ich Žiak vie aplikovať vedomosti o skloňovaní základných a radových čísloviek v texte a dodržiava ich pravopis. Žiak ovláda písanie interpunkčných znamienok pri radových číslovkách napísaných číslicou. Žiak chápe význam čísloviek (magické čísla) v umeleckom texte.	Číslovky : - základne - radové
	Žiak vie vysvetliť podstatu slovesa a jeho funkcie v texte Žiak chápe dôležitosť (funkciu) slovies v rozprávaní	Slovesá - neurčitok - plnovýznamovosť - ohybnosť
	Žiak vie správne časovať sloveso podľa konkrétnych gramatických kategórií Žiak vie posúdiť správnosť použitia slovesných časov v texte vzhľadom na časovú postupnosť.	Gramatické kategórie – osoba, číslo, čas a časovanie slovies
	Žiak vie správne používať tykanie a vykanie.	tykanie/vykanie
	Žiak vie správne používať predložky	Predložky - <u>väzba s pádom</u>
SKLADOBNÁ ROVINA	Žiak dodržiava správny slovosled a správne používa interpunkčné znamienka.	Slovosled
	Žiak vie rozlíšiť želáciu a zvoláciu vetu. Žiak vie vytvoriť želáciu a zvoláciu vetu a použiť správne interpunkčné znamienka.	▪ veta: želacia, zvolacia

3.2. Sloh

Tematický celok	Výkonový štandard	Obsahový štandard
Informačný slohový postup	Žiak dokáže rozlíšiť umelecký text od vecného	▪ <u>umelecký a vecný text</u>
	Žiak vie napísať adresu a adresu odosielateľa na obálku, na pohľadnicu Žiak vie vytvoriť text pohľadnice v súlade s cieľom komunikácie. Žiak vie vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému súkromný list. Žiak vie vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému SMS a krátky e-mail/mejl.	pohľadnica súkromný list ▪ krátke správy: SMS, e-mail/mejl ▪ adresa ▪ adresa odosielateľa
	Žiak vie vytvoriť vlastnú vizitku. Žiak vie vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému oznámenie a správu. požvánku a plagát. inzerát a reklamu.	▪ oznámenie ▪ správa ▪ požvánka ▪ plagát ▪ vizitka ▪ inzerát ▪ reklama

Rozprávací slohový postup	Žiak vie vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému ucelené rozprávanie s dodržaním delenia na úvod, jadro, záver	▪ jednoduché rozprávanie Stručná a podrobná reprodukcia.
	Žiak vie vybrať zaujímavú myšlienku z textu a rozobrať ju. Žiak vie samostatne zvoliť a sformulovať tému adekvátnu komunikačnej situácii.	▪ <u>hlavná myšlienka</u> ▪ <u>téma</u>
	Stručná a podrobná osnova Žiak vie vysvetliť pojmy úvod, jadro, záver. Členenie jazykového prejavu na odseky (myšlienkové celky).	▪ osnova ▪ úvod, jadro, záver ▪ odsek
	Žiak vie vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému ucelené rozprávanie s prvkami opisu s dodržaním časovej postupnosti.	▪ časová postupnosť v rozprávaní
	Žiak vie vysvetliť pojmy konsept, koncept. Žiak vie vyhľadať explicitne vyjadrené informácie v texte: vie úplne a správne vyhľadať v texte rôzne údaje (miesto, čas, názov); vie presne a správne vyhľadať v texte fakty vzťahujúce sa na tému textu; vie správne spojiť čiastkové údaje, fakty, do komplexnej informácie.	▪ <u>poznámky/konspekt</u> ▪ koncept
Opisný slohový postup	Žiak dokáže samostatne na základe explicitných, ale aj implicitných informácií: - charakterizovať správanie postáv, - hodnotiť ich konanie, - určiť ich vzájomný vzťah; Žiak vie vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému opis: - predmetu, - ilustrácie/obrázka, - osoby	▪ opis: predmetu, obrázka/ilustrácie, osoby
	Žiak vie vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému komplexný opis pracovného postupu s dodržaním časovej a logickej postupnosti.	▪ <u>opis pracovného postupu</u>
	Žiak napíše vymyslený príbeh	▪ <u>rozprávanie s prvkami opisu</u>
	Žiak vie vytvoriť a uskutočniť interview na zadanú alebo voľnú tému. • Žiak vie stanoviť tému interview. • Žiak vie vybrať osobu, ktorá je v súlade s témou interview. • Žiak vie samostatne vytvoriť otázky v súlade s témou interview. • Žiak vie správne klásť otázky, spodobovania a správne intonuje. • Žiak vie zaznamenať odpovede	▪ <u>interview</u>

	a vytvoriť písomnú verziu interview.	
--	--------------------------------------	--

Počet a zameranie kontrolných diktátov v 5. ročníku ZŠ

- počet: 4
- zameranie: Opakovanie učiva zo 4. ročníka, Podstatné mená, Akostné a vzťahové prídavné mená, Slovesá

Počet a zameranie kontrolných slohových prác v 5. ročníku ZŠ

- počet: 1
- zameranie: Rozprávanie s prvkami opisu

LITERÁRNA VÝCHOVA

1. Charakteristika vyučovacieho predmetu

V literárnej časti predmetu sa žiak prostredníctvom literárnych ukážok zoznamuje s literatúrou všeobecne, konkrétne s literárnymi druhmi, literárnymi žánrami, kompozíciou literárnych diel, štylistikou literárneho textu, s metrikou, získava informácie o autoroch.

Primárnym v literárnej výchove sa stáva rozvoj schopností žiaka poznávať svet a zmocňovať sa ho esteticko-umeleckými prostriedkami a úsilie odstrániť z vedomia žiaka presvedčenie o jedinečnosti a nenahraditeľnosti kognitívneho prístupu k svetu.

2. Ciele predmetu

Predmet literatúra smeruje k rozvíjaniu čitateľských kompetencií, resp. súboru vedomostí, zručností, hodnôt a postojov zameraných na príjem (receptiu) umeleckého textu (čítanie, deklamácia, počúvanie), jeho analýzu, interpretáciu a hodnotenie. Najdôležitejším prvkom v tejto koncepcii literárnej výchovy je sústredenie dôrazu na čítanie ako všestranné osvojovanie umeleckého textu.

Cieľom sa stáva rozvoj čitateľských schopností žiaka nielen na základe technického zvládnutia čítaného textu, ale aj prijatia jeho obsahu. Koncepcia vyučovania vychádza predovšetkým zo zážitku, vytvorenia si pozitívneho vzťahu k literatúre.

Učivo je koncipované tak, aby sa sústavne rozvíjali čitateľské a interpretačné zručnosti žiakov. Učiteľ nepredkladá žiakovi hotové poznatky, ale vytvára mu podmienky a pripravuje podnety, aby si vedomosti osvojoval sám.

3. Obsah predmetu

Obsahom literatúry je súbor vedomostí a poznatkov z oblasti poézie a prózy (nonsens, rozprávky...).

<i>Tematický celok</i>	<i>Výkonový štandard (žiak vie)</i>	<i>Obsahový štandard</i>
Úvod do literatúry OPAKOVANIE A UPEVŇOVANIE VEDOMOSTÍ	Žiak správne charakterizuje na neznámom texte (pozná rozdiel medzi umeleckým textom – v beletrii a textom v dennej tlači). Vie čítať ilustráciu. Pozná rôzne knihy, navštevuje žiacku knižnicu. Noviny pozná ako denník, časopis ako periodikum, vie vysvetliť rozdiely, používa časopis na	Literatúra – súhrn literárnych diel Autor/spisovateľ – próza, básnik – poézia Čitateľ – kniha/ divák – film Text – písaná podoba/ ilustrácia – obrázok Kniha – dielo vydané tlačou/ knižnica – zbierka kníh na určenom mieste Časopis – periodikum/ noviny – denník

	vlastnú prácu a prehľbovanie vedomostí, pozná detské časopisy, názvy niektorých denníkov.	
Poézia Všeobecné pojmy patriace k poézii OPAKOVANIE A UPEVNĚOVANIE VEDOMOSTÍ	Žiak z konkrétnej básne, piesne (ľubovoľnej alebo z učebnice) prečíta samostatne každý verš. Vie vysvetliť, prečo je skupina veršov oddelená od ďalšej skupiny, pomenuje tento jav v literatúre. Žiak povie, z koľkých veršov sa skladá strofa v konkrétnej ukážke, koľko strof má báseň. Žiak vysvetlí úlohu nadpisu, povie, aké predstavy vyvoláva samotný nadpis, či sa zhoduje s významom textu. Žiak prečíta slabiky (slová), ktoré vytvárajú rýmy. Žiak vyhľadá v básni slová (slovné spojenia), ktorými sa báseň odlišuje od bežnej hovorenej reči, pomenuje ich, vie vytvoriť vlastné prirovnanie. Žiak vypíše z textu niekoľko slov, vytvorí z nich zdobeniny. Žiak vytleska rytmus detskej riekanky, definuje pojem. Žiak spozná personifikáciu v literárnom texte, vie vytvoriť analogickú personifikáciu.	Verš – vonkajšia kompozícia literárneho diela Strofa – vonkajšia kompozícia literárneho diela Nadpis – názov Rým – metrická vlastnosť poézie, zvuková zhoda slabík (slov) na konci verša Prirovnanie – stylistický prostriedok, ktorý využíva na porovnávanie spoločné znaky vecí, javov Zdobnenina – stylistický prostriedok zjemňujúci význam, ktorým sa vyjadruje kladný vzťah k niekomu, niečomu Rytmus – metrická vlastnosť, rytmická zviazanosť reči na princípe striedania prízvukných a neprízvukných slabík Personifikácia/zosobnenie – básnický prostriedok, v ktorom sa prenášajú vlastnosti zo živej bytosti na neživý jav
Piesne Literárne žánre patriace k poézii	Žiak vie zaradiť ukážku, charakterizovať základné znaky ľudovej piesne. Dokáže recitovať, prednášať text, dodržiavať spisovnú výslovnosť. Žiak pozná druhy ľudových piesní na základe ich obsahu. Vie, pri akej príležitosti vznikli jednotlivé druhy, k akým udalostiam v živote ľudí sa viažu. Žiak vie uviesť príklad.	Ľudová pieseň ako prejav duchovného života každého národa. Prepojenie poézie s hudbou Druhy ľudovej piesne: Pracovné piesne (trávnicke, pastierske, valašské, banické), zbojnícke piesne, uspávanky, regrútske a vojenské piesne, žartovné piesne, ľudostné piesne, koledy (obradové piesne) Zľudovené piesne
Nonsens v ľudovej tvorbe	Žiak vie vyhľadať a vymenovať jej základné znaky. Pozná nonsens ako nezmysel v poézii aj próze.	Poézia nonsensu – hra so slovami
Krátke formy ľudovej slovesnosti OPAKOVANIE A UPEVNĚOVANIE VEDOMOSTÍ	Žiak vie uviesť príklady, na ich základe vysvetliť charakteristické znaky. Žiak dokáže vymyslieť hádanku, vytvoriť vyčítanku (rytmus, rým).	Hádanka (skryté pomenovanie – inotaj, vonkajšie znaky, vnútorná podobnosť), vyčítanka, príslovie (poučenie), porekadlo (výstižné vyjadrenie skúsenosti), pranostika (zovšeobecnenie pozorovania prírody, javov)
Próza Všeobecné pojmy	Žiak porovná dve ukážky (báseň, rozprávka), pozná hlavný rozdiel	Próza ako jedna zo základných foriem literárnej tvorby v širšom ponímaní – všetky neveršované

patriace k próze OPAKOVANIE A UPEVNĚOVANIE VEDOMOSTÍ	medzi viazanou a neviazanou umeleckou rečou. Žiak sformuluje vlastné hodnotenie ukážky (úryvku, diela), podloží svoje stanovisko argumentmi. Žiak vytvorí dejovú osnovu a dokáže prerozprávať obsah prečítaného diela (úryvku, ukážky). Žiak vie určiť hlavné a vedľajšie postavy a stručne ich charakterizuje. Po prečítaní textu vie žiak jednoducho vysvetliť, ako vznikol nadpis, vie prečítať začiatky textu v nových odsekoch. Žiak vie v ukážke nájsť dialóg. S pomocou a postupným návodom vyučujúceho dokáže sformulovať hlavnú myšlienku a tému.	útvary, v užšom poňatí – umelecká reč neviazaná Dej ako charakteristický znak epického diela, umeleckej reči neviazanej Literárna postava ako fikcia autora, hlavná postava literárneho diela vedľajšie literárne postavy Rozprávač – autor, hlavná postava Kompozícia literárneho diela – vonkajšia kompozícia, úloha nadpisu, odseku, kapitoly Dialóg – rozhovor dvoch alebo viacerých osôb Hlavná myšlienka – zmysel diela, odkaz alebo posolstvo autora Téma – udalosti, príhody, osudy zobrazené v literárnom diele
Rozprávka Prozaické literárne žánre	Pozná pôvod rozprávky, vie charakterizovať ľudovú rozprávku ako súčasť ľudovej slovesnosti. Žiak utvorí krátke rozprávanie, v ktorom využije hlavné znaky ľudovej rozprávky, v ktorej bude hlavným hrdinom. Žiak vie vyhľadať v texte hlavné znaky rozprávky. Žiak chápe ich úlohu vo fantastickej rozprávke, vie zdôvodniť úlohu fantázie a fantastických javov, magických čísel a predmetov. Rozlišuje fantastické a realistické rozprávky. Žiak pozná niekoľkých zberateľov a autorov rozprávok. Krátko porozpráva o obľúbenej rozprávkovej knihe. Žiak vyhľadá hlavné a vedľajšie postavy. Vyhľadá kľúčové slová, zostaví dejovú osnovu, voľne interpretuje text, jednoducho	Ľudová rozprávka – rozprávka ako vyjadrenie túžby človeka po dobre a spravodlivosti Hlavné znaky rozprávky Hlavná postava – viaže sa k nej príbeh, vedľajšie postavy – ďalšie postavy v príbehu, rozprávač – rozpráva príbeh, ktorý sa odohráva v rozprávke Fantastická (čarodejná, čarovná) rozprávka. Nadprirodzené, neskutočné postavy, čarodejné deje, magické čísla a predmety. Neznáme miesto deja Realistická rozprávka. Každodenný život, prostí dedinskí ľudia, zveličovanie ľudských vlastností, uplatňovanie humoru Slovenskí zberatelia ľudových rozprávok (Pavol Dobšinský, Samo Czambel) a inonárodní (Božena Němcová, bratia Grimmovci) Autorská rozprávka – ich tvorcami sú spisovatelia

	charakterizuje hlavné postavy – nositelia pozitívnych a negatívnych vlastností. Vytvorí rozprávanie s využitím hlavných znakov rozprávky, v ktorom bude hlavný hrdina zviera (vec), využije personifikáciu. Dotvorí koniec rozprávky podľa vlastnej fantázie. Žiak vyhladá základné znaky poézie vo veršovanej alebo prebásnenej podobe rozprávky (verš, strofa, rým, rytmus).	Veršovaná rozprávka – básnická rozprávka
VYVODENIE NOVÝCH LITERÁRNYCH POZNATKOV	Žiak vie správne zaradiť. Informácie o autoroch literárnych diel vie vyhladať v učebnici (galéria spisovateľov), prípadne v encyklopédii, na internete. Vyhľadá si informácie o Pavlovi Dobšinskom.	Autorstvo (ľudová, umelá) Obsah (fantastická, zvieracia, realistická) Forma (prozaická, básnická, dramatická) Výber a spôsob spracovania témy (klasická, moderná) Podľa štylizácie textu (nonsens)
Povešť	Žiak číta literárny text s porozumením, pozná rozdiely medzi povest'ou, rozprávkou, legendou. Vie priradiť povesti k jednotlivým druhom. Rozlišuje ľudové a autorské povesti, vie povedať, čo je v povesti fantastické a čo realistické. Pozná regionálne povesti, vie ich primerane prerozprávať. Pozná niektorých autorov povestí, vytvorí dejovú osnovu, interpretuje text. Vie určiť hlavné a vedľajšie postavy, charakterizovať jednotlivé postavy, prezentovať vlastný postoj k jednotlivým hrdinom.	Ľudová povest' – vznikali v dávnej minulosti a šírili sa ústnym podaním Miestna povest' – viaže sa k zemepisným miestam, hradom a zámkom Historická povest' – hlavný hrdina je postava alebo udalosť z národnej histórie Heraldická povest' – rozprávka, ako vznikol mestský erb Autorská povest' (umelá) – nový umelecký príbeh Fantázia a realita v povesti
Legenda	Vie, že hlavnou postavou je osoba, ktorá za svoje činy bola vyhlásená za svätú. Vie abstrahovať a sformulovať hlavnú myšlienku prečítaného, vyhladať a utriediť reálne a fantastické deje, vyhladať historické súvislosti, odlišiť od rozprávky a povesti. Rozlišuje legendy podľa pôvodu. Pozná jedného autora legendy. Napíše krátku legendu podľa vlastného výberu témy (napr. z Biblie).	Ľudová legenda – rozprávanie vyjadrujúce predstavy a chápanie sveta, vecí a javov. Vznik v súvislosti so šírením kresťanstva Legenda – ako výsledok zapisovania príbehov v kláštoroch (prispôbené požiadavkám cirkvi). Autorská legenda – umelecké spracovanie témy, realita a fikcia
Komiks	Žiak pozná pôvod komiksu, vie, že ide o epický dej.(prózu) sprostredkovanú bez rozprávača cez priamu reč. Určí hlavné a vedľajšie postavy. Vie, že epickú funkciu splňajú obrázky. Vie vytvoriť komiks, príbeh previesť do priamej reči v bublinách. Pozná známych domácich aj svetových autorov komiksu.	Komiks – literárny žáner, v ktorom sa prepája slovné a výtvarné umenie Úloha obrázka v komikse Funkcia bublíny Pôvod komiksu Princípy komiksu Vtip a humor v komikse Walt Disney ako najznámejší tvorca komiksu Súvislosť komiksu s animovanými filmami Walta Disneyho

Dramatické literárne žánre OPAKOVANIE A UPEVNĚOVANIE VEDOMOSTÍ	Žiak vie vysvetliť na príklade (z učebnice, ukážky) hlavné znaky dramatického diela. Charakterizuje ju ako prozaické dielo – literárny text určený na realizáciu na divadelnej scéne. Číta texty jednotlivých postáv s porozumením, správne moduluje hlas. Žiak vie s pomocou pretvoriť prozaický literárny text na dramatický, napísať jednoduchý scenár pre filmovú (televíznu) podobu rozprávky. Dokáže vysvetliť pojmy viažuce sa k bábkovej hre. Pozná úlohu bábkoherca, vie vysvetliť pojem animácia, vie charakterizovať rozdiely vo vedení bábok pri maňuškovom, javajkovom, marionetovom bábkovom divadle. Žiak vie definovať hlavné znaky filmovej a televíznej podoby literárneho diela (rozprávky). Žiak pozná rozdiel medzi literárnym textom a inscenáciou. Žiak vysvetlí pojmy scenár, režisér, herec, zvukové efekty, ich podiel na vzniku jednotlivých dramatických žánrov.	Slovenskí autori komiksu Podstata dramatických literárnych žánrov a práca s konkrétnym dramatickým textom (s pojmom dráma ako literárnym druhom žiaci nepracujú – dramatická podoba diela, literárneho textu sa vysvetľuje ako dialogizovaná reč) Divadelná hra ako prozaické dielo – literárny text, určený na realizáciu na divadelnej scéne (Dramatická podoba rozprávky) Bábková hra – divadelná hra, v ktorej vystupujú bábkari Bábkoherec – vedú bábkari a hovoria ich dialógy Animácia (oživovať) – zdanlivé oživovanie bábok alebo kreslených postavičiek Maňuškové divadlo – bábkoherec vedie bábkari zosporu Javajkové divadlo – bábkari vedené zosporu na paličkách Marionetové divadlo – bábkoherec vedie bábkari zhora Filmová rozprávka – východiskom je prozaické literárne dielo, ktoré spracuje scenárista tak, aby ho mohli herci hrať na javisku alebo vo filme Televízna rozprávka (hrané a animované) – nahrávajú a tvoria sa v televíznom štúdiu Inscenácia – premena literárneho textu na divadelnú hru (filmovú, televíznu) Tvorcovia divadelnej hry (filmovej, televíznej), scenárista – scenár, dramaturg – výber diel, režisér – príprava a realizácia, herci - postavy, výtvarníci - zobrazenie, hudobný skladateľ – scénická hudba
Odborná náučná literatúra	Žiak vie vysvetliť význam informácií získaných z encyklopédie, vie vyčleniť hlavné informácie v texte, pozná náučný text, ktorý využíva odbornú terminológiu. Oboznámi o zoradení informácií v encyklopédii. Vyhľadá si informácie podľa hesiel. Pozná niektoré encyklopédie. Vie pracovať s najväčšou internetovou encyklopédiou na svete – wikipedia.	Encyklopédia – náučné dielo so súhrnom poznatkov z jedného alebo viacerých odborov Stručné, výstižné a jasné vysvetlenie poznatkov Odborný náučný štýl – využívanie odbornej terminológie Úloha hesla (kľúčového slova) v encyklopédii – porovnanie s nadpisom v iných literárnych dielach Usporiadanie hesiel v encyklopédii (abecedné, chronologické, systematické) Encyklopédia na internete (wikipedia)

4. Kľúčové kompetencie

ČÍTANIE S POROZUMENÍM – zameria svoje čítanie podľa potreby (výber textu podľa komunikačného zámeru a danej situácie), pochopí význam textu (umelecký a vecný text s využitím explicitných a implicitných informácií), porozumie formálnu stránku textu (všeobecné usporiadanie textu: odseky, nadpisy), odlíši vetu a text (nadväznosť medzi slovami a skupinami slov, časová a logická postupnosť pri rozvíjaní témy), pozná význam lexikálnych jednotiek (význam slov v umeleckých a vecných textoch)

PÍSANIE – vyjadrí myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum (téma adekvátne cieľu komunikácie), organizuje text z hľadiska kompozície (osnova, koncept, motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti), zosúladí štylistickú úroveň s cieľom písania a čitateľmi (slovná zásoba s cieľom komunikácie), používa informácie a textové pasáže z iných zdrojov (internet, časopisy, noviny), knihy v knižnici), transformuje texty z jedného žánru do druhého (modifikovaný text)

HOVORENIE – vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum (téma adekvátne komunikačnej situácii, vhodný spoločenský tón komunikácie v súlade s jej cieľom a prostredím, analýza kvality ústneho prejavu), organizovať a rozvíjať svoje myšlienky v súlade s komunikačnou situáciou (vlastný názor obhájiť pomocou vhodných argumentov, kritické zhodnotenie prehovoru), používať slovnú zásobu primeranú určitému cieľu komunikácie a publiku (jazyková pestrosť a variabilita komunikácie), využívať pri komunikácii mimojazykové prostriedky (plynulosť, tempo a zrozumiteľnosť prejavu, gestikulácia, mimika, proxemika a haptika)

Verejná prezentácia textu, verejný prejav

1. Pri ústnom prejave dodržiavať správne dýchanie, artikuláciu, spisovnú výslovnosť a správne uplatňovať suprasegmentálne javy.
2. Pri ústnom prejave primerane uplatňovať mimojazykové prostriedky.
3. Reprodukovať umelecký aj vecný text (doslovne, podrobne, stručne).

Pamäťové, klasifikačné a aplikačné zručnosti

1. Zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť.
2. Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.
3. Na základe indukcie a zovšeobecnenia odvodiť charakteristiky (definície) nových javov.
4. Usporiadať známe javy do tried a systémov.
5. Aplikovať jazykovedné vedomosti na vecné a umelecké texty.
6. Pri písomnom prejave aplikovať pravopisnú normu.

Analytické a syntetické zručnosti

1. Uskutočniť jazykovú analýzu textu a vytvárať jazykový systém.
2. Odlíšiť medzi sebou umelecký a vecný text.
3. Odlíšiť medzi sebou texty z hľadiska jazykového štýlu, slohových postupov a slohových útvarov/žánrov.

Tvorivé zručnosti

1. Vytvoriť vlastný text na základe dodržiavania stanoveného slohového útvaru/žánru, slohového postupu, jazykového štýlu.
2. Ústne prezentovať vlastný text.
3. Napísať krátky príbeh (vlastný zážitok alebo vymyslený príbeh).
4. Dokončiť rozprávanie alebo neukončené prozaické dielo.
5. Zdramatizovať kratší prozaický alebo básnický text.

Informačné zručnosti

1. Používať jazykové príručky a slovníky, korigovať podľa nich vlastné texty.
2. Vyhľadávať, spracúvať a používať informácie z literárnych prameňov a internetu.

Komunikačné zručnosti

1. Adekvátne komunikovať s prihliadnutím na komunikačnú situáciu.
2. Vyjadrovať sa neverbálne a chápať neverbálnu komunikáciu.
3. Verejne prezentovať a obhájiť vlastný názor.

5. Prierezové témy

Environmentálna výchova – zvieracie podstatné mená, vzťah k zvieratám, k prírode, potreba ochrany prírody, využitie literárnych textov, znečisťovanie životného prostredia, v téme Opis živočícha, akostné prídavné mená

Mediálna výchova – práca s knihami, s internetom, časopismi, diskusia o detských filmoch a filmoch a ich hrdinoch, práca s informáciami, triedenie informácií z literatúry, z textu, z médií, v téme Interview, pozdrav a pohľadnica, súkromný list, písanie SMS, e-mail, pozvánka, reklama

Multikultúrna výchova – preberanie slov cudzieho pôvodu, svetová literatúra, správanie sa k skupinám v našej spoločnosti, život v európskych štátoch, postoje k iným skupinám a národom,

Ochrana života a zdravia – život na dedine a v meste, potreba oddychu a relaxácie v našom živote, využitie literárnych textov

Osobnostný a sociálny rozvoj – diskusia, argument, naučiť žiaka vystupovať pred publikom, argumentovať, rozširovanie slovnej zásoby, čítanie s porozumením, rozvoj čitateľskej gramotnosti, nácvik asertívnej a efektívnej komunikácie, rozvoj kreativity, praktické písomnosti, formovanie pozitívneho myslenia, význam rodiny v živote človeka, v téme interview, debata, vyjadrenie vlastného názoru, jednoduché rozprávanie, tvorba osnovy, využite slovies, opis pracovnej činnosti

Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra – slovenské historické pamiatky, naše tradície, ľudové zvyky, porekadlá, príslovia, pranostiky, ľudová slovesnosť, formovanie vzťahu k našim tradíciám, ľudové piesne, v téme prirovnania a frazeologizmy, spisovný jazyk a nárečie, ich správne rozlíšenie

6. Stratégie

Základom vyučovania literatúry je **komunkatívno-poznávací a zážitkový model vyučovania**. Keďže literatúra v sebe obsahuje aj esteticko-výchovné zameranie, ktorého súčasťou sú interpretačné a vyjadrovacie schopnosti, učiteľ vedie žiaka k tomu, aby na základe vlastného zážitku a pochopenia obsahu a formy vyslovil vlastný názor.

Metodické postupy prihliadajú na tieto formálne znaky metodického prístupu:

1. prečítanie textu s porozumením
2. precítanie obsahu
3. uvedomenie si zmyslu obsahu
4. pokus o reprodukovanie čitateľského zážitku,
5. aplikácia a využitie osvojených vedomostí
6. analýza – rozbor
7. syntéza – porovnanie prvkov v diele,
 - porovnanie diel
 - vyvodenie vzťahov, súvislostí
8. hodnotenie – posúdenie podľa vlastných kritérií.

Metódy: práca s učebnicou, práca so zbierkou úloh, práca so slovníkmi a jazykovými príručkami, diktát, slohová práca, individuálne čítanie, čítanie v skupine, spoločné čítanie, brainstorming, diskusia, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, písomné metódy, didaktické hry, tvorivé činnosti, dramatizácia, inscenačné hry, pracovný list, ústna skúška, písomná skúška, test

Formy: individuálna práca, skupinové vyuč., hromadné vyuč., vyuč. v knižnici, domáca úloha

7. Učebné zdroje

- učebnice – Slovenský jazyk pre 5. ročník a Literatúra pre 5. r. (PaedDr. J. Krajčovičová a kol.)

- cvičebnice, jazykové príručky, jazykovedné časopisy, encyklopédie, edukačné CD
- prezentácie, ďalšie učebné pomôcky.

Konečné rozhodnutie sa však ponecháva na učiteľa, ktoré je podmienené viacerými činiteľmi (napr. o. i. aj materiálным vybavením školy).

Novokoncipovaný obsah vyučovania slovenského jazyka zvyšuje nároky na samostatnosť, tvorivosť a organizáciu práce učiteľa.

8. Hodnotenie predmetu

Na kontrolu a hodnotenie žiakov zo slovenského jazyka a literatúry sa využívajú konkrétne a objektívne postupy kontroly a hodnotenia. V rámci predmetu slovenský jazyk a literatúra sú hodnotené tri zložky predmetu: **jazyk, sloh a literatúra**.

Hodnotí sa schopnosť získať, upraviť, spracovať, používať a prezentovať vedomosti, zručnosti a návyky v konkrétnych situáciách, obsahová kvalita a jazyková správnosť odpovede, t. j. rozsah slovnej zásoby, gramatická správnosť, stylistická pôsobivosť a stupeň rečovej pohotovosti.

Pri **verbálnej kontrole** zisťujeme a hodnotíme osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovou časťou učebných osnov. Po ústnej odpovedi oznámi učiteľ žiakovi známku ihneď. Pri úlohách a cvičeniach sa využíva slovné hodnotenie formou stručného komentára ku konkrétnemu výkonu žiaka.

Písomná forma kontroly a hodnotenia osvojených poznatkov prebieha tromi formami:

Kontrolné diktáty (klasifikované) sa píše po prebratí daného učiva a zopakovaní sledovaného gramatického javu. V každom ročníku po prebratí a zopakovaní učiva sa píše **vstupná a výstupná písomná práca**. Po prebratí jednotlivých tematických celkov sa píše **kontrolná písomná práca**.

Žiaci sa klasifikujú známkou, dodržiavajú sa nasledovné kritériá hodnotenia písomných testov:

Každý učiteľ má vo svojej kompetencii zadávať ďalšie **čiasťkové testy, úlohy, cvičenia a päťminútovky** v časovom limite 10-20 minút a podľa vlastnej potreby hodnotiť zvládnutie prebraných gramatických javov. Výsledky hodnotenia učiteľ oznámi žiakovi a predloží k nahliadnutiu do 3 dní. Ak žiak z dôvodu absencie nepíše niektorú z písomných prác, učiteľ môže dať žiakovi na napísanie tejto práce náhradný termín.

Známky získané pri kontrole prostredníctvom týchto foriem majú pri celkovom hodnotení a klasifikácii najväčšiu váhu. Žiaci majú možnosť výslednú známku pri súhrnnom hodnotení a klasifikácii ovplyvniť aj známkami, ktoré majú menšiu váhu. Získať ich môžu získať za vypracovanú domácu úlohu podľa zadania, za vlastnú tvorbu, aktivitu na vyučovaní, účasť na mimoškolských aktivitách, súťažiach, za vypracovanie referátov, za príspevky do školského časopisu.

Vyučujúci na hodinách vyžaduje - aktívnu účasť na hodinách, - pripravenosť na vyučovanie, nosenie pomôcok, prejav zmysluplného názoru, zadanú prácu vypracovať pravidelne doma, - schopnosť viesť dialóg a argumentovať, dlhodobý pozorovateľný záujem o proces vyučovania, dôraz na kreativitu, schopnosť komunikovať, adekvátny štýl prejavu. Absencia viacerých z nich môže negatívne ovplyvniť výkon žiaka, čo sa môže prejaviť aj v súhrnnom hodnotení a klasifikácii.

Literárna zložka: Písomné práce

V každom ročníku píše žiaci po prebratí a zopakovaní učiva v jednotlivom tematickom celku písomnú prácu v časovom limite 20-25 minút. Ich počet závisí od počtu tematických celkov v ročníku a môžu mať rôznu podobu. Úlohy a otázky v písomných prácach sú hodnotené bodmi. Celkové hodnotenie písomných prác sa bude hodnotiť známkou 1 až 5 na základe percentuálnej úspešnosti a počtu získaných bodov v písomnej práci. Ak žiak z dôvodu absencie nepíše niektorú z písomných prác, učiteľ môže dať žiakovi na napísanie tejto práce náhradný termín. Termíny písomných prác vyučujúci žiakovi vopred oznámi. Učiteľ písomné práce archivuje do konca príslušného školského roka.

Umelecký prednes

Učiteľ klasifikuje v priebehu školského roka prednes 2 textov poézie alebo prózy, ktoré určí vyučujúci.

Spracovala: Mgr. Eva Hanková
ZŠ Jaroslava Simana, Októbrová 16, Valaská
201

UČEBNÉ OSNOVY ISCED2

Vzdelávacia oblasť: JAZYK A KOMUNIKÁCIA

ANGLICKÝ JAZYK

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 4 hodiny/týždeň (134hodín/rok)

1. Charakteristika predmetu

Vyučovací predmet anglický jazyk patrí medzi všeobecnovzdelávacie predmety a spoločne s vyučovacím predmetom slovenský jazyk a literatúra, resp. jazyk národnostnej menšiny a literatúra vytvára vzdelávaciu oblasť Jazyk a komunikácia.

Vzhľadom na široké využitie cudzích jazykov v súkromnej a profesijnej oblasti života, či už pri ďalšom štúdiu, cestovaní, spoznávaní kultúr aj v práci, sa dôraz pri vyučovaní cudzích jazykov kladie na praktické využitie osvojených kompetencií, efektívnu komunikáciu a činnostne zameraný prístup. Komunikácia v cudzích jazykoch je podľa Európskeho referenčného rámca (ES, 2007, s. 5) založená na schopnosti porozumieť, vyjadrovať myšlienky, pocity, fakty a názory ústnou a písomnou formou v primeranej škále spoločenských a kultúrnych súvislostí podľa želaní a potrieb jednotlivca.

Podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky (SERR) označenie úrovne A1 je používateľ základného jazyka. Komunikačnú úroveň A1 žiaci dosiahnu v prvom cudzom jazyku, t. j. v anglickom jazyku na konci 5. ročníka ZŠ. Charakteristika ovládania anglického jazyka na úrovni A1 podľa SERR je nasledujúca:

Rozumie známym každodenným výrazom a najzákladnejším vetám, ktorých účelom je uspokojenie konkrétnych potrieb, a tieto výrazy a vety dokáže používať. Dokáže predstaviť seba aj iných a dokáže klásť a odpovedať na otázky o osobných údajoch, ako napríklad kde žije, o ľuďoch, ktorých pozná, a o veciach, ktoré vlastní. Dokáže sa dohovoriť jednoduchým spôsobom za predpokladu, že partner v komunikácii rozpráva pomaly a jasne a je pripravený mu pomôcť (SERR, 2013, s. 26).

2. Ciele predmetu

Všeobecné ciele vyučovacieho predmetu anglický jazyk vychádzajú z modelu všeobecných kompetencií a komunikačných jazykových kompetencií, ako ich uvádza Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky (ŠPÚ, 2013). Pri formulácii cieľov vyučovacieho predmetu sa zdôrazňuje činnostne zameraný prístup - na splnenie komunikačných úloh sa žiaci musia zapájať do komunikačných činností a ovládať komunikačné stratégie.

Cieľom vyučovacieho predmetu anglický jazyk je umožniť žiakom:

- efektívne používať všeobecné kompetencie, ktoré nie sú charakteristické pre jazyk, ale sú nevyhnutné pre rôzne činnosti, vrátane jazykových činností,
- využívať komunikačné jazykové kompetencie, aby sa komunikačný zámer realizoval vymedzeným spôsobom,
- v receptívnych jazykových činnostiach a stratégiách (počúvanie s porozumením, čítanie s porozumením) spracovať hovorený alebo napísaný text ako poslucháč alebo čitateľ,
- v produktívnych a interaktívnych jazykových činnostiach a stratégiách (ústny prejav, písomný prejav) vytvoriť ústny alebo písomný text,

- používať hovorené a písané texty v komunikačných situáciách na konkrétne funkčné ciele.

Učiaci sa na úrovni A1 rozvíja všeobecné kompetencie tak, aby dokázal:

- získavať uvedomene nové vedomosti a zručnosti,
- opakovat' si osvojené vedomosti a dopĺňať si ich,
- uvedomovať si stratégie učenia pri osvojovaní si cudzieho jazyka,
- opísať rôzne stratégie učenia s cieľom pochopiť ich a používať,
- pochopiť potrebu vzdelávania sa v cudzom jazyku,
- dopĺňať si vedomosti a rozvíjať rečové zručnosti, prepájať ich s poznaným, systematizovať ich a využívať pre svoj ďalší rozvoj a reálny život,
- kriticky hodnotiť svoj pokrok, prijímať spätnú väzbu a uvedomovať si možnosti svojho rozvoja,
- udržať pozornosť pri prijímaní poskytovaných informácií,
- pochopiť zámer zadanej úlohy,
- účinne spolupracovať vo dvojiciach i v pracovných skupinách,
- aktívne a často využívať doteraz osvojený jazyk,
- využívať dostupné materiály pri samostatnom štúdiu,
- byť otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti.

Komunikačné jazykové kompetencie

Komunikačné jazykové kompetencie sú tie, ktoré umožňujú učiacemu sa konať s použitím konkrétnych jazykových prostriedkov (SERR, 2013, s. 12). Na uskutočnenie komunikačného zámeru a potrieb sa vyžaduje komunikačné správanie, ktoré je primerané danej situácii a bežné vo vybraných krajinách, kde sa hovorí anglickým jazykom.

Jazykové kompetencie

Žiak dokáže:

- používať iba základný rozsah jednoduchých výrazov týkajúcich sa osobných údajov a potrieb konkrétneho typu,
- používať základný repertoár slovnej zásoby izolovaných slov a slovných spojení vzťahujúcich sa na dané konkrétne situácie, používať iba obmedzené ovládanie základných gramatických štruktúr a typov viet, ktoré sú súčasťou osvojeného repertoáru,
- ovládať výslovnosť obmedzeného repertoáru naučených slov a slovných spojení, zrozumiteľnú pre rodených hovoriacich, ktorí sú zvyknutí komunikovať s hovoriacimi pochádzajúcimi z jazykovej skupiny daného učiaceho sa,
- odpísať známe slová a krátke slovné spojenia, napríklad jednoduché pokyny alebo inštrukcie, názvy každodenných predmetov, názvy obchodov a bežne používané ustálené spojenia,
- vyhláskovať svoju adresu, štátnu príslušnosť a ostatné osobné údaje (SERR, 2013, s. 111 – 119).

Sociolingválne kompetencie

Žiak dokáže:

- nadviazať základnú spoločenskú konverzáciu tak, že používa najjednoduchšie spôsoby vyjadrenia zdvorilosti: pozdraviť sa, rozlúčiť sa, predstaviť sa, poďakovať sa, ospravedlniť sa atď. (SERR, 2013, s. 123).

Pragmatické kompetencie

Žiak dokáže:

- spájať slová alebo skupiny slov pomocou najzákladnejších lineárnych spojovacích výrazov, napríklad „a“ alebo „potom“,

- zvládnuť veľmi krátke izolované a väčšinou vopred naučené jazykové prejavy, s mnohými pauzami, ktoré sú nevyhnutné na hľadanie výrazových prostriedkov, na artikuláciu menej známych slov a na pokusy o vhodnejšiu formuláciu (SERR, 2013, s. 127, 131).

Výkonový štandard - komunikačné jazykové činnosti a stratégie

Výkonový štandard určuje požiadavky na komunikačné jazykové činnosti a stratégie: počúvanie s porozumením, čítanie s porozumením, písomný prejav a ústny prejav, ktoré má žiak povinne dosiahnuť na konci 5. ročníka ZŠ.

a stratégie sa rozvíjajú väčšinou integrovane, t.j. viaceré súčasne. Dôraz na konkrétne jazykové činnosti sa odvíja od komunikačnej situácie, v ktorej sa účastníci komunikácie nachádzajú.

Počúvanie s porozumením – výkonový štandard

Žiak na konci 5. ročníka ZŠ dokáže:

- sledovať reč, ktorá je veľmi pomalá a starostlivo artikulovaná, aby mohol pochopiť význam,
- porozumieť jednoduchým pokynom, ktoré sú pomaly a zreteľne adresované a riadiť sa jednoduchými orientačnými pokynmi,
- porozumieť každodenným výrazom týkajúcim sa uspokojovania jednoduchých, konkrétnych potrieb (SERR, 2013, s. 68, 69, 77).

Čítanie s porozumením - výkonový štandard

Žiak na konci 5. ročníka ZŠ dokáže:

- porozumieť veľmi krátkym jednoduchým textom a samostatným slovným spojeniam, vyhľadať známe mená, slová a základné slovné spojenia, podľa potreby sa v čítaní vrátiť späť,
- porozumieť krátkym jednoduchým správam na pohľadniciach,
- rozoznať známe mená, slová a najzákladnejšie slovné spojenia v jednoduchých nápisoch,
- získať približnú predstavu o obsahu jednoduchších informačných materiálov a krátkych jednoduchých opisov, najmä ak má vizuálnu oporu,
- riadiť sa krátkymi, jednoducho napísanými orientačnými pokynmi (SERR, 2013, s. 71 – 73).

Písomný prejav – výkonový štandard

Žiak na konci 5. ročníka ZŠ dokáže:

- napísať krátky osobný list alebo pohľadnicu, napríklad pozdrav z dovolenky,
- vyplniť jednoduché registračné formuláre s osobnými údajmi ako meno, štátna príslušnosť, adresa, telefón a podobne,
- napísať jednoduché slovné spojenia a vety o sebe a iných ľuďoch, o tom, kde žijú a čo robia, v písomnej forme požiadať o osobné údaje alebo ich poskytnúť (upravené SERR, 2013, s. 85, 86, 64).

Ústny prejav – výkonový štandard

Ústny prejav – dialóg

Žiak na konci 5. ročníka ZŠ dokáže:

- dohovoriť sa jednoduchým spôsobom, ale komunikácia je úplne závislá od pomalšieho opakovania reči, preformulovania a spresnení,
- porozumieť otázkam a pokynom, ktoré sú mu adresované a ktoré sú vyslovované dôsledne a pomaly,
- používať jednoduché zdvorilostné formulácie ako pozdrav, lúčenie, opýtať sa niekoho, ako sa má,
- predstaviť seba a iných a reagovať, keď ho predstavujú,

- rozumieť každodenným jednoduchým slovným spojeniam a vedieť reagovať na jednoduché informácie (upravené SERR, 2013, s. 76 – 83).

Ústny prejav – monológ

Žiak na konci 5. ročníka ZŠ dokáže:

- vytvoriť jednoduché, väčšinou izolované slovné spojenia o ľuďoch a miestach,
- opísať seba, čo robí, kde žije (SERR, 2013, s. 60).

3. Obsah predmetu

Vyučovaciemu predmetu bola hodinová dotácia navýšená o 1 hodinu bez rozšírenia obsahu ako je uvedené v ŠVP.

Odkaz na vzdelávací štandard ŠVP: <https://www.minedu.sk/data/att/7526.pdf>

Využitie navýšených hodín: na prehĺbenie a lepšie zvládnutie vzdelávacieho štandardu uvedeného v ŠVP.

<i>Tematický celok</i>	<i>Výkonový štandard</i>	<i>Obsahový štandard</i>	<i>Počet navýšených hodín</i>
Krajiny	žiak vie vyjadriť názor - súhlas, nesúhlas porovnávať	geografické názvy prídavné mená opisujúce krajinu pravidelné stupňovanie krátkych prídavných mien Ktoré jazero je najväčšie?	2
Výživa a zdravie	žiak vie vyjadriť vôľu - želanie	jedlá, nápoje, ovocie, zelenina sloveso want/chcieť/ + neurčitok sloveso need/potrebovať/ + podstatné meno Ja potrebujem/chcem...	3
Voľný čas a záľuby Človek na cestách	vyjadriť plány	vyjadrenie budúceho deja pomocou to be going to - tvorenie otázky, odpovede, záporu	
Voľný čas a záľuby	žiak vie vyjadriť schopnosť - vedomosti vyjadriť neznalosť vyjadriť schopnosť vykonať nejakú činnosť	časovanie modálneho slovesa môcť/ vedieť „can, could“ - tvorba otázky, odpovede a záporu Ja viem / neviem plávať. spojky a, ale, pretože Ja viem plávať, ale nie veľmi dobre.	2
Zdravie a výživa Ľudské telo, starostlivosť o zdravie	žiak vie vyjadriť pocity - radosť, šťastie, uspokojenie, smútok, sklúčenosť	prídavné mená miery, farby a kvality v základnom tvare veľký červený pomaranč Som šťastný. Je mi ľúto.	2
Vzdelávanie a práca Voľný čas a záľuby	žiak vie vyjadriť očakávania a reagovať na ne - zistiť spokojnosť, nespokojnosť	jednoduchý minulý čas pravidelných slovies - tvorba otázky, odpovede a záporu Mal si dobrý deň? otázky s opytovacím zámenom Kedy sa skončil film?	3
Krajiny, mestá a miesta Voľný čas a záľuby Výživa a zdravie	žiak vie predstaviť záľuby a vkus - vyjadriť, čo sa mi páči, čo mám rád, čo uznávam vyjadriť, že sa mi niečo alebo	love/like/hate + sloveso + ing mať rád/nenávidieť Rád čítam Nerád vstávam. príslovky niekedy, nikdy, vždy, včera	2

	niekto nepáči	väzba Id'like/chcel by som/ modálne slovesá can, could - tvorba otázky a záporu	
Voľný čas a záľuby Výživa a zdravie	žiak vie stanoviť, oznámiť a zaujať postoj k pravidlám alebo povinnostiam - vyjadriť príkaz/zákaz žiadať o povolenie a súhlas dať súhlas	Neber ten melón! Môžem/Mohol by som otvoriť okno? Áno, samozrejme.	2
Človek na cestách Ľudské telo, starostlivosť o zdravie	žiak vie reagovať na porušenie pravidiel alebo nesplnenie povinnosti - ospravedlniť sa	minulý jednoduchý čas sloves byť, mať Ľutujem. Prepáčte.	2
Výživa a zdravie Človek na cestách	žiak vie dať ponuku a reagovať na ňu - žiadať niekoho o niečo odpovedať na žiadosť ponúknuť pomoc odpovedať na návrh	vyjadrenie množstva pomocou any/ some /nejaký/, a lot of/veľa/ zdvorilé ponuky pomocou can/could Môžeš mi pomôcť? Áno, zaiste. Môžem ti pomôcť? Áno, prosím.	2
Človek a spoločnosť	žiak vie reagovať pri prvom stretnutí - predstaviť niekoho predstaviť sa reagovať na predstavenie niekoho privítať	prítomný jednoduchý čas plnovýznamových sloves - tvorba otázky, záporu, rozkazu, odpovede Toto je... Ja som... Teší ma. Vitaj!	2
Človek a spoločnosť	žiak vie nadviazať kontakt v súlade s komunikačnou situáciou - upútať pozornosť pozdraviť odpovedať na pozdrav poďakovať sa a vyjadriť uznanie	Prepáčte.....Excuse me,please. Dobrý deň. Good morning. Ďakujem. Thank you. Nemáte za čo. Not at all. Dovidenia. See you. slovosled vo vetách v prítomnom jednoduchom a priebehovom čase - tvorba otázky, odpovede a záporu	2
Voľný čas a záľuby	rozlúčiť sa		
Šport nám, my športu Voľný čas a záľuby Človek a príroda Výživa a zdravie	žiak vie vybrať z ponúknutých možností - identifikovať opísať	neurčitý a určitý člen Tá kaviareň je naľavo. základné číslovky 30-100 intenzifikátory veľmi, naozaj On je veľmi/naozaj vysoký. prítomný priebehový čas - základných plnovýznamových sloves - tvorba otázky, odpovede, záporu a rozkazu	2
Krajiny Rodina a spoločnosť Človek a príroda Voľný čas a záľuby Vzdelávanie a práca	žiak vie vypočuť si a podať informácie - informovať sa potvrdiť a trvať na niečom začleniť informáciu odpovedať na požiadavky	časovanie pomocného slovesa byť, a mať a základných plnovýznamových sloves v prítomnom jednoduchom čase - tvorba otázky, odpovede a záporu opytovacie zámená prečo, kedy, kto, kde, čo, ktorý ako, koľko Kde je kaviareň? Áno, tam je. On je môj brat. Áno. Nie. privlastňovacie prídavné mená a zámená	2

Voľný čas a záľuby Človek na cestách Človek a spoločnosť	žiak vie korešpondovať - začať list ukončiť list	minulý jednoduchý čas nepravidelných plnovýznamových slovies - tvorba otázky, odpovede a záporu Milá Mary... Ako sa máš? S pozdravom...	3
Krajiny, mestá a miesta Človek a spoločnosť	žiak vie telefonovať - začať rozhovor udržiavať rozhovor ukončiť rozhovor	nepravidelné stupňovanie prídavných mien - dobrý, zlý Ahoj, tu je... Moment. Bude lepšie keď... Dovidenia.	2

4. Kľúčové kompetencie

Počúvanie s porozumením

- dokáže rozoznať známe slová a najzákladnejšie slovné spojenia z každodenného života
- rozumie jednoduchým pokynom

Čítanie s porozumením

- rozumie známym menám, názvom, slovám a veľmi jednoduchým vetám
- rozozná základné slovné spojenia z každodenného života
- rozumie krátkym jednoduchým správam na pohľadniciach, v mailoch

Písomný prejav

- dokáže napísať krátky osobný pozdrav alebo mail
- dokáže vyplniť jednoduché registračné formuláre s osobnými údajmi

Ústny prejav

- dokáže predstaviť seba a iných, klásť a odpovedať na otázky o osobných údajoch, o ľuďoch, ktorých pozná, o veciach, ktoré vlastní
- dokáže používať jednoduché zdvorilostné frázy

5. Prierezové témy

Osobnostný s sociálny rozvoj

- rozvíjať schopnosť komunikovať, vyjadriť svoje potreby, pocity, postoje, poznávať seba

Ochrana života a zdravia

- poznať a riadiť sa zásadami starostlivosti o svoje telo, osvojovať si správne stravovacie návyky

Mediálna výchova

- viesť k aktívnemu využívaniu médií v procese učenia sa cudzieho jazyka

Multikultúrna výchova

- rozvíjať poznanie iných kultúr a schopnosť komunikovať s ich nositeľmi, porovnávať

Environmentálna výchova

- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k živým organizmom a ich prostrediu

6. Stratégie

Metódy: motivačná, vyhľadávanie faktov, osvojovanie si zručností a vedomostí, projektová, fixačná, problémová, tvorivá dramatika

Postupy: analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, porovnávanie

Formy: individuálna práca, skupinová práca, práca vo dvojiciach, samostatná práca, domáca úloha, vyučovacia hodina, vyučovanie v triede, rozprávanie, dialóg, projekt, hra, hranie rolí

7. Učebné zdroje

- učebnica Family and Friends – 2. vydanie, Tamzin Thompson, Naomi Simmons Oxford University Press 2014
- Student multirom k učebnici , metodika k učebnici
- Anglická gramatika (vydavateľ Didaktis)
- Anglicko-slovenský a slovensko-anglický prekladov
- Zdroje z internetu: www.planetavedomosti.sk www.oup.com/elt www.zborovna.sk
- Premium testy na stránke školy www.zsvalaska.edu.sk
- Materiálno-technické a didaktické prostriedky: zariadenie jazykového laboratória, interaktívna tabuľa, dataprojektor

8. Hodnotenie predmetu

Žiaci sú hodnotení a klasifikovaní v súlade s Metodickým pokynom č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy, ktoré schválilo MŠ SR platnosťou od 1.5.2011.

Hodnotenie a klasifikácia v anglickom jazyku sleduje základné všeobecné, sociolingvistické a komunikačné kompetencie, ktoré sa prejavujú vo využívaní základných komunikačných zručností –

- čítanie s porozumením
- počúvanie s porozumením
- samostatný ústny prejav a rozhovory

Pri hodnotení v predmete anglický jazyk sa berú do úvahy tieto aspekty:

- obsahová primeranosť, výber jazykových prostriedkov a slovnej zásoby, plynulosť vyjadrovania, jazyková správnosť a štruktúra odpovede

Žiak je z predmetu skúšaný ústne aj písomne, najmenej dvakrát v polročnom hodnotiacom období. Hodnotenie v predmete anglický jazyk sa vykonáva klasifikáciou. Písomné práce sú hodnotené podľa vnútornej školskej stupnice ZŠ J. Simana.

Povinné práce v hodnotiacom portfóliu:

- testy po každom tematickom celku
- ústne odpovede
- krátke bleskovky na overenie osvojenia slovnej zásoby a gramatického učiva
- 1 písomná práca
- vypracovanie a prezentovanie projektov

Voliteľné práce v hodnotiacom portfóliu:

- zapájanie sa do olympiády v anglickom jazyku

Vypracovala: Ingrid Sedliaková
ZŠ J.Simana, Októbrová 16, Valaská
2015

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

MATEMATIKA

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 5 hodín /týždeň (165 hodín/rok)

1. Charakteristika predmetu

Predmet matematika je zameraný na rozvoj matematickej kompetencie, tzn. rozvíja schopnosť používať matematické myslenie na riešenie rôznych problémov v každodenných situáciách, schopnosť a ochotu používať matematické modely myslenia (logické a priestorové myslenie) a prezentácie (vzorce, modely, diagramy, grafy, tabuľky). Potrebné vedomosti z matematiky zahŕňajú dobré vedomosti o počtoch, mierkach a štruktúrach, základné počtové operácie, chápanie matematických termínov. V učive aritmetiky sa zavádzajú desatinné čísla a počtové operácie s nimi. Pri osvojovaní počtových výkonov sa zdôrazňuje ich algoritmický charakter a využitie pri riešení úloh z praxe. Vzdelávací obsah predmetu je v 5. ročníku rozdelený na tematické okruhy: Násobenie a delenie prirodzených čísel v obore do 10 000.

Vytvorenie oboru prirodzených čísel do a nad milión. Počtové výkony s prirodzenými číslami. Geometria a meranie. Súmernosť v rovine. Desatinné čísla. Počtové výkony s desatinnými číslami. Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúcich špecifické matematické myslenie.

V tematickom okruhu Čísla, premenná a počtové výkony s číslami sa dokončuje vytváranie pojmu prirodzeného a desatinného čísla, žiaci sa oboznamujú s algoritmami počtových výkonov v týchto číselných oboroch.

V tematickom okruhu geometria a meranie sa učia základné pravidlá rysovania, meranie dĺžky a výpočet obvodu rovinných útvarov. Obsah štvorca a obdĺžnika.

Poznatky z matematiky môžu žiaci využiť aj v iných predmetoch – v biológii, geografii, informatike a technike.

Vyučovací predmet matematika v 5. ročníku sa vyučuje v časovej dotácii 5 hodín týždenne. Počty hodín uvedené pri vymenovaní tematických celkov v ročníku sú len orientačné, pre učiteľa nezáväzná a nevyčerpávajú celý hodinový fond v jednotlivých ročníkoch. Zo zvyšného počtu hodín si vyučujúci rezervuje 8 hodín na písanie a opravu štvrťročných prác, ostatné hodiny (12) môže využiť na posilnenie tematických celkov základného učiva opakovanie učiva.

2. Ciele predmetu

Cieľom matematiky je získať schopnosť používať matematiku vo svojom budúcom živote, logicky a kriticky myslieť, vedieť argumentovať, komunikovať a spolupracovať v skupine pri riešení problému. Vyučovanie matematiky umožní žiakom získať nové vedomosti prostredníctvom riešenia úloh s rôznorodým kontextom, tvoriť jednoduché hypotézy a skúmať ich pravdivosť, rozvíjať svoju schopnosť orientácie v rovine a priestore. Výsledkom vyučovania je schopnosť žiakov správne používať matematickú symboliku a schopnosť čítať s porozumením súvislé texty obsahujúce čísla. Žiak by mal vedieť využívať pochopené a osvojené postupy a algoritmy pri riešení úloh, získať skúsenosti s matematizáciou reálnej situácie a tvorbou matematických modelov, získať schopnosti používať prostriedky IKT na vyhľadávanie, spracovanie, uloženie a prezentáciu informácií. Použitie vhodného softvéru by malo uľahčiť niektoré namáhavé výpočty alebo postupy a umožniť tak sústredenie sa na podstatu riešeného problému. Má podporiť a upevňovať kladné morálne a vôľové vlastnosti žiakov, ako je samostatnosť, rozhodnosť, vytrvalosť, húževnatosť, sebakritickosť, kritickosť, cieľavedomá sebakýchova a sebazvdelčovanie, dôvera vo vlastné schopnosti a možnosti, systematickosť pri riešení úloh.

Výchovno-vzdelávací proces v matematike má smerovať k tomu, aby žiak:

- osvojil si určené fakty, pojmy a vzťahy medzi nimi, definície, vety a dôsledky, ktoré z nich vyplývajú, terminológiu, frazeológiu, symboliku a metódy práce,
- vedel v rôznych situáciách čítať, písať a hovoriť o matematike,
- v súlade s osvojením obsahu dosiahol zručnosti v rôznych formách počítania: spamäti, písomne, pomocou kalkulačky (tabuľky); v konštruovaní rovinných útvarov a výpočte ich obvodu a obsahu, v grafickom vyjadrovaní údajov - vedel prakticky uplatniť svoje vedomosti a zručnosti,
- pri získavaní vedomostí a zručností rozvíjal si úroveň vnímania, pozorovania, predstavivosti, obrazotvornosti, pamäti a myšlienkových operácií,
- poznal hlavné historické a kultúrne etapy vývoja matematiky,
- naučil sa matematicky uvažovať, byť schopný tvoriť jednoduché odhady, domnienky, hypotézy, zhromažďovať údaje na podporu svojich úvah atď.
- vytváral, rozvíjal a upevňoval si kladné morálne a vôľové vlastnosti, ako je samostatnosť, rozhodnosť, húževnatosť, sebakritickosť, kritickosť, a snažil sa o cieľavedomú seba výchovu a seba vzdelávanie,
- rozvíjal si záujmy a postoje k tvorivej činnosti,
- chránil a zveľaďoval okolité prírodu a staral sa o svoje zdravie,
- vytvoril si kladný vzťah ku všetkým humánnym a demokratickým hodnotám.

3. Obsah predmetu

Vyučovaciemu predmetu bola hodinová dotácia navýšená s rozšírením obsahu existujúceho predmetu iŠVP – tematický celok *Desatinné čísla, Počtové výkony s desatinnými číslami*

Odkaz na vzdelávací štandard iŠVP: <https://www.minedu.sk/data/att/7509.pdf>

Tematický celok	Výkonový štandard (žiak vie)	Obsahový štandard
Násobenie a delenie prirodzených čísel v obore do 10 000 28 hodín	Vedieť pohotovo spamäti násobiť a deliť v obore do 100, v jednoduchých prípadoch aj vo vyššom obore. Poznať a vedieť používať algoritmus písomného násobenia jednociferným a dvojciferným číslom. Poznať a vedieť používať algoritmus písomného delenia jednociferným číslom aj zo zvyškom.	Násobenie a delenie spamäti mimo obor násobilky v obore do 100. Delenie so zvyškom v obore do 100. Násobenie a delenie písomne jednociferným číslom a v jednoduchých prípadoch aj spamäti v obore do 10 000. Násobenie a delenie pomocou kalkulačky aj dvojciferným číslom. Kontrola správnosti výpočtu. Riešenie slovných úloh na násobenie a delenie.
Vytvorenie oboru prirodzených čísel do a nad milión 21 hodín	Viedieť čítať, písať, znázorňovať, zaokrúhľovať, porovnať dve prirodzené čísla. Rozkladať na jednotky rôzneho rádu a opačne, skladať z jednotiek rôzneho rádu dané číslo. Vedieť riešiť slovné úlohy na porovnávanie dvoch čísel.	Vytvorenie predstavy o veľkých číslach. Počítanie po desaťtisícoch, tisícoch, stovkách. Čítanie a písanie prirodzených čísel. Rád číslice v zápise prirodzeného čísla, porovnanie, usporiadanie, zaokrúhľovanie, zobrazovanie na číselnej osi. Vzťahy medzi číslami, susedné čísla, párne, nepárne čísla Rímske číslice. Riešenie slovných úloh.
Počtové výkony s prirodzenými číslami	Vedieť pohotovo počítat spamäti z praktického hľadiska primerané príklady na všetky počtové výkony, vrátane aj delenia zo zvyškom.	Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel spamäti, písomne a na kalkulačke (aj mimo oboru do 100 s násobkami 10, 100, atď.) Porovnávanie rozdielom.

33 hodín	Vedieť pohotovo počítať na kalkulačke. Vedieť správne určiť poradie početových výkonov v úlohách s prirodzenými číslami.	Sčítanie a odčítanie na kalkulačke. Násobenie a delenie prirodzených čísel spamäti, písomne dvojčiferným a trojčiferným číslom), na kalkulačke (aj mimo oboru do 100 s násobkami 10, 100, atď.) Násobenie a delenie ako vzájomne opačné matematické operácie. Poradie početových výkonov. Kontextové úlohy. Propedeutika záporných čísel.
Geometria a meranie 34 hodín	Používať pravítko s ryskou. Odmerať dĺžku úsečky. Zhotoviť úsečku danej dĺžky. Premieňať jednotky dĺžky. Narysovať rovnobežné priamky. Narysovať kolmé priamky. Narysovať rovnobežník v štvorcovej sieti. Vypočítať obvod trojuholníka, štvorca a obdĺžnika pomocou merania dĺžok jeho strán. Popísať základné rovinné a priestorové geometrické útvary. Zostaviť z kociek stavbu na základe stanovených podmienok. Rozoznať teleso a stavbu. Vypočítať, z koľkých kociek sa skladá teleso/stavba. Zakresliť stopu stavby. Zakresliť pôdorys telesa. Zakódovať stavbu. Zakódovať teleso. Zobraziť jednoduchý obrázok z geometrických tvarov v štvorcovej sieti. Zmenšiť / zväčšiť daný geometrický tvar v štvorcovej sieti podľa stanovených podmienok.	Rysovanie – základné pravidla rysovania. Rovnobežky, kolmice v bežnom živote. Rysovanie rovnobežníka (len ako propedeutika v štvorcovej sieti). Meranie dĺžky úsečky, jednotky dĺžky, premena jednotiek m, dm, cm, mm v obore prirodzených čísel. Obvod trojuholníka, štvorca, obdĺžnika. Kocka, kváder (ako propedeutika). Stavba telies zo stavebnícových kociek. Stavba telies na základe stanovených podmienok (podľa plánu). Zväčšovanie a zmenšovanie geometrických tvarov vo štvorcovej sieti (propedeutika práce s pomerom).
Desatinné čísla Početové výkony s desatinnými číslami 15 hodín	Vedieť čítať a zapisovať desatinné čísla a určiť rád číslí v zápise desatinného čísla. Zobraziť desatinné číslo na príslušnej číselnej osi. Vedieť porovnávať, zaokrúhľovať a usporadúvať desatinné čísla. Sčítanie a odčítanie primerané desatinné čísla písomne a pomocou kalkulačky.	Kladné desatinné číslo, rád číslí. Zobrazenie desatinného čísla. Vzdialenosť čísla na číselnej osi. Porovnanie, usporiadanie a zaokrúhľovanie desatinných čísel. Sčítanie a odčítanie desatinných čísel (spamäti, písomne a na kalkulačke).
Súmernosť v rovine (osová a stredová) 15 hodín	Pre daný bod nájsť bod osovo súmerný podľa danej osi. Identifikovať rovinné geometrické útvary súmerné podľa osi. Zostrojiť os súmernosti dvojice bodov, úsečky. Nájsť os súmernosti osovo súmerného útvaru. Pre daný bod nájsť stred súmernosti. Identifikovať rovinné geometrické útvary súmerné podľa stredu. Zostrojiť stred súmernosti dvojice bodov. Nájsť stred súmernosti stredovo súmerných rovinných útvarov. Zostrojiť obrazy rovinných útvarov v stredovej a osovej súmernosti.	Súmernosť a zhodnosť geometrických útvarov. Stred súmernosti. Stredová súmernosť. Os súmernosti. Osová súmernosť. Útvary osovo a stredovo súmerné, vzor, obraz. Konštrukcia rovinného geometrického útvaru v osovej a stredovej súmernosti.

Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúcich matematické myslenie 9 hodín	Porozumieť grafu, tabuľke. Rozlíšiť druh grafu. Čítať údaje z grafu. Čítať údaje z tabuľky. Vykonávať zber, zápis a interpretáciu údajov. Zisťovať a zapisovať počet náhodných udalostí pri pokusoch. Na konkrétnych príkladoch rozoznať istú, náhodnú a nemožnú udalosť.	Zhromažďovanie, usporiadanie a grafické znázornenie údajov. Pravdepodobnostné hry, pokusy a pozorovania. Zisťovanie počtu náhodných udalostí pri pokusoch. Voľba stratégie. Riešenie nepriamo sformulovaných úloh (kontextové úlohy). Propedeutika zlomkov a priamej úmernosti.
---	---	---

4. Kľúčové kompetencie

Žiak:

- ovláda početové výkony s prirodzenými a desatinnými číslami bez obmedzenia
- 1. ovláda riešenie jednoduchých a zložených slovných úloh
- 2. vymenuje druhy rovinných útvarov a pozná ich základné vlastnosti
- 3. vie premieňať jednotky dĺžky a hmotnosti
- 4. ovláda výpočet obvodov týchto útvarov
- 5. vie systematicky usporiadať daný počet prvkov
- 6. má skúsenosti v porovnávaní rôznych udalostí z hľadiska miery ich pravdepodobnosti

5. Prierezové témy

Osobný a sociálny rozvoj žiaka - schopnosť spolupracovať, kooperovať, vytrvalo a presne pracovať.

Multikultúrna výchova – rozvíjať zručnosti orientovania sa v pluralitnej spoločnosti a využívať interkultúrne kontakty k vzájomnému obohateniu seba i druhých.

Mediálna výchova – pozornosť k vecnej správnosti a presnosti údajov, a to ako kritickou analýzou existujúcich textov, tak vlastnou produkciou a utváraním návyku overovať si čo najdôkladnejšie všetky údaje.

Environmentálna výchova – angažovať sa v riešení problémov spojených s ochranou životného prostredia, vnímať a citlivo pristupovať k prírode a k prírodnému a kultúrnemu dedičstvu.

6. Stratégie

- **Metódy:** výklad, vysvetľovanie, práca s textom, metódy logiky, metóda riadeného objavovania, experiment, analógia
- **Postupy:** vyhľadávanie tabuliek, diagramov, znázorňovanie, reprodukcia, argumentácia,
- **Formy:** samostatná práca žiakov, práca vo dvojiciach, skupinová práca, vyučovacia hodina, domáca úloha, práca s PC, internetom

7. Učebné zdroje

- Literatúra:
Zuzana a Peter Bero: Matematika 5, Polygrafické centrum Bratislava, 2015
Šedivý a kol.: Matematika pre 5. ročník – 1., 2. časť, SPN Bratislava, 2001
Miroslav Telepovský : Matematické hlavolamy, Prázdninová matematika
Zuzana Berová, Peter Bero: Pomocník z matematiky pre 5. ročník
Vzdelávacie prostredie pre žiaka a učiteľa v Planéte vedomostí
E-learningový portál aSc Agendy
- Didaktická technika: dataprojektor, počítač, interaktívna tabuľa

- Materiálno-učebné prostriedky: rysovacie pomôcky, pracovné listy, kartičky s úlohami, kalkulačka, ukážky modelov geometrických telies,

8. Hodnotenie predmetu

Hodnotenie žiakov v matematike je priebežné, prevažne frontálne. Uprednostňujeme písomné formy preverovania vedomostí pred ústnymi. **Dôležité je sústavné pozorovanie a slovné hodnotenie práce žiakov v triede i mimo nej** (samostatná práca na aplikačných matematických projektoch, odporúčané úlohy na precvičenie mimo vyučovacích hodín).

Písomné práce

Písomné preverovanie realizujeme cez rozcvičky, štvrťročné písomné práce, tematické písomné práce, vstupné previerky, výstupné previerky v každom ročníku.

Najväčšiu váhu majú štvrťročné písomné práce.

Tematické písomné práce môžeme písať po jednotlivých tematických celkoch, ich počet závisí od počtu tematických celkov v ročníku. Termín týchto písomných prác oznamujeme vopred.

Matematické rozcvičky sú vždy hodnotené a slúžia najmä na spätnú väzbu. Ich klasifikácia má najmenšiu váhu a záleží na vyučujúcom, či známku zapíše aj do klasifikačného hárku.

Všetky písomné skúšky sú klasifikované podľa vnútornej školskej stupnice.

Ústne odpovede

V matematike menej časté verbálne hodnotenie žiakov prebieha priebežne podľa potrieb učiteľa alebo žiaka, býva individuálne. Frontálne či skupinové priebežné slovné hodnotenie plní najmä motivačnú funkciu pre prácu na jednotlivých vyučovacích hodinách.

Ústnymi odpoveďami sú:

- cielené skúšanie žiaka pri tabuli,
- krátke odpovede počas vysvetľovania, precvičovania a overovania učiva.

Žiak by mal byť takto hodnotený aspoň raz za hodnotiace obdobie.

Celkové hodnotenie

Výsledné hodnotenie je súhrnom klasifikácie písomných a ústnych skúšok, pozorovania práce žiaka počas hodnotiaceho obdobia v triede aj mimo nej. Výsledná známka sa neurčuje ako priemer všetkých zapísaných známok.

Žiaci sú hodnotení a klasifikovaní v súlade s Metodickým pokynom č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy, ktoré schválilo MŠ SR platnosťou od 1.5.2011

Žiaci so ŠVVP sú hodnotení s ohľadom na svoje možnosti a v súlade s metodickým pokynom z 28. apríla 2009 na hodnotenie žiakov ZŠ.

Hodnotenie žiakov so špeciálnymi poruchami učenia a integrovaných žiakov sa uskutočňuje v spolupráci so špeciálnym pedagógom, pod dohľadom ktorého môžu títo žiaci povinné (i odporúčané) písomné práce vypracúvať. Pre žiakov so špeciálnymi potrebami sa slovné hodnotenie špeciálne pedagóga stáva súčasťou celkového hodnotenia žiaka.

Spracovala: Mgr. Oľga Nemčáková
ZŠ Jaroslava Simana, Októbrová 16, Valaská
2015

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

INFORMATIKA

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 1 hodina /týždeň (33 hodín/rok)

1. Charakteristika predmetu

Predmet informatika rozvíja myslenie žiakov, i schopnosť analyzovať a syntetizovať, zovšeobecňovať, hľadať vhodné stratégie riešenia problémov a overovať ich v praxi. Vede k presnému vyjadrovaniu myšlienok a postupov a ich zaznamenaniu vo formálnych zápisoch, ktoré slúžia ako všeobecný prostriedok komunikácie.

2. Ciele predmetu

Cieľom vyučovania informatiky je naučiť žiakov základné pojmy, postupy a prostriedky informatiky, budovať informatickú kultúru, t.j. vychovávať k efektívnemu využívaniu prostriedkov informačnej civilizácie s rešpektovaním právnych a etických zásad používania informačných technológií a produktov. Dostupné technológie majú poskytnúť vyučovaniu informatiky široký priestor na motiváciu a praktické projekty.

3. Obsah predmetu

Vyučovaciemu predmetu bola ponechaná hodinová dotácia i rozsah vzdelávacieho štandardu v takej forme, ako je uvedené v ŠVP.

Odkaz na vzdelávací štandard ŠVP: <https://www.minedu.sk/data/att/7510.pdf>

<i>Tematický celok</i>	<i>Výkonový štandard (žiak vie)</i>	<i>Obsahový štandard</i>
Informačná spoločnosť 3 hodiny	Bezpečne používať internet. Poznať o vírusoch, spamoch, hoaxoch. Samostatne pracovať s internetovou stránkou www.bezpecnenainternete.sk .	Zásady bezpečnosti na internete. Platnosť, správnosť informácií, nebezpečný obsah.
Princípy fungovania IKT 6 hodín	Demonštrovať hardvér na „rozbratom počítači“. Spustiť výučbový program na CD. Dokázať naštartovať operačný systém, prihlásiť a odhlásiť sa, pracovať so súbormi, ukladať informácie na rôzne médiá. Popísať rozloženie klávesnice Písať diakritické znaky, veľké písmená, písať rôzne špeciálne znaky.	Softvér Hardvér Vstupné a výstupné zariadenia (skener, disk, USB, ...) Operačný systém Klávesnica

	Pri písaní správne použiť klávesy Caps Lock, Num Lock, Home, End, Delete, Backspace, PgUp, PgDn Použiť kláves F1 na vyvolanie pomocníka Použiť mapu znakov na písanie špeciálnych znakov	
Informácie okolo nás 16 hodín	Kresliť v grafickom prostredí a vytvárať jednoduché grafické návrhy Poznať význam ikoniek jednotlivých nástrojov (ceruza, štetec, plechovka, sprej, guma, lupa, úsečka, krivka, ...) Kresliť čiary voľnou rukou, priamky, krivky, útvary – obdĺžnik, štvorec, elipsa, kruh, mnohoúhelník Pracovať s farbou – vyplniť oblasť farbou, maľovať štetcom, vytvoriť sprejový efekt, vytvoriť vlastné farby, ... Pracovať s časťou obrázku – vybrať časť obrázku, kopírovať časť obrázku Zmeniť vzhľad obrázku – jeho veľkosť, prevrátiť a otočiť obrázok, ... Vložiť text do obrázku mazať – malé i veľké oblasti otvoriť nový dokument, uložiť dokument, tlačiť obrázok Vytvárať textové dokumenty aj s použitím obrázkov a tabuliek Písať hladký text s nastavením fontu, veľkosti a typu písma, riadkovania, zarovnaním textu v odseku Opraviť chyby v dokumente, vyhľadávať a nahradiť slová Napísať text pomocou WordArtu, vkladať symboly Vytvoriť číselný zoznam, zoznam s odrážkami Označiť, kopírovať, presunúť, vymazať blok Formátovať odsek Usporiadať text do stĺpcov Vložiť obrázok (klipart, zo súboru, z internetu) do textu Formátovať obrázok Vedieť vložiť jednoduchú tabuľku do textu Dokázať hľadať slovo, pojem v tabuľke, v dokumente, encyklopédii	LogoMotion Oblasti aplikácií softvéru, grafická informácia Práca s grafickým editorom LogoMotion Jednoduché geometrické tvary, krivky Rovné čiary, úsečky Útvary – obdĺžnik, štvorec, elipsa, kruh, mnohoúhelník Výplň, používanie farieb Nástroj Oblasť, práca s Oblasťou Tvorba jednoduchých obrázkov – podľa predlohy s návodom Vytvorenie vlastného obrázku WORD – základné pojmy Písanie textov v programe WORD Formátovanie textu, farba, veľkosť textu Nadpisy, odrážky v texte Číslovanie stránok, záhlavie stránky Kopírovanie a vkladanie textov, obrázkov Práca s viacerými oknami Tvorba jednoduchých obrázkov, komiksov Jednoduchá tabuľka (tvorba, editovanie, úprava) Jednoduché klávesové skratky

Komunikácia prostredníctvom IKT 8 hodín	Poznať využitie internetu v rôznych oblastiach života Rozlišovať medzi rôznymi typmi internetových prehliadačov Nastaviť veľkosť textu, domovská stránka, obľúbené stránky v internetovom prehliadači Poznať rôzne internetové vyhľadávače, katalógy Vyhľadať dané informácie Uložiť a vytlačiť informácie z internetu Pracovať s elektronickou poštou a internetovým prehliadačom Rozoznať spam, hoax Vytvoriť e-mailovú schránku Poznať pravidlá slušnej e-mailovej komunikácie Poslať e-mailovú správu Prijať e-mailovú správu	Neinteraktívna komunikácia Internet - história, princíp fungovania Internetový prehliadač Nastavenia internetového prehliadača (veľkosť textu, domovská stránka, obľúbené stránky) Internetové vyhľadávače - spoločné znaky, možnosti vyhľadávania, kľúčové slovo, kľúčový reťazec, jednoduché vyhľadávanie. Ukladanie informácií z webu – ukladanie obrázkov, tlač stránok. Elektronická pošta, e-mailová adresa Spam, hoax Tvorba e-mailových schránok Pravidlá slušnej e-mailovej komunikácie, netiketa E-mailová komunikácia
--	--	---

4. Kľúčové kompetencie

- uvedomuje si riziko vírusov, pozná spôsoby ochrany počítača
- pozná ukladanie informácií na rôzne médiá, vie porovnať kapacitu
- **kreslí v grafickom prostredí a vytvára jednoduché grafické návrhy**
- **vytvára textové dokumenty aj s použitím obrázkov a tabuliek**
- **pracuje s elektronickou poštou, dokáže poslať emailovú správu s prílohou**
- pracuje s internetovým prehliadačom
- chápe spôsob a mechanizmus vyhľadávania informácií na internete
- uvedomuje si dôležitosť využívania IKT v rôznych oblastiach spoločenského aj súkromného života
- uvedomuje si bezpečnostné riziká pri práci s internetom

5. Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj: zvýšiť vedomie ochrany zdravia svojho aj svojich spolužiakov, dokáže plnohodnotne využívať možnosti poštového klienta, pozná správnu formu správy, bezpečnosť používania internetu, zásady slušnej mailovej komunikácie

Ochrana človeka a zdravia: bezpečnosť používania internetu, vírusy, spamy

Mediálna výchova: získať informácie, orientovať sa v prostredí internetu, vedieť využívať zásady slušnej mailovej komunikácie pri písaní jednoduchého mailu, vírusy, spamy, bezpečnosť používania internetu

6. Stratégie

Metódy: motivačná, fixačná, vyhľadávanie faktov, projektová, problémová, demonštračná

Postupy: analýza, syntéza, indukcia, porovnávanie a dedukcia

Formy: skupinová práca, individuálna práca, samostatná práca, projektové vyučovanie

7. Učebné zdroje

Literatúra:

- Tomusko, M. a Lauko, P.: Informatika s Tomíkom- 1.slovenská interaktívna učebnica, 2008
- Blaho, A. a Salanci, L.: Tvorivá informatika – 1. zošit o obrázkoch, CD – 2005 -3046/28747
- Blaho, A. a Salanci, L.: Tvorivá informatika – 1. zošit o práci s textom, CD – 2007 -14051/28982
- Varga, M. a Hrušecká, A.: Tvorivá informatika – 1. zošit s internetom, CD – 2006 – 11016/26870
- Internet, knižnica, články a texty z odbornej a populárnovedeckej tlače, rozhlasové a televízne vysielanie

Didaktická technika: počítače s pripojením na internet, interaktívna tabuľa, dataprojektor *Materiálne učebné prostriedky:* texty, obrázky, videozáznamy, CD, DVD, učebné pomôcky,

8. Hodnotenie predmetu

Ovládanie písania na klávesnici a samostatná práca s výučbovým programom „Informatika s Tomíkom“, kreslenie v grafickom prostredí LogoMotion a tvorba vlastných grafických návrhov, vytvorenie vlastného obrázka a jeho animovanie, napísanie textu podľa predlohy, vytvorenie vlastného komiksu, práca s tabuľkami, ovládanie práce s elektronickou poštou a internetovým prehliadačom s dôrazom na samostatnosť, kvalitu a správnosť ich spracovania podľa požiadaviek vyplývajúcich z jednotlivých заданий, ako aj ich estetická úprava a následné uloženie do PC. Ústne prezentovanie osvojených poznatkov, pri ktorom sa kladie dôraz nielen na kvalitu osvojenia, ale aj na spôsob ich prezentácie v logických súvislostiach a ich aplikáciou v praktických súvislostiach.

Spracovala: Ing. Renáta Bírešová
ZŠ J.Simana, Októbrová 16, Valaská
2015

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: ČLOVEK A PRÍRODA

BIOLÓGIA

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 2 hodiny/týždeň (66 hodín/rok)

1. Charakteristika predmetu

Učebný predmet umožňuje rozvíjať a prehĺbovať poznatky o živých organizmoch s dôrazom na vzájomné vzťahy organizmov a vzťahy k prostrediu, ako aj človeka k živým a neživým zložkám prostredia. Predmet je zameraný na chápanie živej a neživej prírody ako celku. To predstavuje poznanie konkrétnych prírodných celkov a život organizmov v ich životnom prostredí. Orientuje sa na prejavy života a vzájomné vzťahy organizmov, chápanie základných súvislostí živých a neživých zložiek prírody, ako výsledku vzájomného pôsobenia rôznych procesov.

Vedie k schopnosti triediť informácie a poznatky, využívať ich v praktickom živote, rozvíjať aktívny a pozitívny vzťah k prírode, človeku a ochrane jeho zdravia.

2. Ciele predmetu

- **poznať a chápať** život v prírodných celkoch a život organizmov v nich žijúcich.
- **poznať** väzby organizmov na životné prostredie v prejavoch života a vzájomných vzťahoch ako súčastí celku.
- **chápať** základné súvislosti a vzťahy prírodných objektov, ako výsledok vzájomného pôsobenia prírodných procesov a javov.
- **chápať** základné biologické procesy vo väzbe na živé a neživé zložky prírody.
- **viest** k schopnosti triediť informácie a osvojené poznatky a využívať v praktickom živote.

3. Obsah predmetu

Vyučovaciemu predmetu bola ponechaná hodinová dotácia i rozsah vzdelávacieho štandardu v takej forme, ako je uvedené v ŠVP.

Odkaz na vzdelávací štandard ŠVP: <https://www.minedu.sk/data/att/7543.pdf>

Tematický celok	Výkonový štandard /žiak vie/	Obsahový štandard
Príroda a život	Žiak vie rozlíšiť na príklade živú a neživú prírodu. Bude vedieť používať mikroskop a lupu..	Príroda a prírodniny. Metódy a prostriedky skúmania v biológii
Život ekosystémov	Žiak bude poznať príklady rastlín a živočíchov žijúcich v lese, rozlíši lesné etáže, určí potravinový reťazec.	Les. Štruktúra lesa. Život a zmeny lesa počas roka.
	Žiak bude poznať základnú stavbu tela dreviny, rozdiel medzi ihličnatým a listnatým stromom, poznať tri druhy ihličnatých a tri druhy listnatých drevín, poznať význam stromov . Žiak bude vedieť rozdiel medzi stromom a krom, pomenuje základné časti stromu a kra, pozná dva druhy lesných krov a význam krov pre organizmy.	Dreviny v lese. Ihličnaté a listnaté stromy. Kry. Poznávanie, život drevín počas roka. Význam pre život v lese.
	Žiak bude poznať význam podných baktérií v lese, určí základnú stavbu tela machu a paprade, bude poznať dva druhy machov a dva druhy papradí a bude poznať význam machov a papradí v lese. Žiak bude vedieť určiť základné časti tela kvitnúcej byliny, bude poznať tri lesné kvitnúce byliny, dve jedovaté a dve liečivé rastliny a význam bylín pre život lesa.	Mikroskopické a nekvitnúce byliny v lese. Kvitnúce byliny v lese. Poznávanie, život počas roka. Význam pre život v lese.
	Žiak bude poznať základnú stavbu tela lišajníka, bude poznať dve jedlé a dve jedovaté huby, vysvetlí význam húb a lišajníkov, bude poznať prvú pomoc pri otrave hubami.	Huby a lišajníky v lese. Poznávanie jedlých a jedovatých húb, spolužitie stromov a húb. Pomoc pri otrave hubami v prírode. Význam v lese.
	Žiak bude vedieť opísať základnú stavbu tela dážďovky, slimáka, križiaka, mravca, kliešťá. Bude poznať možnosť nákazy kliešťom a jeho odstránenie z kože. Bude vedieť uviesť na príkladoch význam bezstavovcov v lese a vysvetliť na príklade inštinkt.	Lesné bezstavovce. Poznávanie podľa vonkajších znakov a životných prejavov. Význam v lese.
	Žiak bude poznať základnú stavbu tela obojživelníka a plazu, vtáka a cicavca. Bude poznať tri lesné vtáky a tri lesné cicavce, význam cicavcov v lese.	Lesné obojživelníky a plazy. Lesné vtáky. Lesné cicavce. Poznávanie podľa vonkajších znakov a životných prejavov. Význam v lese.
	Žiak bude vedieť uviesť vlastnosti vody, význam kyslíka pre vodné organizmy, bude vedieť význam vody a možnosti jej znečisťovania.	Voda a jej okolie. Význam kyslíka, teploty a čistoty vody pre život vodných organizmov.
	Žiak bude poznať význam brehového rastlinstva, bude poznať	Rastliny žijúce vo vode. Poznávanie podľa vonkajších znakov. Význam planktónu a vodných

	jednu brehovú drevinu a jednu bylinu.	zelených rastlín. Brehové rastlinstvo.
	Žiak bude poznať základnú stavbu tela ulitníka, lastúrnika, raka. Bude poznať jeden druh hmyzu žijúceho vo vode a jeden druh žijúceho na brehu. Bude vedieť význam planktónu.	Vodné bezstavovce. Hmyz žijúci vo vode a na brehu. Poznávanie podľa vonkajších znakov a životných prejavov, význam.
	Žiak bude poznať základnú stavbu tela ryby, bude poznať dva druhy rýb žijúcich v stojatých a dva druhy rýb v tečúcich vodách.	Ryby. Poznávanie podľa vonkajších znakov a životných prejavov, význam
	Žiak bude poznať základnú stavbu tela obojživelníka, rozlíši užovku a vretenicu podľa vonkajších znakov.	Živočíchy žijúce vo vode a na brehu. Poznávanie podľa vonkajších znakov a životných prejavov, význam.
	Žiak bude poznať základnú stavbu tela vtáka, prispôbenie sa životu vo vode a na brehu, potravu vodných vtákov, tri príklady vodných vtákov.	Vodné vtáky. Poznávanie podľa vonkajších znakov a životných prejavov, význam
	Žiak bude poznať dva príklady cicavcov žijúcich v okolí vody, opíše spôsob ich života.	Vodné cicavce. Poznávanie podľa vonkajších znakov a životných prejavov, význam.
	Žiak bude vedieť rozdiely medzi lúkou a poľom, vysvetlí význam remízok.	Polia, lúky, pastviny. Druhá rozmanitosť, vplyv ľudskej činnosti.
	Žiak bude poznať stavbu huby pečiariky, tri lúčne byliny a význam lúčnych tráv.	Rastliny a huby na lúkach. Poznávanie podľa vonkajších znakov, život počas roka, význam.
	Žiak bude poznať tri druhy vtákov žijúcich na lúke a poli, význam dravcov pre život na lúke a poli.	Vtáky žijúce na lúkach a poliach. Poznávanie podľa vonkajších znakov, život počas roka, význam.
	Žiak bude poznať tri druhy cicavcov žijúcich na lúke a poli, uvedie dôsledky premnoženia myši a hrabošov.	Cicavce žijúce na lúkach a poliach. Poznávanie podľa vonkajších znakov, život počas roka, význam.

4. Kľúčové kompetencie

- poznávať živé organizmy a ich význam v prírode a pre život človeka.
- rozvíjať schopnosti a zručnosti pri riešení praktických aktivít, spracovávaní jednoduchých správ z pozorovaní a jednoduchých školských projektov.
- rozvíjať zručnosti pri práci s prírodninami a pri terénnych pozorovaniach.
- identifikovať a správne používať základné pojmy.
- objektívne opísať základné znaky biologických objektov a procesov.
- vedieť vysvetliť podstatu javov, procesov a vzťahov.
- predpokladať a určiť príčinné súvislosti, pozorovať.

Stanovené ciele sa dosahujú rozvíjaním ďalších kľúčových kompetencií žiakov:

- **v oblasti komunikačných schopností:**
 - vecne správne sa vyjadrovať verbálne, písomne a graficky k danej učebnej téme,
 - vedieť využiť informačné a komunikačné zdroje,
 - vyhľadávať, triediť a spracovávať informácie a dáta z rôznych zdrojov,
 - zrozumiteľne prezentovať svoje poznatky, skúsenosti a zručnosti,

- vedieť spracovať jednoduchú správu z pozorovania na základe danej štruktúry.
- vedieť spracovať a prezentovať jednoduchý projekt so zameraním na ciele, metódy, výsledky a ich využitie.
- **v oblasti identifikácie problémov, navrhovania riešenia a schopnosti ich riešiť:**
 - navrhovať rôzne riešenia úloh, postupov a prístupov,
 - využívať tvorivosť a nápaditosť, samostatne tvoriť závery na základe zistení, skúmaní alebo riešení úloh,
 - riešiť úlohy zamerané na rozvoj porozumenia.
- **v oblasti sociálnych kompetencií:**
 - vyjadrovať svoje názory, postoje a skúsenosti,
 - pracovať vo dvojiciach alebo v skupinách, vzájomne radiť a pomáhať,
 - prezentovať a zhodnotiť výsledky svojej alebo skupinovej činnosti, hodnotiť vlastné výkony a pokroky v učení.
- **v oblasti získavať, osvojovať si a rozvíjať manuálne zručnosti:**
 - používať správne postupy a techniky pri praktických činnostiach,
 - dodržiavať pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia,
 - využívať učebné a iné pomôcky.

Žiak sa naučí poznávať ekosystém lesa, vodný ekosystém a ekosystém polí a lúk. Bude poznať základnú stavbu tel rastlín a živočíchov žijúcich v týchto ekosystémoch a aj príklady rastlín a živočíchov žijúcich v týchto ekosystémoch.

Odporúčané námety na samostatné pozorovania (krátkodobé, dlhodobé)

- Život listnatých a ihličnatých drevín počas roka.
- Stopy živočíchov v lese.
- Hniezdenie vtákov.
- Vonkajšie znaky a prejavy života vodných mäkkýšov v akváriu.
- Rast obilniny od siatia po žatvu.
- Rast ľuľka zemiakového od sadenia po zber hl'úz.

5. Prierezové témy

Osobnostný rozvoj – rozvíjať potenciál žiakov prostredníctvom praktických cvičení, naučiť žiakov spolupracovať, ale aj rešpektovať názory, potreby a práva ostatných, pestovať kvalitné medziľudské vzťahy.

Ochrana života a zdravia – spoznávať jedovaté huby a tiež aj stavovce.

Mediálna výchova - kompetentne zaobchádzať s rôznymi druhmi médií, kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty ako zdroj informácií

Enviromentálna výchova – pomôcť žiakom nadobudnúť schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe poznania zákonov, ktorými sa riadi život na Zemi; poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych oblastiach sveta; pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu

6. Stratégie

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov.

Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť možno využiť **motivačné metódy**, ako je **motivačné rozprávanie** (citové približovanie obsahu učenia), **motivačný rozhovor** (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), **motivačný problém** (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), **motivačnú demonštráciu** (vzbudenie záujmu pomocou, ukážky).

Expozičné metódy je potrebné využívať pri vytváraní nových poznatkov a zručností. Odporúča sa **rozprávanie** (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), **vysvetľovanie** (logické systematické sprostredkovanie učiva), **rozhovor** (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), **beseda** (riešenie aktuálnych otázok celým kolektívom), **demonštračná metóda** (demonštrácia obrazov, modelov, prírodnín), **pozorovanie** (cieľené systematické vnímanie objektov a procesov), **manipulácia s predmetmi** (praktické činnosti, experimentovanie, pokusy, didaktická hra), **inštruktáž** (vizuálne a auditívne podnety k praktickej činnosti, vedenie žiakov k chápaniu slovnému a písomnému návodu).

Významné miesto má **projektová metóda** (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu).

Pre realizáciu cieľov sú dôležité **praktické aktivity** (samostatná činnosť na základe inštruktáže) – pozorovanie dostupných prírodných procesov na podporu chápania vzájomné vzťahy a ich významu. Pri pozorovaniach treba uprednostniť živé biologické objekty, klásť dôraz na poznávanie a rozlišovanie organizmov podľa podstatných vonkajších znakov.

Odporúča sa zvýšiť dôraz na **prácu s knihou a textom** (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v štruktúre textu, vyhľadávanie, triedenie, využívanie podstatných informácií), **samostatné učenie prostredníctvom informačnej a komunikačnej techniky** a **experimentovanie** (samostatné hľadanie, skúšanie, objavovanie).

Z **aktivizujúcich** metód je vhodná **diskusia** (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovaní za účelom riešenia daného problému), **didaktické hry** (seberealizačné aktivity na uplatnenie záujmov, a spontánnosti), **kooperatívne vyučovanie** (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny).

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania, napr. **metódy opakovania a precvičovania**, (ústne a písomné opakovanie, opakovanie s využitím učebnice a inej literatúry, domáce úlohy).

Z **organizačných foriem** sa uplatňuje **vyučovacia hodina** (základného, motivačného, expozičného, fixačného, aplikačného, diagnostického typu). **Terénne pozorovania, praktické aktivity** volí učiteľ podľa podmienok školy a regionálnych možností, pričom dbá na dodržiavanie zásad bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov.

7. Učebné zdroje

UHEREKOVÁ, M. a kol.: Biológia pre 5. ročník ZŠ. Tlač Patria I., Prievidza, 2008. 108 s. ISBN: 978-80-8091-130-0

- Časopis Enviromagazín
- internet:
- www.zborovna.sk,
- www.wikipedia.org,
- www.zsvalaska.edupage.sk,
- www.planetavedomosti.sk,

- http://www.e-ucebnice.sk/e-ucebnice/biologia6naWelp/o_uebnici.html

8. Hodnotenie predmetu

Povinné práce v hodnotiacom portfóliu:

- ústna odpoveď minimálne raz za polrok (formou 5 otázok – 5 odpovedí),
- písomné práce po ukončení tematického celku,
- praktické cvičenie raz za polrok,
- vypracovať a odprezentovať projekt na zadanú tému jedenkrát za rok,
- poznávanie rastlín a živočíchov.

Voliteľné práce v hodnotiacom portfóliu:

- účasť na biologickej a environmentálnej olympiáde,
- referát, projekt na vybranú tému.

Všeobecné informácie:

Písomné práce

- po jednotlivých tematických celkoch žiaci napíšu **písomnú prácu** v trvaní 20 – 25 min.,
- počet písomných prác za klasifikačné obdobie je závislý od počtu tematických celkov,
- termíny písomných prác vyučujúci žiakom vopred oznámia,
- otázky budú mať bodové hodnoty, výsledky sa budú hodnotiť známku (stupeň 1-5) podľa počtu získaných bodov za správne odpovede,
- ak žiakovi z dôvodu absencie chýba niektorá z písomných prác, vyučujúci môže dať žiakovi náhradný termín na písanie chýbajúcej práce,
- špeciálnou formou písomnej práce môže byť tzv. **bleskovka**, resp. malá písomka v trvaní cca. 5 min., otázky budú mať bodové hodnoty, výsledky sa budú hodnotiť známku (stupeň 1- 5) podľa počtu získaných bodov za správne odpovede.

Ústne odpovede

- z jednotlivých prebratých tém – žiak by mal mať **minimálne 1 ústnu odpoveď za 1 polrok** (formou 5 otázok – 5 odpovedí),
- termíny ústnych odpovedí vyučujúci vopred neoznamuje,
- žiak bude hodnotený známku (stupeň 1 - 5) podľa presnosti, plynulosti, istoty vo vyjadrovaní v danej téme, úrovne zvládnutia učiva (systematická príprava na vyučovanie).

Projektové práce (PP)

- žiak vypracuje **aspoň raz za školský rok** projektovú prácu na tému vopred zadanú vyučujúcim,
- žiaci odprezentujú svoj projekt pred spolužiakmi, pričom celkový počet projektov za školský rok určí vyučujúci podľa potreby a obsahu tematických celkov,
- hodnotenie známku (stupeň 1 – 5), podľa obsahovej a prezentačnej úrovne projektu.

Praktické cvičenie (PC)

- žiaci **minimálne 1x za školský polrok** vypracujú praktické cvičenie,
- hodnotenie známku (stupeň 1 – 5), podľa obsahovej, vizuálnej a grafickej úrovne PC.

Celkové hodnotenie

- výsledné hodnotenie žiaka bude súhrnom vyššie uvedených kritérií,
- výsledná známka **nebude** získaná aritmetickým priemerom priebežných známok,
- odrazí sa v nej aj aktívna práca žiaka na hodinách, systematickosť učenia sa, úroveň písomných prejavov (úprava zošita, vypracované poznámky, domáce úlohy).

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

DEJEPIS

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 2 hodiny/týždeň (66 hodín/rok)

1. Charakteristika predmetu

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiakov ako celistvých osobností a uchovávanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historických skúseností či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, javov a procesov v čase a priestore, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej i celosvetovej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Žiaci si prostredníctvom dejepisu postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania, lebo chápanie, vnímanie a porozumenie historických procesov predstavuje jeden zo základných predpokladov komplexného poznávania ľudskej spoločnosti.

V procese výučby dejepisu na základnej škole sa kladie osobitný dôraz na dejiny 19. a 20. storočia preto, lebo v nich môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Dejepis vedie žiakov k vzťahu k vlastnej minulosti cez prizmu prítomnosti ako súčasti rozvíjania, korigovania, kultivovania a zachovávaní ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i vzťah k minulosti iných národov a etníc. Rovnako tak k pochopeniu a rešpektovaniu kultúrnych a iných odlišností ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Má tiež prispievať k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Dejepis pripisuje dôležitosť aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

2. Ciele predmetu

Žiaci

- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom čase,

- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom priestore,
- naučia sa čítať a používať dejepisnú mapu,
- získajú základné vedomosti a spôsobilosti z oblasti vybraných historických udalostí, javov, procesov z národných a svetových dejín,
- nadobudnú spôsobilosť pochopiť príčiny, priebeh a dôsledky historických udalostí,
- získajú schopnosti poznávať históriu na základe analýzy primeraných školských historických písomných, obrazových, hmotných a grafických prameňov a sú schopní týmto prameňom klásť primerane adekvátne otázky,
- rozvinú si komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti.
- osvoja si postupne spôsobilosť historickej kultúry ako schopnosti orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávame s históriou.

3. Obsah predmetu

Vyučovaciemu predmetu bola hodinová dotácia navýšená o 1 hodinu s rozšírením obsahu existujúceho predmetu iŠVP o tematické celky – *Obrazy pravekého sveta a Obrazy starovekého sveta*

Odkaz na vzdelávací štandard iŠVP: <https://www.minedu.sk/data/att/7532.pdf>

<i>Tematický celok</i>	<i>Výkonový štandard</i>	<i>Obsahový štandard</i>
Človek v premenách priestoru a času	• použiť správne pojmy, ktoré súvisia s tokom času, • zakresliť na časovú priamku časové kategórie od blízkych po vzdialené, • preskúmať okolie svojho bydliska, • rozpoznať staré od nového • rozpoznať, čo sa zmenilo za posledný rok jeho života, • zaznamenať rozprávanie rodinných príslušníkov o minulosti, • rozlíšiť jednotlivé generácie vo svojej rodine, • rozlíšiť jednotlivé druhy historických prameňov, • rozpoznať rozdiel medzi zemepisnou a dejepisnou mapou, • zostaviť obrazový materiál o pohybe ľudí v minulosti a prítomnosti, • pracovať so školskými historickými prameňmi, ktoré približujú danú tematiku.	minulosť, prítomnosť, budúcnosť deň, mesiac, rok, dátum, letopočet kalendár desaťročie, storočie, tisícročie bydlisko, obec, región, Slovensko rodinný album, fotografia generácia, rodostrom historické pramene (písomné, obrazové, hmotné) múzeum, knižnica, archív, školská kronika mapa vystažovalectvo, prisťahovalectvo, stretávanie kultúr základné analytické otázky: Kto je autorom prameňa? Kedy bol napísaný prameň? Čo je obsahom prameňa? Komu bol prameň určený? Aký bol zámer autora prameňa?
Človek a komunikácia	• rozlíšiť jednotlivé druhy komunikácie medzi ľuďmi, • prerozprávať príbeh z minulosti svojho regiónu, • identifikovať dôsledky konfliktov a vojen pre človeka a prostredie, v ktorom žije, • zdôvodniť stálu prítomnosť vojen v minulosti a prítomnosti,	jazyk, písmo, kniha, noviny, rozhlas, televízia, internet náboženstvo legendy, mýty, povesti konflikt, vojna, detský vojak, mier, obeť detská práca

	• pracovať so školskými historickými prameňmi, ktoré približujú danú tematiku.	
Obrazy pravekého sveta	• rozpoznať rozdiely v spôsobe obživy a života pravekých zberačov, lovcov a roľníkov, • porovnať výhody a nevýhody kamenných a kovových nástrojov, resp. zbraní, • zdôvodniť oddelenie remeselníkov od roľníkov, • pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia.	zberač, lovec, roľník kameň, meď, bronz, železo, oppidum
Obrazy starovekého sveta	• odhaliť vzťah medzi prírodnými podmienkami údolí veľkých riek a vznikom prvých štátov, • rozlíšiť jednotlivé vrstvy spoločnosti v mestskom štáte, • identifikovať poznatky obyvateľov najstarších štátov, ktoré nám slúžia dodnes.	riečne civilizácie, deľba práce, mestský štát

4. Kľúčové kompetencie

Žiaci si kladú otázky a použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií:

s historickým časom

- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky,
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti synchrónne,
- rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja,
- využívať medzníky ako prostriedok orientácie v minulosti.

s historickým priestorom

- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor,
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti v historickom priestore,
- rozpoznať podmienenosť medzi historickým priestorom a spôsobom života a obživy človeka, spoločnosti.

s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním

- vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť,
- popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov,
- rekonštruovať konanie a postoje ľudí v minulosti,
- skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho,
- určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,
- vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,
- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období,
- rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj.

Žiaci aplikujú svoje otázky v nových situáciách, v skúmateľských postojoch a pracovných postupoch pri vyšetrovaní, pátraní v školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňoch – stopách po minulosti

- pri vymedzovaní predmetu skúmania, napríklad **písomného úryvku z prameňa, mapy, grafu, diagramu,**
- pri vytvorení plánu skúmania, napríklad **fotografie, historického obrazu,**
- pri komunikácii v tíme o výsledkoch skúmania, napríklad **pästného klinu, nástroja pomocou zmyslov, v múzeu, archíve,**
- pri vytvorení záznamu zo skúmania, napríklad **o ľuďoch, predmetoch a veciach na karikatúre, verbálneho textu.**

- **pri vyhľadávaní relevantných informácií**
 - z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických, i z textov kombinovaných,
 - z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, z webových stránok,
 - z populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie.

- **pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty**
 - vyberaní informácií, napríklad z **úryvku písomného prameňa, z učebnice, z internetu,**
 - organizovaní informácií, napríklad **prostredníctvom poznámok, kľúčových pojmov, pamäťových máp, obrazového materiálu,**
 - porovnávaní informácií, napríklad **podobnosti a odlišnosti, porovnať staré a nové, čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo,**
 - rozlišovaní a triedení informácií, napríklad **rozlíšiť fakt, fikciu prostredníctvom karikatúry, legendy, povesti, spomienky,**
 - zaraďovaní informácií, napríklad **na časovú priamku historické udalosti, do tabuľky, grafu, diagramu,**
 - kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií, napríklad **zhodnotením viacerých webových stránok na jednu tému.**

- **pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu**
 - zoradení výsledkov, napríklad **na časovú priamku, do Vennovho diagramu, do tabuľky, do schém, rozpoznaní podstatného od nepodstatného, napríklad určovaním kľúčových pojmov, postupným vymedzovaním, historických pojmov v texte, zostavovaním pojmov do pamäťovej mapy,**
 - integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca, napríklad **prostredníctvom chronologickej tabuľky,**
 - vyhodnocovaní správnosti postupu, napríklad **overovaním historických faktov,**
 - tvorbe súboru vlastných prác, produktov (portfólio), napríklad **obrazového materiálu, plagátu, letáku, nákresu, kresby.**

5. Prierezové témy

Environmentálna výchova – ochrana životného prostredia, pozitívny vzťah k historickým a kultúrnym pamiatkam a tradíciám, význam hľadania nových zdrojov energie na zemi, vplyv dopravných prostriedkov na životné prostredie, zmena prírodného prostredia na kultúrne v neolite, vplyv ťažby kovov na životné prostredie

Mediálna výchova – význam písma, vynálezu kníhtlače, význam médií a ich vplyv na spoločnosť

Multikultúrna výchova – stret kultúr - kolonizácia, spolužitie národov, otroctvo, svetové náboženstvá
Osobnostný a sociálny rozvoj – zodpovednosť, vedieť si podeliť prácu a úlohy, diskutovať, vedieť sa začleniť do spoločnosti, vedieť odhadnúť dôsledky svojich činov, klásť otázky, zisťovať odpovede, zaujímať sa o nové veci

Regionálna výchova a ľudová kultúra – pomníky a pamätníky v obci

6. Stratégie

„Učenie o histórii začína vtedy, keď žiak zameria svoju pozornosť, napríklad na základe otázky, záujmu či vonkajšieho podnetu vo vzťahu k histórii ako celku a vníma z nej vybrané primerané materiály z minulosti. S týmto materiálom potom pracuje pomocou vecnej analýzy. Ďalším jeho krokom je interpretácia popísaného a hľadanie vzťahov k iným historickým svedectvám. Následne žiak hľadá historický i osobný význam, vytvára hodnotový súd. Ten sa potom stáva východiskovým bodom pre proces komunikácie s ostatnými a podnecuje ďalšie otázky vo vzťahu k minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Môže rovnako tak viesť ku konaniu, vytváraniu produktov žiakovej činnosti, k vlastnému zobrazeniu a výkladu histórie, čo možno tiež chápať ako určité rozšírenie histórie ako celku. Všetky tieto naznačené kroky možno zhrnúť do nasledujúcich špecifických kompetencií učenia sa o histórii. **1. pozorovanie 2. analýza 3. interpretácia 4. hodnotenie 5. produkcia.**“

Metódy: výklad, frontálna metóda, práca s učebnicou, vhodnou literatúrou, prameňmi, vychádzka

Postupy: analýza, syntéza, porovnávanie, dedukcia

Formy: individuálna, skupinová, hra

7. Učebné zdroje

Učebnice:

DVOŘÁK, P., VALACHOVIČ, P., KRATOCHVÍL, V.: Dejepis, od praveku k staroveku. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana 1998. 55 s. ISBN: 80-7158-063-5

MIHÁLIKOVÁ, M., TONKOVÁ M.: Dejepis pre 5. ročník základných škôl. Bratislava: SPN, 2009.

80 s. ISBN: 978-80-10-10795-9. GURŇÁK, D.: Dejepisný atlas – Štáty v premenách storočí. Mapa Slovakia, 2006. 50 s. ISBN: 80-8908-047-2. ČEMAN, R.: Školský dejepisný atlas Slovensko. Mapa Slovakia, 2011. 56 s. ISBN: 978-80-8067-262-1

Časopis: Historická revue

Ďalšie zdroje:

<https://www.zborovna.sk/novinky/index.php>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%A1_str%C3%A1nka

8. Hodnotenie predmetu

Žiaci sú hodnotení a klasifikovaní v súlade s Metodickým pokynom č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy, ktoré schválilo MŠ SR platnosťou od 1.5.2011. Žiak je z predmetu skúšaný ústne aj písomne, najmenej dvakrát v polročnom hodnotiacom období. Hodnotenie v predmete dejepis sa vykonáva klasifikáciou. Písomné práce sú hodnotené podľa vnútornej školskej stupnice ZŠ J. Simana.

Voliteľné práce v hodnotiacom portfóliu:

- referát, projekt na vybranú tému

Hodnotenie zahŕňa kvalitu vedomostí a zručností, ktorú žiak dosiahol na konci hodnotiaceho obdobia, pričom sa prihliada na systematickosť práce počas celého obdobia, ale aj snáživosť, aktivitu na

vyučovacích hodinách, prístup k domácim úlohám, vypracovanie zadaných projektov a úroveň ich prezentácie. Stupeň prospechu sa neurčuje na základe priemeru klasifikácie za príslušné obdobie.

Spracovala: Mgr. Ivana Hrončeková
ZŠ Jaroslava Simana, Októbrová 16, Valaská
2015

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

GEOGRAFIA

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 2 hodiny/týždeň (66 hodín/rok)

1. Charakteristika predmetu

Učebný predmet geografia rozvíja u žiakov poznanie o výnimočnosti a jedinečnosti planéty Zem. Pomáha správne pochopiť podstatu javov a procesov, ktoré na Zemi prebiehajú a uvedomiť si princípy, na ktorých je postavená existencia života. Štúdium geografie umožňuje žiakom spoznávať krajinu v celej svojej komplexnosti a zložitosti. Podporuje snahu porozumieť vzťahom medzi jednotlivými zložkami a prvkami krajiny a chápať ich silnú vzájomnú previazanosť.

Základnou zručnosťou, rozvíjanou v geografii, je práca s mapovými podkladmi v tlačenej a digitálnej podobe. Vedieť mapu vyhľadať, čítať, pracovať s ňou, analyzovať jej obsah a interpretovať ho, orientovať sa v nej a podľa nej v neznámom prostredí, tvoria základ geografického myslenia a vzdelávania.

Dôkladné poznanie Zeme je nevyhnutnou podmienkou jej ochrany. Každé miesto na Zemi je osobité. Od iných sa odlišuje typickým podnebím, rastlínstvom, živočíštvom, ale aj obyvateľmi s vlastným jazykom, kultúrou a spôsobom života. Tolerancia žiakov k inakosti predpokladá pochopenie podstaty príčin rôznorodosti a rozmanitosti jednotlivých krajín. Vyžaduje úctu k princípom demokracie a občianskej slobody, ktorých nerešpektovanie môže viesť k vojnovým konfliktom a globálnym katastrofám. Geografia zohráva v tomto smere nezastupiteľnú úlohu. Zdôrazňuje súvislosti a nie vždy jasnú prepojenosť príčin s dôsledkami. Formuje osobnosť mladého človeka upozorňovaním na podobnosť, ale aj zvláštnosti popisovaných regiónov, ktoré porovnáva so Slovenskom, pričom poukazuje na jeho jedinečnosť v kontexte Európy, či sveta.

2. Ciele predmetu

Žiaci

- vyhľadajú, porovnajú, posúdia pravdivosť a zhodnotia dostupné informácie o krajine z rôznych informačných zdrojov,

- prezentujú informácie o krajine v rôznych podobách (grafy, tabuľky, schémy, diagramy, fotografie, filmy a pod.),
- interpretujú mapy rôzneho druhu v digitálnej aj tlačenej podobe,
- zdôvodnia rôznorodosť prírodných podmienok na Zemi a ich vplyv na život človeka,
- zaujmú postoj k najväčším problémom ľudstva a ponúknu vhodné riešenia,
- pochopia zložitosť krajiny a silnú vzájomnú previazanosť jej prírodných a socioekonomických zložiek.

3. Obsah predmetu

Vyučovaciemu predmetu bola ponechaná hodinová dotácia i rozsah vzdelávacieho štandardu v takej forme, ako je uvedené v ŠVP.

Odkaz na vzdelávací štandard iŠVP: <https://www.minedu.sk/data/att/7530.pdf>

<i>Tematický celok</i>	<i>Výkonový štandard</i>	<i>Obsahový štandard</i>
Planéta Zem	• rozpoznať základné prvky slnečnej sústavy na jednoduchom náčrte, • opísať zdanlivú dráhu Slnka a Mesiaca na oblohe (obrázkoch, náčrtoch), • vysvetliť príčiny striedania dňa a noci na Zemi, • určiť podľa mapy časových pásem, kde na Zemi je viac hodín ako na Slovensku a kde menej, • uviesť dôvody vzniku teplotných pásem na Zemi, • vysvetliť striedanie ročných období, • rozpoznať na glóbose (mape) svetadiely a oceány na Zemi.	vesmír, slnečná sústava (Slnko a osem planét, Mesiac) guľatý tvar Zeme dopad slnečných lúčov otáčanie Zeme sklon zemskej osi severná a južná pologuľa, východná a západná pologuľa obeh Zeme okolo Slnka priklonenie severnej a južnej pologule časové pásma svetadiely, svetový oceán
Zobrazovanie Zeme	• rozlíšiť na glóbose jednotlivé zemské pologule, • určiť vybrané miesto na mape pomocou geografických súradníc, • porovnať na mapách rôznych grafických mierok vzdialenosti, • identifikovať na mape základné objekty v krajine (vie „čítať“ obsah mapy), • vyhľadať konkrétne miesta na digitálnych mapách.	glóbus nultý poludník, poludníky, rovník, rovnobežky východná a západná pologuľa geografická sieť mapa, obsah mapy (mapové znaky, grafická mierka mapy) GPS
Cestujeme po Zemi	Porozprávať podľa mapy a obrázkov o cestovaní vybraným pohorím: • vysvetliť (vlastnými slovami) príčiny vzniku pohorí, • vymenovať činitele, ktoré sa podieľajú na zarovnávaní pohorí, • zhodnotiť podľa mapy (glóbusu) rizikové zemetrasné oblasti na Zemi, • zdôvodniť usporiadanie rastlínstva a živočíšstva podľa	pohoria, nížiny sopky, zemetrasenia doliny (kaňony), rieky, vodopády, jazerá podnebné pásma (teplé, mierne, studené), ovzdušie, oblaky výšková stupňovitosť, šírková pásmovitosť typy krajín (tropické dažďové lesy, savany, púšte, subtropická krajina, stepi, listnaté lesy mierneho pásma, ihličnaté lesy mierneho pásma, tundra, polárna krajina, vysokohorská krajina) ochrana prírody

	nadmorskej výšky (výškovú stupňovitosť), Porozprávať podľa mapy a obrázkov o cestovaní popri rieke od jej prameňa k ústi: • vysvetliť vznik riek a jazier, • opísať, ako sa vytvárajú doliny (kaňony) a vodopády, Porozprávať o cestovaní balónom od rovníka do polárnych krajín: • zosumarizovať zmeny v ovzduší so stúpajúcou výškou, • vysvetliť vznik usporiadania rastlínstva a živočíšstva na Zemi do pásiem (šírkovú pásmovitosť), • priradiť k jednotlivým šírkovým pásmam dva typické rastlinné druhy a dva druhy živočíchov, • na dvoch príkladoch zhodnotiť význam ochrany prírodných pamiatok zapísaných v Zozname prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO a ukázať ich na mape (glóbose). Porozprávať o cestovaní mestom a vidiekom: • porovnať životné podmienky ľudí žijúcich v meste a na vidieku, • zhodnotiť vplyv prírodných podmienok na rozmiestnenie obyvateľstva, • na dvoch príkladoch zhodnotiť význam ochrany kultúrnych pamiatok zapísaných v Zozname kultúrneho dedičstva UNESCO a ukázať ich na mape (glóbose).	mestá, vidiecke sídla prírodné a kultúrne pamiatky zapísané v zozname UNESCO
Geografické exkurzie a vychádzky	• vytýčiť trasu geografickej exkurzie (vychádzky) a slovne opísať jej priebeh, • odhadnúť vzdialenosti k zaujímavým bodom na mape (vrcholy, kultúrno-historické a prírodné pamiatky) a náročnosť prístupu k nim, • pomocou prístroja GPS (mobilu) nájsť zaujímavé miesto.	turistické vybavenie, turistická mapa orientácia mapy, kompas členitosť terénu, nadmorská výška, záujmové body, vrcholy s výhľadom, turistické značky, smerovník Geocaching, GPS

4. Kľúčové kompetencie

- orientovať sa na mape podľa geografických súradníc,
- orientovať sa v pláne mesta, autoatlase, v mape alebo pláne na internete,
- vedieť čítať mapy všeobecno-geografické, tematické, rozumieť im,
- interpretovať údaje získané z grafu, diagramu, tabuľky, schémy, fotografie, filmu a pod.,
- vysvetliť príčiny striedania dňa a noci, striedania ročných období a uviesť dôsledky pohybov Zeme na prírodné procesy
- vysvetliť vznik časových pásiem,

- g) počítať vzdialenosti medzi dvoma miestami na Zemi grafickou mierkou,
- h) podľa príkladov vedieť vysvetliť ako vzniká pohorie, sopka, zemetrasenie, skalné mesto, kaňon, rieka, ľadovec, púšť, dažďový prales,
- i) pripraviť projekt, vypracovať a odprezentovať ho
- j) diskutovať o geografických zaujímavostiach – prírodných a kultúrnych
- k) získavať údaje z rôznych zdrojov, využiť internet, encyklopédie, odbornú literatúru

5. Prierezové témy

Osobnostný rozvoj – rozvíjať ľudský potenciál žiakov, naučiť žiakov uplatňovať svoje práva, ale aj rešpektovať názory, potreby a práva ostatných, pestovať kvalitné medziľudské vzťahy

Multikultúrna výchova – poukázať na toleranciu a rešpektovanie iných kultúr, náboženstiev, tradícií, jazyka, spôsobu života, mentality a ľudských výtvorov (objavné plavby, prírodné a kultúrne pamiatky UNESCO)

Mediálna výchova – kompetentne zaobchádzať s rôznymi druhmi médií, kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty ako zdroj informácií (internet, knihy, časopisy)

Enviromentálna výchova – pomôcť žiakom nadobudnúť schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe poznania zákonov, ktorými sa riadi život na Zemi; poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych oblastiach sveta (prírodné krajiny zeme); pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu

6. Stratégie

Motivačné metódy: motivačné rozprávanie, motivačný rozhovor

Expozičné metódy: rozprávanie, vysvetľovanie, rozhovor, demonštračná metóda

Práca s textom, tabuľkami, grafmi, diagramami, fotografiami

Učenie prostredníctvom informačnej a komunikačnej techniky

Aktivizujúce metódy: didaktické hry

Fixačné metódy: metódy opakovania a precvičovania

7. Učebné zdroje

KOLEKTÍV: Školský atlas sveta. VKÚ Harmanec, 2010. 150s. ISBN: 6003321385

RUŽEK, I. a kol.: Geografia pre 5. ročník ZŠ. VKÚ Harmanec, 2009. 80 s. ISBN: 978-80-8042-571-5

- internet: <http://www.interactivetests.net/alf/sk/>
https://sk.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%A1_str%C3%A1nka
<https://www.zborovna.sk/naj.php>
<http://zsvalaska.edupage.org/>
<http://www.datakabinet.sk/sk/Home.html>
<http://www.naucteviac.sk/>
<http://www.geogame.mobi/application/showpage?orderType=0&page=0>
<http://www.sheppardsoftware.com/>
<http://mapa-mapy.info.sk/>

8. Hodnotenie predmetu

Žiaci sú hodnotení a klasifikovaní v súlade s Metodickým pokynom č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy, ktoré schválilo MŠ SR platnosťou od 1.5.2011. Žiak je z predmetu skúšaný ústne aj písomne, najmenej dvakrát v polročnom hodnotiacom období. Hodnotenie v predmete geografia sa vykonáva klasifikáciou. Písomné práce sú hodnotené podľa vnútornej školskej stupnice ZŠ J. Simana.

Voliteľné práce v hodnotiacom portfóliu:

- účasť na geografickej olympiáde
- referát, projekt na vybranú tému

Hodnotenie zahŕňa kvalitu vedomostí a zručností, ktorú žiak dosiahol na konci hodnotiaceho obdobia, pričom sa prihliada na systematickosť práce počas celého obdobia, ale aj snaživosť, aktivitu na vyučovacích hodinách, prístup k domácim úlohám, vypracovanie zadaných projektov a úroveň ich prezentácie. Stupeň prospechu sa neurčuje na základe priemeru klasifikácie za príslušné obdobie.

Spracovala: Mgr. Ivana Hrončeková
ZŠ Jaroslava Simana, Októbrová 16, Valaská
2015

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: ČLOVEK A HODNOTY

ETICKÁ VÝCHOVA

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 1 hodina/týždeň (33 hodín/rok)

1. Charakteristika predmetu

Hlavnou funkciou povinne voliteľného predmetu etická výchova v nižšom strednom vzdelávaní je osobnostný a sociálny rozvoj žiakov s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej významné miesto zaujíma prosociálne správanie. Pri plnení tohto cieľa sa primárne využíva zážitkové učenie, riadený rozhovor, diskusia, simulačné hry, ktoré popri informáciách účinne rozvíjajú mravný úsudok, rozlišovanie dobra od zla, orientáciu v etických dilemách dnešnej spoločnosti. Jej súčasťou je rozvoj sociálnych spôsobilostí ako napr. otvorená komunikácia, empatia, asertivita, pozitívne hodnotenie iných a pod. Podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia. Žiaci sú vedení k harmonickým a stabilným vzťahom v rodine, v kolektíve spolužiakov i v iných sociálnych skupinách.

V nižšom strednom vzdelávaní vedíme žiakov k reflexii a prehľadnucovaniu svojho správania i správania iných, vzhľadom na cieľovú rovinu etickej výchovy, ktorou je sociálne rozvinutý človek a spolupracujúce spoločenstvo. Preto sa etická výchova javí ako predmet, ktorý pripravuje pôdu pre ostatné výchovy, ktoré súvisia s uplatnením sa nielen v konkrétnych osobných vzťahoch žiaka, ale aj v jeho pripravenosti žiť pre spoločné dobro s inými ľuďmi a pre iných.

2. Ciele predmetu

Žiaci:

- osvoja si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované medzilidské vzťahy,
- nadobudnú spôsobilosť na pochopenie a rešpektovanie najvyššej hodnoty, ktorou je život človeka a všetko, čo vedie k jeho rozvoju,
- získajú spôsobilosti, ktorými posilnia sebaúctu a hodnotenie iných,
- získajú spôsobilosti pri vyjadrovaní svojich citov a nadobudnú úctu k citovému životu iných,
- naučia sa participovať na živote spoločnosti (triedy, školy, regiónu, klubu, mesta),
- zdôvodnia dôležitosť nezávislosti od vecí, drog, médií,
- naučia sa kriticky myslieť, kultivovane diskutovať a akceptovať názory iných,
- ocenia prvky prosociálneho správania v rodine, v žiackom kolektíve i v iných sociálnych skupinách,
- nadobudnú spôsobilosť pochopiť svoju sexuálnu identitu, hodnotu priateľstva, lásky, manželstva a rodiny,
- osvoja si pozitívny postoj k postihnutým, chorým a iným ľuďom, ktorí potrebujú zvýšené porozumenie a pomoc,
- zdôvodnia dôležitosť stanovenia si životných cieľov, etických hodnôt a zachovávaní spoločensky uznávaných noriem.

3. Obsah predmetu

Vyučovaciemu predmetu bola ponechaná časová dotácia a obsah vzdelávacieho štandardu tak, ako je uvedené v iŠVP.

Odkaz na vzdelávací štandard: <https://www.minedu.sk/data/att/7539.pdf>

<i>Tematický celok</i>	<i>Výkonový štandard</i>	<i>Obsahový štandard</i>	<i>Počet navýšených hodín</i>
Otvorená komunikácia	• objasniť pravidlá otvorenej komunikácie • identifikovať na príkladoch prejavy neverbálnej komunikácie, • ovládať základné komunikačné zručnosti, • identifikovať komunikačné šumy a prekážky, • diskutovať o problémoch komunikácie v triede,	komunikácia, druhy a úrovne verbálna a neverbálna komunikácia úrovne komunikácie komunikačné zručnosti komunikačné šumy a prekážky	
Poznanie a pozitívne hodnotenie seba	• vysvetliť pojmy – sebaúcta, sebahodnotenie, sebaovládanie • identifikovať prvky podporujúce sebaúctu, • zhodnotiť svoje silné a slabé stránky, • vysvetliť vzťah medzi sebaúctou a sebaovládaním	sebapoznanie a sebaúcta prvky podporujúce sebaúctu sebaovládanie, sebahodnotenie sebapoznanie a osobnostný rozvoj akceptácia slabých stránok a rozvoj silných stránok	
Poznanie a pozitívne hodnotenie	• zdôvodniť potrebu poznania pre pozitívne hodnotenie iných, • vyjadriť formy a príklady	pozitívne hodnotenie iných formy pochvaly a uznania pozitívne hodnotenie v záťažových	

druhých	pozitívneho hodnotenia iných • napísať list osobe, v ktorom vyjadrí obdiv a poďakovanie, • vyjadriť pochvalu,	situáciách renatalizácia	
Tvorivosť v medziľudských vzťahoch	• vymedziť faktory podporujúce tvorivosť, • vysvetliť miesto tvorivosti v medziľudských vzťahoch • vymyslieť spôsoby riešenia problémových situácií v triede, • určiť znaky tvorivého človeka,	tvorivosť a iniciatíva faktory tvorivosti tvorivosť v medziľudských vzťahoch	
Etické aspekty ochrany prírody	• zdôvodniť osobnú zodpovednosť každého človeka za životné prostredie • napísať úvahu o svojom vzťahu k prírode, • vytvoriť projekt ochrany prírody v miestnej lokalite • realizovať konkrétne žiacke ochranné aktivity	ekosystém vnímanie prírody ľudská činnosť a životné prostredie zodpovednosť za prírodu	

4. Kľúčové kompetencie

- žiak vie používať základné komunikačné zručnosti /pozdrav, predstavenie sa, poďakovanie, požiadať o niečo/
- rozumie a vie vysvetliť pojmy: sebaopoznanie, sebaúcta, sebaovládanie, pozná a vie pomenovať svoje silné a slabé stránky
- vie posúdiť a ohodnotiť robenie dobra u seba a u iných
- vie vymenovať znaky tvorivého človeka a chápe význam tvorivosti v živote
- pozná svoje možnosti pre ochranu prírody a životného prostredia a snaží sa využívať ich vo svojom živote, nabádať k tomu aj iných

5. Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj

Otvorená komunikácia – druhy komunikácie.

Poznanie a pozitívne hodnotenie seba – sebaúcta, sebaovládanie, čo podporuje sebaúctu.

Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých – dôležitosť pozitívneho hodnotenia v medziľudských vzťahoch.

Tvorivosť v medziľudských vzťahoch, iniciatíva – znaky tvorivého človeka.

Enviromentálna výchova:

Etické aspekty ochrany prírody – súvislosť medzi ľudskou činnosťou a životným prostredím, ekologická etika.

6. Stratégie

- vytvorenie výchovného spoločenstva z triedy
- prijatie žiaka takého, aký je a prejavovanie priateľských citov
- formulovanie jasných a splniteľných pravidiel
- nabádanie, ako osvedčený výchovný prostriedok
- na negatívne javy reagovanie pokojným poukázaním na ich dôsledky /induktívna disciplína/
- opatrné používanie odmiernosti a trestov
- zapájanie rodičov do výchovného procesu

- byť nositeľmi radosti, vytváranie dobroprajného, partnerského, priateľského a dôsledného vzťahu k žiakovi
- realizovanie cieľov prostredníctvom zážitkových metód – hra, hranie rolí, , hranie scénok, anketové metódy, metóda posilňovania, problémové vyučovanie, dramatizácia /cvičenia, aktivity/
- východisková pozícia – sedenie v kruhu

7. Učebné zdroje

Lencz: Pedagogika etickej výchovy

Lencz: metódy etickej výchovy

Lencz, Krížová: Metodický materiál k predmetu etická výchova

Roche Olivar: Etická výchova

Sabine Alexová: Nechaj ma, chcem sa učiť sám /1,2,3,4/

8. Hodnotenie predmetu

Žiaci sú hodnotení a klasifikovaní v súlade s Metodickým pokynom č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy, ktoré schválilo MŠ SR s platnosťou od 1.5.2011. Na hodinách etickej výchovy učiteľ žiakov nehodnotí známku. Pri praktických aktivitách používa slovné hodnotenie praktických zručností s dôrazom na samostatnosť a správnosť tvorby záverov z riešenia úloh. Optimálne je slovné hodnotenie so stručným komentárom k výkonu žiaka. Úroveň kombinovaných verbálnych, písomných, výtvarných, literárnych prejavov a komunikatívnych zručností je vhodné kontrolovať a hodnotiť prostredníctvom prezentácie projektov. Žiakom tiež poskytneme priestor na sebahodnotenie a reflexiu.

Na polročnom a koncoročnom vysvedčení žiakov hodnotíme slovom /absolvoval – neabsolvoval/.

Spracovala: Mgr. Beáta Némethová
ZŠ Jaroslava Simana, Októbrová 16, Valaská
2015

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: ČLOVEK A HODNOTY

NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 1 hodina/týždeň (33 hodín/rok)

1. Charakteristika predmetu

Vyučovací predmet náboženská výchova formuje v človeku náboženské myslenie, svedomie, náboženské vyznanie a osobnú vieru ako osobný prejav náboženského myslenia a integrálnej súčasti identity človeka. Ponúka prístup k biblickému posolstvu, k učeniu kresťanských cirkví a k ich tradíciám, otvára pre neho možnosť života s cirkvou. Vyučovací predmet náboženská výchova sa zameriava na pozitívne ovplyvnenie hodnotovej orientácie žiakov tak, aby sa z nich stali slušní ľudia s vysokým morálnym kreditom, ktorých hodnotová orientácia bude prínosom pre ich osobný a rodinný život i pre život spoločnosti. Náboženská výchova je výchovou k zodpovednosti voči sebe, voči iným jednotlivcom i celej spoločnosti. Učí žiakov kriticky myslieť, nenechať sa manipulovať, rozumieť sebe, iným ľuďom a svetu, v ktorom žijú. Výučba predmetu zároveň nadväzuje na ďalšie spoločenskovedné predmety, umožňuje žiakom ozrejmiť si morálny pohľad na mnohé témy otvorenej spoločenskej diskusie. Učí žiakov rozlišovať medzi tým, čo je akceptované spoločnosťou, a tým, čo je skutočne morálnym dobrom pre jednotlivca i pre celú spoločnosť.

Ročníková téma: POZNÁVANIE CEZ DIALÓG

V tomto veku dieťa stále viac nadväzuje a rozvíja vzťahy s okolitým svetom formou dialógu. Dialóg rozvíja nielen verbálne ale aj symbolicky. To mu umožňuje vstúpiť do sveta symbolov slávenia. Rozvíja rozmer oslavy Boha cez gestá a postoje, v ktorých sa zjednocuje so spoločenstvom, čo ho uschopňuje rozvíjať vzťahy nie len s ľuďmi ale aj s Bohom.

2. Ciele predmetu

Predmet náboženská výchova umožňuje žiakom:

- formulovať otázky týkajúce sa základných životných hodnôt, postojov a konania
- konfrontovať ich s vedecky a nábožensky (kresťanský) formulovanými pohľadmi na svet
- hľadať svoju vlastnú životnú hodnotovú orientáciu
- formovať svedomie
- prehlbovať medziľudské vzťahy cez skvalitnenie komunikácie
- spoznávať spôsoby komunikácie človeka s Bohom
- rozvíjať kritické myslenie hodnotením pozitívnych aj negatívnych javov v spoločnosti a v cirkvi

ročníkový symbol: DOM

Ročníkový cieľ: Prehlbovať medziľudské vzťahy cez skvalitnenie komunikácie. Spoznávať spôsoby komunikácie človeka s Bohom. Oceniť komunikáciu s Bohom prostredníctvom modlitby a slávenia.

3. Obsah predmetu

Vyučovaciemu predmetu bola ponechaná hodinová dotácia i rozsah vzdelávacieho štandardu v takej forme, ako je uvedené v ŠVP.

Odkaz na vzdelávací štandard ŠVP: <http://www.minedu.sk/data/att/7537.pdf>

<i>Tematický celok</i>	<i>Výkonový štandard /Žiak vie:/</i>	<i>Obsahový štandard</i>
1. BOH HOVORÍ K ČLOVEKU	-orientovať sa v pojmoch: Biblia, Sväté písmo, Starý zákon, Nový zákon, -vymenovať základné delenie SZ a NZ, vymenovať evanjeliá, - hľadať podľa súradníc daný text vo Svätom Písme, - reprodukovať tri výroky Ježiša Krista, - opísať najdôležitejšie udalosti zo života sv. Cyrila a Metoda, - vysvetliť prínos misie sv. Cyrila a Metoda pre Slovensko,	-Sväté písmo – posvätná kniha -Byzantská misia na území Veľkej Moravy -žiaci vierozvestov – sv. Gorazd a sv. Bystrík
2. DIALÓG BOHA A ČLOVEKA	-rozlíšiť formy modlitby, - prerozprávať časti biblického príbehu zo života kráľa Dávida a Šalamúna, -charakterizovať stručne jednotlivé prosby modlitby Otče náš, - zdôvodniť potrebu modlitby pre svoj život, - vymenovať tri vlastnosti (charakteristiky) dobrej modlitby	-modlitba ako dialóg -modlitba ako prosba, nárek, chvála, vďaka tanec, spev, slávenie, -mlčanie ako modlitba -miesto a čas modlitby v živote človeka
3. NÁS DIALÓG S BOHOM	-vysvetliť úlohu a zmysel symbolov, - vymenovať základné časti liturgického roka, - priradiť správnu farbu k liturgickému obdobiu, - uviesť päť prikázaných sviatkov, - u r č i ť základné časti chrámu, - vymenovať päť liturgických úkonov a	-komunikácia prostredníctvom symbolu -náboženské symboly - potreba slávenia v živote človeka - liturgický rok miesto -slávenia – posvätné miesta

	predmetov,	
4. OBETA BOŽIEHO ĽUDU	-opísať prostredníctvom príkladu zo života zmysel obety, - uviesť príklady obety druhých ľudí, - vysvetliť jednoduchým spôsobom sprítomnenie Ježišovej obety pri sv. omši a potrebu sa jej zúčastniť, -nájsť analógiu medzi baránkom v SZ a Božím baránkom v NZ, -rozlíšiť časti sv. omše - charakterizovať symbolický význam obetných darov chleba a vína pri sv. omši,	-obeta, obetavosť, jej zmysel v živote človeka -náboženský význam slova obeta - židovský a kresťanský obetný kult -obeta Ježiša Krista -sv. omša osobná obeta
5. DIALÓG CEZ SLUŽBU	-vymenovať formy pomoci Cirkvi chudobným a biednym v dejinách a v súčasnosti, -vymenovať troch svätcov, ktorí zasvätili svoj život pomoci iným, - porovnať možnosti angažovanosti chlapcov a dievčat v službe rodine a spoločenstvu, - oceniť službu rodičov pre rodinu, - poukázať na úlohu kňaza ako Božieho služobníka, - vysvetliť potrebu sviatosti manželstva, kňazstva a zasväteného života z pohľadu služby.	-Cirkev slabých (etika chudoby a milosrdenstva v Cirkvi, -kláštorňá starostlivosť o chudobných a chorých - starostlivosť o chudobných a chorých v súčasnej farnosti (charita, paliatívna starostlivosť) -služba chorým, služba ľudskej rodine a služba Cirkvi a spoločnosti -sviatosti služby spoločenstvu (sviatosť manželstva a kňazstva

4. Kľúčové kompetencie

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- si uvedomuje význam a potrebu jazyka, vlastného písma
- správnym využívaním slov zlepšuje komunikáciu v triede
- formuje si návyky k slušnému vyjadrovaniu
- prejavuje záujem o aktívne počúvanie
- vie porovnať rôzne názory a postoje a objektívne hľadá pravdu
- objavuje zmysel symbolického vyjadrovania v liturgii cirkvi
- komunikuje prostredníctvom gesta, postoja, pohybu
- dokáže vhodne použiť symboly
- má základný náhľad na metaforický (obrazný spôsob vyjadrovania)
- vie vyjadriť vďaka ľuďom, ktorí sa obetujú pre neho
- oceňuje osobnosti, ktoré službou budujú spoločnosť

kompetencie k učeniu sa

Žiak

- učí sa učiť spoluprácou, učí sa triediť a hľadať informácie

občianske

Žiak

- ocení prínos byzantskej misie, činnosť sv. Cyrila, Metoda a jeho nasledovníkov
- vníma kultúrne dedičstvo našich otcov
- konkrétnymi skutkami slúži rodine a spoločnosti
- je schopný oceniť hodnotu rodiny

kultúrne

Žiak

- vníma kultúrny prínos byzantskej misie

- uvedomuje si korene, tradíciu a historický vývoj písma

sociálne a interpersonálne

Žiak buduje v triede plnohodnotné vzťahy a je schopný spolupracovať, vytvárať väzby s inými ľuďmi

existenciálne

Žiak

- si uvedomuje hodnotu odpustenia pre budovanie vzťahov
- objavuje rozmer vnútorného sveta svojej osobnosti vo svojom živote dáva priestor modlitbe
- rozumie základným druhom kresťanskej modlitby
- je schopný vyjadriť vonkajší a vnútorný postoj modlitby
- chápe a oceňuje zmysel a potrebu služby v rodine, ale aj v spoločnosti
- má záujem o spoznávanie spoločnosti, reaguje na jej problémy (hlad, chudoba)
- vníma sviatosti z pohľadu služby pre človeka
- svojou modlitbou sa angažuje pre druhých
- vníma vnútorné potreby blízkych ľudí

5. Prierezové témy

Osobný a sociálny rozvoj

Žiak

- objavuje a rozvíja svoj vnútorný rozmer
- si uvedomuje potrebu jazyka a zlepšuje komunikáciu vo svojom okolí – v téme Misia sv. Cyrila a Metoda a Šíriteľa posolstva
- sa cvičí aktívnemu počúvaniu – v téme V modlitbe počúvam
- chápe zmysel obety pre službu v rodine a v spoločnosti – v téme Moja obeta, Byť chlebom, Slúžim v rodine, Slúžim chorým
- je vnímavý k duchovným potrebám svojej komunity – v téme Modlím sa za najbližších

Enviromentálna výchova

Žiak

- vníma svoju zodpovednosť k prírode, rozvíja vzťah k prírode prostredníctvom vzoru sv. Františka
- v téme Modlitba svätých – sv. František z Assisi

Mediálna výchova

Žiak

- rozumie svetu symbolov, vie správne používať symbolické vyjadrovanie - v téme Čo je symbol

Výchova k manželstvu a rodičovstvu

Žiak

- pozná svoju úlohu v rodine
- rozvíja svojou službou vzťahy v rodine – v téme Slúžim v rodine

Medzipredmetové vzťahy

Biológia

- Príroda a život

Dejepis

- Priestor a čas, sviatky
- Časová priamka, obdobie pred Kr. po Kr.
- Pamäť ľudstva – písmo, kníhtlač, náboženstvo, legendy, mýty

Geografia

- Objavovanie Zeme a vesmíru
- Najkrajšie miesta na Zemi, ktoré vytvoril človek - kultúrne stavby, chrámy

Občianska náuka

- Moja rodina – komunikácia v rodine

Literatúra

- Rozprávka

Výtvarná výchova

- Podnety výtvarného umenia - ranokresťanské a byzantské umenie /mozaika

6. Stratégie

Metódy:

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov. Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť využívame *motivačné metódy*, ako je *motivačné rozprávanie* (približovanie obsahu učenia), *motivačný rozhovor* (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), *motivačný problém* (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), *motivačnú demonštráciu* (vzbudenie záujmu pomocou umeleckého diela).

Expozičné metódy využívame pri vytváraní nových poznatkov a zručností. *Rozprávanie* (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), *vysvetľovanie* (logické systematické sprostredkovanie učiva), *rozhovor* (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), *demonštračná metóda* (demonštrácia obrazov), *pozorovanie* (cielené systematické vnímanie objektov a procesov), *manipulácia s predmetmi* (práca so symbolom, didaktická hra). Využívame i IKT zdroje.

Pre realizáciu cieľov využívame *aktivizujúce metódy*, ako *diskusia* (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia daného problému), *didaktické hry* (seberealizačné aktivity na uplatnenie záujmov, a spontánnosti), *dramatizácia* (plánovaný dramatizovaný prednes hry, príbehu a pod.) *simulácia* (simulovanie, napodobňovanie životných situácií, aktivity, ktoré vyžadujú interakciu medzi skupinou žiakov a jednotlivcami).

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania, napr. metódy opakovania a precvičovania, (ústne opakovanie).

Formy: skupinová, samostatná, individuálna práca, vyučovanie v učebni IFV, práca s učebnými zdrojmi

Žiaci počas hodín NV sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre, aby sa vzájomne poznávali. Je to východisková pozícia, ktorá nie je cieľom, ale prostriedkom. Samozrejme, je možné aj iné usporiadanie priestoru v závislosti od metódy, ktorú učiteľ pre danú aktivitu zvolí.

Domáce úlohy (transfer) sa netýkajú písomného vypracovávania, ale konkrétnych jednoduchých cvičení či predsavzatí orientovaných na požadované správanie. Dôležitou súčasťou každej hodiny je rozdelenie sa s niekým so získanou skúsenosťou v bežnom živote.

7. Učebné zdroje

• **Literatúra:** Sväté písmo, Katechizmus Katolíckej cirkvi, Dokumenty Katolíckej cirkvi, biblické mapy, internet – www.stranky

Učiteľ má k dispozícii metodický materiál v metodickej príručke katolíckeho náboženstva pre piaty ročník základných škôl „Poznávanie cez dialóg“, vydanú Katolíckym pedagogickým a katechetickým centrom, v Spišskej Novej Vsi. Metodická príručka obsahuje metodicky spracované témy, farebné obrazové prílohy a pracovné listy. Metodické materiály pre náboženskú výchovu obsahujú ku každej téme bohatú ponuku aktivít. Z nich si učiteľ vyberie tie, ktoré považuje za vhodné vzhľadom na svoje osobné dispozície, dispozície žiakov a iné okolnosti.

- **Didaktická technika:** notebook, dataprojektor, interaktívna tabuľa, počítače v učebni informatiky
- **Materiálne výučbové prostriedky:** biblické mapy, CD s pesničkami, spevník, DVD s prezentáciami, obrazový a vykladací materiál

8. Hodnotenie predmetu

Na hodine náboženskej výchovy žiakov učiteľ nehodnotí známkou. Pri praktických aktivitách je vhodné slovné hodnotenie praktických zručností s dôrazom na samostatnosť a správnosť tvorby záverov z riešenia úloh. Optimálne je slovné hodnotenie so stručným komentárom k výkonu žiaka. Úroveň kombinovaných verbálnych, písomných, výtvarných, literárnych prejavov a komunikatívnych zručností je vhodné kontrolovať a hodnotiť prostredníctvom prezentácie projektov. Žiakom tiež poskytneme priestor na sebahodnotenie a reflexiu.

Na polročnom a koncoročnom vysvedčení žiakov hodnotíme slovom /absolvoval – neabsolvoval/.

Spracovala: Mgr. Paprčková Katarína
ZŠ Valaská , Októbrová 16
2015

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: UMENIE A KULTÚRA

HUDOBNÁ VÝCHOVA

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 1 hodina /týždeň (33 hodín/rok)

1. Charakteristika predmetu

Hudobná edukácia v nižšom strednom vzdelávaní predstavuje kontinuálne, systémové a cieľavedomé pokračovanie hudobnej edukácie primárneho stupňa.

Hudobnú edukáciu možno vymedziť troma prvkami: hudobné umenie – obsah, hudobné schopnosti (zručnosti, návyky) – cieľ a hudobné činnosti – metóda, prostriedok rozvoja hudobných schopností, pochopenia princípov hudby, realizácia hudobného umenia. Sekundárnym obsahom predmetu je umenie, estetika, kreativita, sekundárnym cieľom rozvoj kľúčových kompetencií – komplexný rozvoj osobnosti, všeobecných ľudských kvalít.

Hudobná výchova v základnej škole je predmetom umelecko-výchovným a činnostným, na nižšom strednom stupni sa rozširuje o kognitívny rozmer – uvedomelé prenikanie do štruktúry hudobného diela, hudobno-teoretický a hudobno-historický rozmer, ako konklúzia predchádzajúcej hudobnej činnosti, praktickej hudobnej skúsenosti.

2. Ciele predmetu

Ciele predmetu možno rozdeliť na špecifické hudobné ciele, špecifické ciele z oblasti umenia, estetiky a kreativity a sekundárne ciele.

Špecifické hudobné ciele

Žiaci:

- získajú hudobné schopnosti prostredníctvom hudobných činností,
- realizujú hudobné činnosti na základe nadobudnutých hudobných schopností,
- na základe vlastnej skúsenosti si osvoja konkrétne poznatky z oblasti hudobnej teórie a histórie,
- Špecifické ciele z oblasti umenia, estetiky a kreativity:
- pochopia podstatu umenia, vytvoria si vzťah k umeniu, majú priamu skúsenosť v oblasti špecifických umeleckých, estetických a psychologických kategórií – emocionálna, prežívanie, zážitok, vnímanie krásy, vlastná tvorivosť (improvizácia, kompozícia), na základe čoho dokážu reflektovať umenie, vnímať krásu, rozpoznať hodnotu, vyjadriť sa prostredníctvom umenia,

Sekundárne ciele

- žiaci nadobudnú (prehľbia) kľúčové kompetencie prostredníctvom hudobného umenia

3. Obsah predmetu

Vyučovaciemu predmetu bola ponechaná hodinová dotácia i rozsah vzdelávacieho štandardu v takej forme, ako je uvedené v ŠVP.

Odkaz na vzdelávací štandard ŠVP: <http://www.minedu.sk/data/att/7537.pdf>

<i>Tematický celok</i>	<i>Výkonový štandard</i>	<i>Obsahový štandard</i>
Ako sa nám prihovára hudba /cca. 10. hod./	hovoríť a spievať podľa zásad hlasovej hygieny v súlade so správnym speváckym držaním tela, technikou správneho speváckeho dýchania, zreteľnou artikuláciou s mäkkým hlasovým začiatkom a použitím vhodného hlasového registra, hlasom improvizovať a komponovať: melodizovať krátke texty, otextovať krátke melódie, improvizovať krátke dialógy i monológy recitatívneho charakteru, hlasom tvoriť zvukomaľbu k rôznym príbehom a situáciám, intonovať, rytmizovať, zapisovať a čítať výšku a dĺžku tónu v obmedzených tónových okruhoch rozoznať elementárne hudobné nástroje podľa ich zvuku, vzhľadu i názvu, technicky správne hrať na elementárnych hudobných nástrojoch reprodukovať a produkovať hudbu na nástrojoch, vlastnoručne zhotoviť elementárne nástroje a hrať na nich,	Hlasové činnosti ľudové piesne, autorské piesne, rytmizované texty, artikuláčnejšie cvičenia, dychové a hlasové cvičenia, hry s hlasom pomocné rytmické a intonačné prostriedky cvičenia zamerané na správne držanie tela, dychové cvičenia, artikuláčnejšie cvičenia, hlasové cvičenia metricky viazané i metricky neviazané texty a melódie ľubovoľné gestá znázorňujúce výšku i dĺžku tónov, solmizácia, fonogestika, ručné znaky na vyjadrenie rytmu, grafická notácia, klasická notácia tónové okruhy napr. <i>s-m; l-s-m; l-s-m-d; d'-l-s-m-d; m-r-d; s-f-m-r-d; d'-t-l-s-f-m-r-d</i>; a i.; rytmické slabiky (<i>tá; ti-ti; tá-ja; tá-ja-ja-ja; ti-ri-ti-ri</i>; a i.) Inštrumentálne činnosti elementárne hudobné nástroje a zdroje zvuku, ktoré sú k dispozícii: a) ľudské telo (tlieskanie, plieskanie, dupanie, lúskanie) b) okolité predmety a prírodné materiály vydávajúce zvuk c) vlastnoručne zhotovené nástroje d) Orffove nástroje rytmické (chrástidlo/hrkálka/rumba gule, marakas, ozvučné drievka/claves/drevené paličky, drevený blok, rúrový bubienok, drhlo/škrabadlo/reco-reco/guiro e) Orffove nástroje melodické (zvonkohra, xylofón, metalofón, zobcová flauta) f) slovenské ľudové nástroje (napr. píšťalka,

		píšťalka-dvojačka, fujara, gajdy, korytkové husličky, citara, cimbal, ozembuch) g) dostupné nástroje iných kultúr (napr. bicie nástroje z Afriky, Južnej Ameriky- kongo, bongo) h) držanie nástrojov, tvorba tónu
Prostredníctvom hudby poznávame svoju hudobnú kultúru i kultúru iných národov /cca. 10 hod. /	počúvať sústredene a pozorne, vnímať okolité zvuky, opísať ich účinky, poznať riziká poškodenia sluchu, vedome počúvať ticho, z okolitých zvukov komponovať zmysluplné celky, (zvukové koláže) rozlíšiť základné vyjadrovacie prostriedky hudby, aktívne počúvať hudbu, rozpoznať emocionálno-výrazový potenciál hudby, verbalizovať atmosféru (charakter) hudby,	skladby iných autorov vlastná elementárna improvizácia a elementárna kompozícia: a) inštrumentálny sprievod k piesni na princípe burdonu b) ostinata, c) základných harmonických funkcií d) predohra, medzihra, dohra k piesni e) zvukomalebná a scénická hudba jednoduché modely idiofónov, membranofónov, chordofónov, aerofónov a mirlitónov z prírodných i odpadových materiálov, na ktorých možno demonštrovať konštrukčné princípy nástrojov i princípy vzniku zvuku v jednotlivých nástrojových skupinách Aktívne počúvanie hudby zvuky, šumy, ruchy, hluky, tóny, súzvuky okolitého sveta vyjadrovacie prostriedky hudby: pulz, metrum, rytmus, tempo melódia, harmónia, agogika, dynamika, farba, hudobná forma skladby slovenských a zahraničných hudobných skladateľov hudba krásna, vznešená, smutná, veselá a ďalšie estetické kategórie blízke životnej skúsenosti žiakov
Hudba spojená s inými druhmi umenia /cca. 10 hod /	vyjadriť hudbu pohybom, identifikovať základné estetické kategórie v hudbe, pohybovo improvizovať, syntetizovať svoje hudobné schopnosti, zručnosti a vedomosti do dramatického celku, nájsť atraktívnu tému, pripraviť scenár, samostatne tvoriť, alebo vyberať z učiteľovej ponuky hudbu, pohyb, tanec, scénu, kostýmy, rekvizity, koncentrovane a s porozumením sledovať profesionálne hudobno-pohybové predstavenie, opísať ho vlastnými slovami i odbornou terminológiou, diskutovať o ňom	Hudobno-pohybové činnosti kultivovaný pohyb, držanie tela, rytmicky korektné pohyby, pohyby vyjadrujúce emocionálno-výrazové charakteristiky hudby improvizácia pohybová spontánnosť, uvoľnenosť Hudobno-dramatické činnosti Hudobno-dramatické činnosti, tvorivá dramatika materiál s dramatickým potenciálom: hudobno-pohybové hry, básne, príbehy, piesne, inštrumentálne skladby, herecké etudy, krátke sekvencie, dialógy a scény rôzne dramatické žánre, napr. divadlo s hercom, bábkové divadlo, tieňové divadlo, divadlo v maskách návšteva hudobného divadla, opery, operety, muzikálu a pod., alebo sledovanie predstavenia z videozáznamu

4. Kľúčové kompetencie

Vokálno- intonačné činnosti:

- ✓ Žiak spieva na základe svojich dispozícií intonačne čisto, rytmicky presne so zodpovedajúcim výrazom jednohlasné, dvojhlasné piesne ľudové aj umelé, v dur, mol, a modálnych tóninách, pritom využíva získané spevácke, intonačné a sluchovnávyky a zručnosti.
- ✓ Orientuje sa v grafickom zázname piesní a skladieb rôznych štýlov .
- ✓ Dokáže posúdiť kvalitu vokálneho prejavu druhých.
- ✓ Inštrumentálne činnosti:
- ✓ Realizuje a vytvára inštrumentálne sprievody k piesňam, rešpektuje ich charakter, jednoduchou improvizáciou na DHN vie podporiť charakter, zmeny nálad hudobnej ukážky, zvýrazniť dôležité hudobné myšlienky reprodukovanej hudby.

Hudobno- pohybové činnosti:

- ✓ Správne reaguje pohybom na znejúcu hudbu, vie vyjadriť metrum, tempo, dynamiku, pohybu v súlade s charakterom piesne alebo skladby.

Percepčné činnosti:

- ✓ Orientuje sa v znejúcej hudbe, vníma a chápe jej funkciu, dokáže zaradiť skladbu z hľadiska žánru, postrehne výrazné hudobné myšlienky, ich variácie, napätie a uvoľnenie hudby.
- ✓ Dokáže verbalizovať svoj názor, hudobný zážitok a predstavy.

Hudobno- dramatické činnosti:

- ✓ Integruje a komplexne využíva vokálne, hudobno- pohybové, inštrumentálne a percepčné činnosti spojené v dramatickom príbehu.
- ✓ Získava schopnosť empatického a asertívneho správania sa

5. Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj- vedieť aplikovať nadobudnuté vedomosti a zručnosti v oblasti fonogestiky a solmizácie v známych piesňach, formovať mravné vzťahy žiakov k prostrediu v škole a v rodine, vedieť a poznať okolnosti vzniku jednotlivých skladieb v téme Zahrajme sa s hudbou, Ako sa nám prihovára hudba, Rytmus, Melódia, Dynamika, Tempo a agogika, Harmónia, Inštrumentácia, Ako sa nám prihovára hudba, Prostredníctvom hudby poznávame hudbu iných národov

Regionálna výchova- poznať zvyky, tradície, obrady, piesne a tance svojho regiónu v téme Zahrajme sa s hudbou, Melódia, Ako sa nám prihovára hudba

Mediálna výchova- formovať a rozvíjať emocionálny svet žiakov v téme Ako sa nám prihovára hudba, Rytmus, Výrazové prostriedky hudby, Prostredníctvom hudby poznávame kultúru iných národov

Multikultúrna výchova- poznávanie iných kultúr, rozvoj ich akceptácie a spolupráce v téme Ako sa nám prihovára hudba, Prostredníctvom hudby poznávame hudbu iných národov, hudba spojená s inými

6. Stratégie

Metódy- rozvíjajúce sociálne a komunikačné kompetencie, dramatizácia, autentické učenie

Postupy- tvorivé učenie, porovnávanie

Formy- klasické vyučovanie, podujatia, projektové vyučovanie

7.Učebné zdroje

Učebnica hudobnej výchovy pre 5. ročník, internet

8. Hodnotenie predmetu

Povinné práce v hodnotiacom portfóliu:

- sólový spev minimálne raz za rok / ľudová pieseň podľa vlastného výberu/
- notový zápis piesní / 2 krát za rok/
- vypracovať a odprezentovať projekt na zadanú tému jedenkrát za rok

Voliteľné práce v hodnotiacom portfóliu:

- účasť v speváckej súťaži Slávik Slovenska
- referát, projekt na vybranú tému

Spracovala: Mgr. Beáta Némethová
ZŠ Jaroslava Simana, Októbrová 16, Valaská
2015

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: UMENIE A KULTÚRA

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 1 hodina/týždeň (33 hodín/rok)

1. Charakteristika predmetu

Predmet **výtvarná výchova** (ďalej VV) nižšieho sekundárneho vzdelávania plynulo nadväzuje na výtvarnú výchovu v primárnom vzdelávaní. Ďalej vychádza z autentických skúseností žiaka, získaných výtvarnou činnosťou – z intenzívnych zážitkov dobrodružstva tvorby a sebaujadravania sa. Rozvíja osobnosť žiaka v úplnosti jej cítenia, vnímania, intuície, fantázie i analytického myslenia – vedomých i nevedomých duševných aktivít. Vzhľadom na psychický vývin zodpovedajúci veku, ustupuje spontánny prístup k vyjadrovaniu seba samého a vyjadrovaniu vonkajších podnetov. Väčšina žiakov v tomto období stráca svoju prirodzenú výrazovosť. VV sa musí podieľať na tejto transformácii. Uskutočňuje sa to:

- dôrazom na objaviteľský prístup k technikám, vyjadrovacím prostriedkom a médiám,
- nahradením nedostatku formálnych zručností pri vyjadrovaní reality, postupmi ktoré takéto zručnosti nevyžadujú,
- väčším dôrazom na myslenie žiaka, na príčinné súvislosti, vzťahy medzi javmi a poznávaciu funkciu umenia i vlastného vyjadrovania sa výtvarnými prostriedkami.

Ťažisko sebaujadravania sa, oproti primárnemu vzdelávaniu, prenáša na iné oblasti aktivity. Do vyučovania sú zaradované prostriedky a činnosti, ktoré rozširujú možnosti poznávacieho procesu žiaka a dovoľujú mu naplniť jeho prirodzené ambície po vizuálnom vyjadrení skutočnosti, po poznávaní formálnej i obsahovej štruktúry sveta, po presnejšom zobrazení pozorovaných vzťahov, po vyššej technickej dokonalosti prejavu, po pluralite spôsobov vytvárania. Zapája sa koncepcné a konštrukčné myslenie, ktoré je uvádzané do vzťahu s myslením estetickým. Detskú spontánnosť má postupne nahrádzať jej dospelý ekvivalent – duchovná otvorenosť a sviežosť, spojená s pribúdaním vedomej tvorivej operatívosti. Žiak reaguje na stále komplexnejšie podnety, reflektuje podnety prírodné, civilizačné i kultúrne. Zvyšujú sa jeho technické schopnosti. Preto vo výtvarnej výchove potrebuje objaviť oblasť nových možností, zodpovedajúcich svojmu vývinu.

2. Ciele predmetu

Kognitívne ciele

Poznávať jazyk vizuálnych médií – jazykové prostriedky, základné kompozičné princípy, vybrané techniky a procesy vizuálnych médií. Rozumieť im a tak zvyšovať uvedomelosť reflexie vizuálnej kultúry. Poznávať a vedieť pomenovať pôsobenie (výraz) umeleckých diel, svoj zážitok z nich. Poznať vybrané typické diela vizuálnej kultúry, reprezentujúce žánre a niektoré štýlové obdobia a iné kultúry.

Cez vlastnú činnosť žiaka uvádzať k poznaniu a vedomej reflexii sveta vizuálnych znakov (multimédiá, reklama, výtvarné médiá, architektúra, dizajn), k vedomému používaniu zobrazovania a jeho kritickej selekcii.

Senzomotorické ciele

Vedome rozvíjať tvorivosť. Umožniť žiakovi vývoj od detského, spontánneho spôsobu vyjadrovania k vyjadrovaniu cieľavedomému, s dôrazom na vlastný prístup, vlastný názor a vkus. Nadalej rozvíjať a kultivovať vnímanie, predstavivosť a fantáziu, podporovať a podnecovať jeho nápaditosť a tvorivú sebarealizáciu, prekonávanie konvenčných schém a inovovanie naučených myšlienkových a zobrazovacích vzorcov. Prostredníctvom VV rozvíjať tvorivosť v jej základných, všeobecne uplatniteľných princípoch. Formovať a rozvíjať gramotnosť (zručnosti) žiaka v oblasti vyjadrovania sa výtvarnými prostriedkami prostredníctvom vybraných médií, nástrojov a techník.

Socioafektívne ciele

Formovať kultúrne a postoje. Vychovávať žiaka smerom k vytváraniu si primeraných kultúrnych postojov, názorov a hodnotových kritérií; cez zážitok aktívneho vyjadrovania a vnímania umeleckých diel uvádzať ho do poznávania hodnôt umenia a kultúry – vo vzťahu k tradícií, ale na úrovni aktuálneho vnímania problematiky vyjadrovania sveta umením.

Formovať celistvú osobnosť. Prístupovať k osobnosti žiaka v jej úplnosti – rozvíjať cítenie, vnímanie, intuíciu, fantáziu, analytické myslenie a poznávanie, a taktiež formovanie a aktívne používanie zručností – to všetko prostredníctvom činnostného a zážitkového vyučovania.

Osnovy VV podporujú medzipredmetové väzby, interdisciplinárnosť vyučovania, pri zachovaní špecifik spôsobu poznávania sveta prostredníctvom výtvarnej výchovy. Zapájajú citovosť, afektivitu, expresivitu a obrazovú konceptualizáciu, ktoré sú vlastné výtvarnému vyjadrovaniu, do vzťahu aj s inými, prevažne kognitívnymi predmetmi. V rámci nižšieho sekundárneho vzdelávania to predstavuje vedomé hľadanie formálnych a obsahových súvislostí s prírodovednými i humanitnými predmetmi a s inými druhmi umenia.

Cieľom predmetu je prostredníctvom autentických skúseností získaných z výtvarných činností, nadväzujúcich na predmet v predchádzajúcom ročníku, rozvíjať manuálne zručnosti (nástroj, technika, materiál, proces), duševné spôsobilosti (predstavivosť, fantázia, tvorivosť), vedomosti (poznávanie javov, predmetov a vzťahov prostredníctvom ich výtvarného vyjadrovania, poznávanie základných slohov, štýlov a tendencií výtvarného umenia, dizajnu, architektúry, fotografie, filmu) a postoje (formovanie si vlastného názoru, vkusu, prístupu k umeniu a sebvýjadrovaniu). Predmet vedie k získaniu základných kompetencií (na úrovni reflexie i sebvýjadrovania) v oblasti vizuálnej kultúry (výtvarné umenie, fotografia, film, elektronické médiá, architektúra, dizajn), ktorá je v súčasnosti dominantnou oblasťou spoločenských komunikačných procesov. Dôraz sa kladie na spoznanie jazyka - vyjadrovacích prostriedkov a na prepojenie neverbálneho a verbálneho vyjadrovania.

3. Obsah predmetu:

Vyučovaciemu predmetu bola ponechaná hodinová dotácia i rozsah vzdelávacieho štandardu v takej forme, ako je uvedené v iŠVP.

Odkaz na vzdelávací štandard iŠVP: <http://www.minedu.sk/data/att/7506.pdf>

<i>Tematický okruh</i>	<i>Výkonový štandard</i>	<i>Obsahový štandard</i>
Základné prvky	•otláčať predmety do hlinenej	Negatív a pozitív

výtvarného vyjadrovania - výtvarný jazyk	vrstvy – skladať z nich zobrazujúci tvar, okolo hlinenej doštičky vytvoriť ohradu/hlina, kartón/ a reliéf /negatív/ zaliť riedkou sadrou, po zaschnutí hlinu odstrániť a očistiť vzniknutý pozitív reliéfu	Figuratívna kompozícia zložená z odtlačkov rôznych predmetov.
	• pracovať s materiálmi rôzneho povrchu, krčivosti, tvrdosti, krehkosti napr. šmirgel, vata, textilie, kov, fólia, sklo plasty	Textúra materiálovosť Zobrazenie kontrastných charakterov prostredníctvom materiálov – drsné a hladké, matné a lesklé, tvrdé a mäkké
	• kresliť alebo maľovať podľa zadanej témy učiteľa	Aspekty každodenného života: Tematické práce zamerané na život detí a dospelých v spoločnosti.
Možnosti zobrazovania viditeľného sveta	• maľovať a kresliť podľa videnej skutočnosti s dôrazom na farebnú výstavbu proporcií • modelovať šrafovaním, tieňovaním, lavírovaním s dôrazom na farebnú výstavbu tvaru, • pokúsiť o farebnú modeláciu – svetlo, tieň na lokálnom farebnom tóne predmetu	Maľovanie a kreslenie predmetu podľa skutočnosti, základy farebnej výstavby tvaru /svetlo a tieň na lokálnom farebnom tóne/ Maľovanie tvarovo a farebne zaujímavého predmetu, svetlo a tieň predmetu, modelovanie predmetu podľa skutočnosti
Podnety výtvarného umenia, kubizmus, futurizmus a konštruktivizmus	• analyzovať geometrickú štruktúru predmetov v zátiší • rozkresliť základnú geometriu predmetu a následne zo základných geometrických tvarov skladať obraz	Zátišie, objekt, hľadanie geom. vo vnútri všetkých predmetov v zátiší námet: konštrukcia veže zo základných geom. prvkov, realizácia malého modelu
- surrealizmus	• pracovať s vlastnou fantáziou, snom, využívať tvorivé myslenie, spájať veci v reálnom svete nespojitelné,	Nezámerné tvarové, farebné a kompozičné rekombinácie a novotvary
- abstraktné umenie	• zobraziť veci prostredníctvom vyjadrovacích prostriedkov, - vytvoriť svoje vlastné abstraktné dielo, za pomoci poznatkov, ktoré im boli tlmočené a následne prezentovaných diel	Nefiguratívne vyjadrovacie prostriedky v polohe geometrického, lyrického alebo kombinovaného abstraktného prejavu, primárne vlastnosti farieb, textúry
Výtvarné činnosti inšpirované dejinami	• maľovať ikonu • analyzovať charakteristické prvky, farebnosť ikony, • urobiť návrh mozaikovej dlažby	Ranokresťanské a byzantské umenie námet: ikona, mozaika a aktualizácia tradičného zobrazovania – ikona súčasného povolania
	• pracovať v skupine podľa zadanych tém. • pracovať s rôznym materiálom a novými technikami /napr. v zhotoviť kraslice, vianoč. ozdoby	Ľudové tradície a zvyky počas sviatkov/ Vianoce, Veľká noc/ námet- podľa obdobia (veľkonočné kraslice, zhotovovanie vianočných ozdôb...)

Podnety fotografie	• pracovať s fotoaparátom, okrem základných úkonov • riešiť výtvarné problémy • komponovať záberu/výsek skutočnosti hľadáčku/ • fotografovať ľubovoľné motívy, uložiť fotografie	Fotografovanie ľubovoľných motívov rozdiel medzi analógovou a digitálnou fotografiou, rozdiely v zázname, nové možnosti
Elektronické médiá	• vkladat', prenášať, dotvárať, fotografie	Úprava digitálneho obrazu skenovanie, základné operácie s digitálnym obrazom
Podnety filmu a videa	• hľadať výsek časti skutočnosti • precvičiť cez hľadáček mobilu rozlišovanie veľkosti záberu, uhlu pohľadu, farebného naladenia, vyjadrenie miesta, plynutie času	Krátky digitálny videozáznam
Podnety architektúry	• vytvárať priestorové variácie, zoradiť jednotlivé prvky do spoločného celku podľa účelu priestoru	Hravé skúmanie priestoru, pohybu a pokoja, architektonických prvkov, ktoré ho vytvárajú - hra na zariaďovanie vlastného priestoru- moja detská izba, brlôžtek, hniezdo....
Podnety dizajnu	• vyjadriť značkou, logom, tému, udalosť, výrobok • navrhnuť logo pre viac rôznych značiek /automobily, športové kluby.../ • využiť ornament, charakteristický symbol • navrhnuť ex libris pre svoje knihy	Návrh loga, značky, ex libris - námet: logo pre vlastnú firmu, obľúbenú hudobnú skupinu - obalový dizajn, tvar a grafické riešenie
Podnety tradičných remesiel, hrnčiarstva	• modelovať z hliny alebo inej modelovacej hmoty nádoby /novotvary/	Modelovanie z hliny, modelit, modurit, terakota, plastelína
Podnety hudby a literatúry, grafická partitúra	• zapísať hudbu do notovej osnovy /vlastnej hudobnej partitúry/, pomocou vymyslených znakov, symbolov. - klásť dôraz na tvar znaku, jeho farbu, význam.	Vlastné ikonické znaky a grafické symboly - zapisovanie hudby do notovej osnovy alebo vlastného systému ikonických znakov, symbolov, geometrických tvarov
Podnety literatúry	• ilustrovať daný obrázok, tému, udalosť	Operácie s ilustráciou námet : vybraný príbeh Rôzne typy ilustrovania, negatívna ilustrácia
Podnety z rôznych oblastí poznávania sveta	• vytvoriť mapu, v ktorej zaznamenávajú svoje činnosti počas dňa • vytvoriť orientačnú schému svojho života	Výtvarné hry s problematikou zemepisu, dejepisu námet: analógie s látkou zemepisu, nekonvenčná mapa, cestovný poriadok/orientačná schéma/
Tradícia a identita výtvarnej reakcie na rôzne typy regionálnych ornamentov	• primerane veku analyzovať a výtvarne spracovať prvky a ornamenty z rôznych regiónov a kultúr • netradične aplikovať ornament na rôzne typy úžitkových predmetov	Ornamenty, kroje rôznych kultúr. Tradícia a identita rôznych skupín, ich súčasný odev. Ornament ako organická súčasť prejavu človeka.
Škola v galérii	• -bližšie spoznať originály výtvarných diel v galérii	Návšteva galérie, spoznávanie originálov výtvarných diel. Výstava – výstava vlastných výkresov, diel žiakov

4. Kľúčové kompetencie

Žiak by mal mať po absolvovaní **nižšieho sekundárneho vzdelania** tieto vedomosti, zručnosti a postoje:

Vedomosti

Vo výtvarnej výchove je väčšina vedomostí získavaná a zároveň overovaná prostredníctvom praktických činností žiaka; časť vedomostí o výtvarnom umení a vizuálnej kultúre sa utvára počas motivačnej, expozičnej a diskusnej časti vyučovacej jednotky a je podporená vizuálnymi materiálmi (edukačné DVD, knihy, časopisy).

Absolvent nižšieho sekundárneho vzdelania sa naučil:

Zručnosti a spôsobilosti

Žiak dokáže:

- zvládnuť základy proporčnej stavby zobrazovaného predmetu (výška a šírka, pomer hlavných častí),
- dokázať vybrať časť videnej skutočnosti za účelom zobrazenia – záber (fotografia, film, komiks), rám, pohľad (obraz), charakteristický tvar (plastika),
- vyjadriť sa základnými technickými postupmi kreslenia, maľovania, jednoduchých grafických techník, fotografovania, priestorového vytvárania objektu, plastiky a skulptúry,

Technické zručnosti

Žiak dokáže:

- zvládnuť narábanie s rôznymi nástrojmi (ceruza, štetec, pero, fixy, uhlík, drevko, rydlo, nožnice, šablóna, špachtľa, valček a pod.),
- kresliť prostredníctvom linky a šrafovania, tieňovania,
- zvládnuť technické základy usporiadania a miešania farieb na palette i na obraze; vyfarbovať tvar, plochu
- zvládnuť základné grafické operácie na počítači.

Postoje

Hlavnou kompetenciou v oblasti postojov je a priori **tvorivý prístup** – žiak je vedený k tomu, aby pri každej edukačnej téme volil svoje vlastné, teda **autentické riešenie**, a postupne formuloval svoj estetický i hodnotiaci názor. Formovanie takéhoto prístupu je dôležitým momentom výučby, ktorý vyvažuje prevažne propozičné a konvergentné myslenie.

5. Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj: v téme Základné prvky výtvarného vyjadrovania, Škola v galérii, podnety hudby, podnety výtvarného umenia, Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia, podnety architektúry

- rozvíjať ľudský potenciál, poskytovať základy pre plnohodnotný a zodpovedný život
- rozvíjať tvorivý prístup k vlastným činnostiam, otvorenosť k experimentovaniu
- rozvíjať sebareflexiu, sebaopoznávanie, sebaúctu, sebadôveru

Multikultúrna výchova: v téme Tradícia a identita

- rozvíjať poznanie rozličných tradičných aj nových kultúr, akceptovať kultúrne rozmanitosti ako spoločenskú realitu

- uvedomovať si vlastnú kultúrnu identitu a vedieť ju porovnávať so špecifikami iných kultúr
- rozvíjať poznanie odevnej kultúry rozličných kultúr

Mediálna výchova: v témach Podnety dizajnu, Podnety fotografie, filmu a videa

- schopnosti samostatne vyjadriť svoj názor na informácie z médií - v téme Podnety dizajnu

- učiť žiakov zmysluplne, kriticky a selektívne vnímať a využívať informácie z médií o odevnom dizajne, o módnych prehliadkach, o manekýnkach

- vyjadriť svoj názor na informácie z médií, nedať sa ovplyvniť módnymi výkrikmi v odievaní
- Regionálna výchova:** v téme Podnety tradičných remesiel, Tradícia a identita

- uvedomovať si vlastnú kultúrnu identitu
- poznať kultúru, tradície svojho regiónu

Výchova k zdravému životnému štýlu: v téme Abstraktné umenie, Podnety architektúry

- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k zdravému životnému štýlu a vnímaniu estetických hodnôt prostredia
- beseda s odborníkom o správnej životospráve, životnom štýle, preventívnych ochoreniach

6. Stratégie vyučovania

- **metódy:** motivačná metóda, demonštračná metóda, expozičná metóda, práca s predmetmi, beseda, návšteva výstavy, exkurzia, prezentácia vlastnej tvorby
- **formy:** individuálna, skupinová práca, práca s PC, projektová tvorba v skupinách

7. Učebné zdroje

- **Učebnice:** Čarný, Ladislav: Výtvarná výchova pre 5.ročník
- **Odborná literatúra**
- **Učebné pomôcky:** edukačné DVD/CD, nahrávky o umení, digitálny fotoaparát, videokamera, PC, internetové stránky, filmové, hudobné a literárne ukážky, reprodukcie diel výtvarných umelcov, výtvarná tvorba žiakov
- **Materiálové pomôcky:** odpadový materiál, výkresy, baliaci papier, farebný papier, grafický materiál – ceruzky, tuš, drevko, uhlík, akvarelové farby, tempery, štetce, modelovacia hmota, sadra

8. Hodnotenie predmetu

Ťažiskovou formou hodnotenia je osobný rozhovor so žiakom, v ktorom učiteľ žiakovi poskytne citlivú, veku primeranú, analyticky podloženú spätnú väzbu o rôznych aspektoch jeho činnosti. Vo vzájomnej komunikácii má žiak možnosť klásť otázky alebo zdôvodniť svoj prístup. Žiaka vedieme k sebahodnoteniu.

Nehodnotíme známku každú prácu a výkon žiaka. Žiak je hodnotený z úloh v rámci rozličných metodických radov, aby bola vyváženosť výkonu žiaka, nakoľko môžu byť rozdiely vzhľadom na rôznorodosť záujmov a schopností žiakov. Berieme ohľad na to, že výtvarný prejav súvisí s fantáziou, seba projekciou, záujmami a intímnym svetom žiaka a že toto hľadisko sa bude prejavovať aj v jeho riešení výtvarných úloh. Uprednostňujeme osobný, diferencovaný prístup. Výsledok výtvarných činností (artefakt) nie je jediným predmetom hodnotenia, ale zvažujeme všetky nižšie vymenované kritériá. Hodnotíme proces výtvarných činností, prípravu pomôcok, pretože práve v rámci tohto procesu dochádza k formácii osobnosti žiaka a k získavaniu kompetencií – k napĺňaniu cieľov výtvarnej výchovy.

Hodnotenie predmetu sa vykonáva známkou.

Učiteľ u žiaka hodnotí, primerane veku:

1. **priebeh vytvárania postojov:**

- prístup k činnostiam z hľadiska prípravy pomôcok,
- prístup k činnostiam z hľadiska tvorivosti, t. j. uplatnenie vlastných inovatívnych nápadov a vlastného zamerania pri realizácii edukačnej úlohy,
- otvorenosť voči experimentovaniu, skúšanie iných, svojských riešení,
- cieľavedomosť riešení,
- záujem o činnosti v rámci edukačných úloh a prípravy pomôcok,
- schopnosť spolupracovať,
- schopnosť zaujímať stanoviská k výsledkom svojej práce a práce spolužiakov,

2. priebeh získavania zručností a spôsobilostí:

- technické zručnosti (ovládanie požadovaných nástrojov, materiálov a technických operácií s nimi),
- mentálne spôsobilosti na úrovni myslenia (vlastné témy, koncepcie, návrhy; schopnosť analyzovať a syntetizovať, pomenovať procesy, interpretovať zážitky),

3. priebeh získavania vedomostí:

- znalosti oblastí vizuálnej kultúry a výtvarného umenia súvisiacich s preberanými
- edukačnými úlohami,
- pochopenie výtvarného diela a schopnosť interpretovať ho,
- znalosť materiálov, techník, médií a procesov ich používania,

4. schopnosť realizácie výsledného artefaktu.

Spracovala: Mgr. Katarína Paprčková
ZŠ Jaroslava Simana, Októbrová 16, Valaská
2015

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: ČLOVEK A SVET PRÁCE

TECHNIKA

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 1 hodina /týždeň (34 hodín/rok)

1. Charakteristika predmetu

Oblasť Človek a svet práce zahŕňa široké spektrum pracovných činností a technológií, vedie žiakov k získaniu základných užívateľských zručností v rôznych oblastiach ľudskej činnosti a prispieva k vytváraniu životnej a profesijnej orientácie žiakov.

Koncepcia vzdelávacej oblasti Človek a svet práce vychádza z konkrétnych životných situácií, v ktorých žiaci prichádzajú do priameho kontaktu s ľudskou činnosťou a technikou v jej rozmanitých podobách a širších súvislostiach. Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce sa zameriava na praktické pracovné návyky a dopĺňa celé základné vzdelávanie o dôležitou zložku nevyhnutnú pre uplatnenie človeka v ďalšom živote a v spoločnosti. Tým sa odlišuje od ostatných vzdelávacích oblastí a je ich určitou protiváhou. Je založená na tvorivej spolupráci žiakov. Preto je veľmi dôležité, aby žiaci pochopili vedu a techniku ako snahu po dosiahnutí dôležitých výsledkov pre ľudí.

Vzdelávací štandard učebného predmetu technika sa člení na dva tematické okruhy technika a ekonomika domácnosti, pričom každý z nich sa ďalej člení na jednotlivé tematické celky. Dôraz sa kladie na tematický okruh technika. Z tematického okruhu technika je povinných najmenej dve tretiny z celkovej časovej dotácie vyučovacieho predmetu v každom školskom roku a najviac jedna tretina z celkovej časovej dotácie vyučovacieho predmetu v školskom roku sa venuje tematickému okruhu ekonomika domácnosti.

2. Ciele predmetu

Všeobecné (univerzálne) kompetencie:

- Osvojiť si základné pracovné zručnosti a návyky z rôznych pracovných oblastí, organizovať a plánovať prácu a používať vhodné nástroje, náradie a pomôcky pri práci v bežnom živote.
- Vytvoriť si nový postoj a hodnoty vo vzťahu k práci človeka a životnému prostrediu
- Chápať prácu a pracovné činnosti ako príležitosti na sebarealizáciu, sebaaktualizáciu a na rozvíjanie podnikateľského úsilia
- orientovať sa v rôznych odboroch ľudskej činnosti, osvojiť si potrebné poznatky a zručnosti a uplatniť ich pri voľbe vlastného profesijného zamerania
- vytvoriť nový postoj a hodnoty vo vzťahu k práci človeka a životnému prostrediu

Pracovné kompetencie žiaka

- používa bezpečné a účinné materiály, nástroje a vybavenie, dodržiava stanovené pravidlá, plní povinnosti a záväzky, adaptuje sa na zmenené alebo nové pracovné podmienky,

- prístupuje k výsledkom pracovnej činnosti nielen z hľadiska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a spoločenského významu, ale i z hľadiska ochrany svojho zdravia i zdravia druhých, ochrany životného prostredia i ochrany kultúrnych a spoločenských hodnôt,
- využíva znalosti a skúsenosti získané v jednotlivých vzdelávacích oblastiach v záujme vlastného rozvoja i svojej prípravy na budúcnosť, robí podložené rozhodnutia o ďalšom svojom vzdelávaní a profesionálnom raste,
- orientuje sa v základných aktivitách, ktoré bude potrebovať k uskutočneniu podnikateľského zámeru a k jeho realizácii, chápe podstatu, cieľ a riziko podnikania, rozvíja svoje podnikateľské myslenie.

3. Obsah predmetu

Vyučovaciemu predmetu bola ponechaná hodinová dotácia i rozsah vzdelávacieho štandardu v takej forme, ako je uvedené v iŠVP.

Odkaz na vzdelávací štandard: <https://www.minedu.sk/data/att/7528.pdf>

Tematický celok	Výkonový štandard (žiak vie:)	Obsahový štandard
Človek a technika 8 hodín	- dodržiavať pravidlá BPZP, hygieny a správania sa, - vysvetliť pojem technika v užšom a širšom zmysle slova, - uviesť príklady pozitívnych a negatívnych vplyvov techniky na človeka, prírodu a spoločnosť, - zdôvodniť na príkladoch potrebu pozitívneho prístupu človeka k tvorbe techniky, - vypracovať projekt na tému z ochrany prírody.	školský poriadok, pracovný poriadok v školskej dielni technika prostredie technické – prírodné – spoločenské, vzťahy medzi nimi ochrana, príroda, negatívne vplyvy techniky
Človek a výroba v praxi 10 hodín	- porovnať profesie remeselníkov v minulosti a v súčasnosti, - vysvetliť pojem výrobok, - opísať proces vzniku jednoduchého výrobku, - vyhľadať príklady výrobkov, pracovných nástrojov a pracovného náradia remeselníkov v minulosti a v súčasnosti, - vyhodnotiť priebeh tematickej exkurzie z výroby, - prezentovať návrh a zhotovenie vlastného jednoduchého výrobku z dostupných prírodných materiálov v danom regióne.	remeslo, remeselník, pracovný nástroj, pracovné náradie, remeslá v minulosti a v súčasnosti výrobok, vznik výrobku: myšlienka – proces výroby – výrobok návrh výrobku človeku spriemajújúceho život
Úžitkové a darčkové predmety 8 hodín	- vytvoriť náčrt jednoduchého výrobku, - vybrať technické materiály a nástroje na zhotovenie výrobku, - navrhnuť postup práce pri zhotovení výrobku, - zhotoviť navrhnutý výrobok, - prezentovať výsledky svojej práce.	surovina, materiál, polotovár, darčkový a úžitkový predmet myšlienka, návrh, náčrt, rozmery, náradie a nástroje, postup práce materiál: špajdl'a, vetvička, gaštan, plastelína, kôra, látka, tenký drôt, alobal, kartón a pod. výrobky: náhrdelník; náušnice; náramok; zvieratkopočítadlo; svietnik; kvet; stojan na pero; stojan na „mobil“ a pod.
Ekonomika domácnosti	- vysvetliť na konkrétnych príkladoch funkciu peňazí ako prostriedku na	Súlad osobných želaní s potrebami človeka. Vzťah ľudská práca –

2 hodiny	zabezpečenie životných potrieb - uviesť príklady hospodárneho zaobchádzania s vecami, hospodárneho správania sa vo svojom okolí (domácnosť, škola, obec)	peniaze.
Pestovateľské práce a chovateľstvo 3 hodiny	- uviesť príklady základných druhov liečivých rastlín, - vytvoriť list herbára, referát, prezentovať vlastnú prácu	Liečivé rastliny (pestovanie vybraných druhov rastlín, rastliny a zdravie človeka, liečivé účinky rastlín, jedovaté rastliny, rastliny ako drogy a ich zneužívanie, alergie) liečivé rastliny –liečivé účinky rastlín, rastliny a zdravie človeka

4. Kľúčové kompetencie

- základné informácie o technike ako spoločenskom jave
- porozumenie prírode, svetu a technike
- schopnosť riešiť problém, uplatňovať technické tvorivé myslenie
- vedomosti o využití techniky v praktickom živote

5. Prierezové témy

Osobný a sociálny rozvoj žiaka – schopnosť preberať zodpovednosť, schopnosť byť samostatným, schopnosť hodnotiť a vyjadrovať svoj názor

Mediálna výchova – práca s internetom a odbornou literatúrou

Environmentálna výchova – viesť žiakov k tvorbe a ochrane životného prostredia

Ochrana človeka a zdravia – pracovať, správať sa tak, aby nikto neohrozil zdravie ľudí

Rozvoj profesionálnej orientácie žiaka – schopnosť flexibilne reagovať na zmeny na trhu práce v snahe čo najlepšie sa uplatniť

6. Stratégie

Metódy: výkladová, práca s učebnicou, vhodnou literatúrou, motivačná, fixačná, problémová, demonštračná, praktické aktivity

Postupy: analýza, syntéza, porovnávanie, dedukcia

Formy: individuálna, skupinová, samostatná, projektové vyučovanie, produktívna práca

7. Učebné zdroje

Literatúra:

Krušpán a kol.: Technická výchova pre 5. až 9. ročník základných škôl;

EXPOL pedagogika, spol.s r.o., 1999

Encyklopédie

www.zborovna.sk

www.wikipedia.org.

Didaktická technika: počítač, interaktívna tabuľa, dataprojektor

Materiálno – učebné prostriedky: nástenné tabule, nástroje, náradie

8. Hodnotenie predmetu

V technike a technickej výchove sa hodnotí kvalita vedomostí a zručností, pričom sa prihliada na systematickosť práce a pripravenosť žiaka na vyučovanie. Klasifikujú sa teoretické vedomosti, praktický výkon (práca na úlohe zadanej na PC, konštrukčnej úlohe alebo práca na výrobku).

Žiak je hodnotený klasifikáciou minimálne dvakrát za polrok.

Klasifikujú sa:

- teoretické vedomosti, tvorivosť a samostatnosť,
- praktický výkon pri riešení úloh, zadaní, projektov,
- krátky písomný test / za polrok 1- 2 testy/,
- ústna odpoveď /1 - 2 za polrok/,
- vytvorenie ročníkového projektu,
- estetická úprava zošitov.

Spracovala: Mgr. Nemčáková Oľga
ZŠ Jaroslava Simana, Valaská
2015, upravila: Mgr.Paprčková Katarína, 2019

UČEBNÉ OSNOVY ISCED 2

Vzdelávacia oblasť: ZDRAVIE A POHYB

TELESNÁ VÝCHOVA

Ročník: piaty

Časový rozsah výučby: 2 hodiny/týždeň (66 hodín/rok)

1. Charakteristika vyučovacieho predmetu

Predmet telesná a športová výchova poskytuje základné informácie o biologických, fyzických a sociálnych základoch zdravého životného štýlu. Žiak si v ňom rozvíja schopnosti a osvojuje vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré sú súčasťou zdravého životného štýlu nielen počas školskej dochádzky, ale i v dospelosti. Osvojí si zručnosti a návyky na efektívne využitie voľného času a zároveň vedomosti o zdravotnom účinku osvojených zručností a návykov.

2. Ciele vyučovacieho predmetu

Všeobecným cieľom telesnej a športovej výchovy ako vyučovacieho predmetu je umožniť žiakom rozvíjať kondičné a koordinačné schopnosti na primeranej úrovni, osvojovať si, zdokonaľovať a upevňovať pohybové návyky a zručnosti, zvyšovať svoju pohybovú gramotnosť, zvyšovať všeobecnú pohybovú výkonnosť a zdatnosť, prostredníctvom vykonávanej pohybovej aktivity pôsobiť a dbať o zdravie, vytvárať trvalý vzťah k pohybovej aktivite, telesnej výchove a športu s ohľadom na ich záujmy, predpoklady a individuálne potreby ako súčasť zdravého životného štýlu a predpokladu schopnosti celoživotnej starostlivosti o vlastné zdravie.

Špecifické ciele predmetu sú vyjadrené pomocou nasledovných kľúčových a predmetových kompetencií:

Pohybové kompetencie

- Žiak si vie vybrať a vykonávať pohybové činnosti, ktoré bezprostredne pôsobia ako prevencia civilizačných chorôb.
- Žiak dokáže rozvíjať všeobecnú pohybovú výkonnosť s orientáciou na udržanie a zlepšenie zdravia.
- Žiak má osvojené primerané množstvo pohybových činností vo vybraných odvetviach telesnej výchovy a športu a vie ich uplatniť vo voľnom čase.

Kognitívne kompetencie

- Žiak vie vysvetliť dôvody potreby vykonávania pohybovej činnosti v dennom režime so zameraním na úlohy ochrany vlastného zdravia.
- Žiak používa odbornú terminológiu osvojených pohybových činností a oblastí poznatkov.
- Žiak vie zostaviť a používať rozcvičenie pred vykonávaním pohybovej činnosti.
- Žiak dodržiava osvojené pravidlá pri vykonávaní pohybových činností súťažného charakteru.
- Žiak vie, ktoré sú základné olympijské idey a riadi sa nimi vo svojom živote.
- Žiak vie posúdiť a diagnostikovať úroveň svojej pohybovej výkonnosti a telesného rozvoja podľa daných noriem.
- Žiak vie poskytnúť prvú pomoc pri úraze v rôznom prostredí.
- Žiak dodržiava bezpečnostné a hygienické požiadavky pri vykonávaní pohybovej činnosti.
- Žiak pozná životné priority a priority v starostlivosti o vlastné zdravie.
- Žiak pozná negatívne účinky návykových látok na organizmus.

Komunikačné kompetencie

- Žiak sa dokáže jasne a zrozumiteľne vyjadrovať.
- Žiak používa správnu odbornú terminológiu v edukačnom procese i počas voľnočasových aktivít.

Učebné kompetencie

- Žiak vie zdôvodniť potrebu zaradenia pohybových aktivít do svojho denného režimu.
- Žiak vie zdôvodniť potrebu rozohriatia organizmu a rozcvičenia pre športový výkon i ako prevenciu pred zranením.

Interpersonálne kompetencie

- Žiak prejavuje pozitívny vzťah k sebe i iným.
- Žiak efektívne pracuje v kolektíve.
- Žiak vie racionálne riešiť konfliktné situácie, najmä v športe.
- Žiak sa správať empaticky a asertívne pri vykonávaní telovýchovných a športových činností, ale i v živote.

Postojové kompetencie

- Žiak má zážitok z vykonávanej pohybovej činnosti.
- Žiak dokáže zvíťaziť, ale i prijať prehru v športovom záporení i v živote, uznať kvality súpera.
- Žiak dodržiava princípy fair-play.
- Žiak sa zapája do mimoškolskej telovýchovnej a športovej aktivity.
- Žiak využíva poznatky, skúsenosti a zručnosti z oblasti telesnej výchovy a športu a iných predmetov so zameraním na zdravý spôsob života a ochranu prírody.

Obsah

Vzdelávací štandard má štyri základné časti: Zdravie a jeho poruchy, Zdravý životný štýl, Telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť a Športové činnosti pohybového režimu. Tieto časti zohľadňujú pohybovo a zdravotne orientovanú koncepciu telesnej a športovej výchovy. Časť s názvom Športové činnosti pohybového režimu je členená na základné tematické celky a pre jednoduchšiu orientáciu učiteľa je navrhnutá odporúčaná časová dotácia atletika (15 %), základy gymnastických športov (15 %), športové hry (25 %), sezónne pohybové činnosti (15 %) a povinne voliteľný tematický celok (30 %).

Základnou organizačnou formou je 45-minútová vyučovacia hodina a zúčastňujú sa jej všetci žiaci zaradení do I. a II. zdravotnej skupiny, prípadne III. zdravotnej skupiny (integrované vyučovanie). Žiaci so zdravotným oslabením, zdravotným postihnutím (III. zdravotná skupina) sa môžu vyučovať samostatne v oddelení zdravotnej telesnej výchovy, pričom obsah vyučovania sa realizuje podľa samostatných vzdelávacích programov.

1. Zdravie a jeho poruchy
2. Zdravý životný štýl
3. Zdatnosť a pohybová výkonnosť
4. Športové činnosti pohybového režimu

Ciele jednotlivých modulov

Zdravie a jeho poruchy

- pochopiť účinok pohybovej aktivity na zdravie,
- mať vedomosti o potrebe prevencie pred civilizačnými ochoreniami pohybovými prostriedkami,
- vedieť poskytnúť prvú pomoc,
- vedieť sa správať v situáciách ohrozujúcich zdravie.
- mať vytvorenú hodnotový systém, v ktorom zdravie a pohyb majú popredné miesto.

Zdravý životný štýl

- poznať a dodržiavať zásady správnej výživy,
- zaradiť využívať športové a pohybové činnosti vo svojom voľnom čase,
- mať predstavu o svojich pohybových možnostiach,
- pochopiť význam aktívneho odpočinku pre odstránenie únavy,

- pochopiť kompenzačný účinok telesných cvičení a poznať vhodné cvičenia na jeho dosiahnutie.

Zdatnosť a pohybová výkonnosť

- poznať úroveň vlastnej pohybovej výkonnosti,
- vedieť využiť cvičenia na rozvoj pohybových schopností,
- vedieť diagnostikovať a hodnotiť pohybovú výkonnosť vlastnú i spolužiakov,
- vedieť využiť pohybové prostriedky na rozvoj pohybovej výkonnosti.

Športové činnosti pohybového režimu

- využiť svoje vedomosti na zdokonaľovanie sa vo vlastnej športovej výkonnosti,
- vedieť uplatniť osvojené pravidlá športových disciplín v športovej činnosti,
- prezentovať svoju športovú výkonnosť na verejnosti,
- preukázať pohybovú gramotnosť v rôznych športových odvetviach,
- mať príjemný zážitok z vykonávanej pohybovej činnosti.

V každom ročníku je povinný aspoň jeden voliteľný TC. Voliteľné TC rozširujú základné TC o pohybové činnosti, ktorých výber umožňuje rešpektovať podmienky školy, záujmy žiakov, záujmy učiteľa, miestne tradície a pod. Vyučovanie voliteľných TC musí rešpektovať plnenie cieľov telesnej a športovej výchovy a bezpečnosť pri cvičení. Obsah voliteľných TC sa využíva na doplnenie základného učiva a na motiváciu žiakov, na rozvoj ich pohybových schopností so zreteľom na skupinové záujmy, individuálne predpoklady žiakov a podmienky školy. Učiteľ môže zaradiť do plánu iba tie športové činnosti, ktoré boli súčasťou jeho pregraduálnej prípravy na vysokej škole, alebo na ktoré získal trénerské alebo cvičiteľské vzdelanie, alebo certifikát v niektorej forme ďalšieho vzdelávania učiteľov a trénerov. Ako povinne voliteľný tematický celok je možné zaradiť menej známe športové hry ako bejzbal, softbal, ringo, lakros, bedminton, florbal, a iné športy, a pohybové aktivity ako korčuľovanie, in-line korčuľovanie, snowboarding, ale i tanec, ľadový hokej a iné pohybové aktivity.

3. Obsah vzdelávania učebného predmetu

Odkaz na vzdelávací štandard ŠVP: <http://www.minedu.sk/data/att/7504.pdf>

<i>Tematický celok</i>	<i>Výkonový štandard /žiak vie/</i>	<i>Obsahový štandard</i>
Atletika	prakticky demonštrovať osvojenú techniku základných atletických disciplín	technika atletických disciplín, základy techniky atletických činností atletická abeceda, nízky a polovysoký štart, švihový a šliapavý beh, rýchly beh do 60 m, vytrvalostný beh, štafetový beh, hod loptičkou
Základy gymnastických športov	popísať štruktúru gymnastických športov prakticky demonštrovať osvojené cvičebné tvary zo športovej a modernej gymnastiky,	rozdelenie gymnastických športov (športová gymnastika, športový aerobik, moderná gymnastika,) športová gymnastika prípravné, imitačné cvičenie, metodický postup osvojovania a zdokonaľovania polôh, pohybov, cvičebných tvarov, väzieb, zostavy spoločnej pohybovej skladby akrobacia ľah vznesmo; stojka na lopatkách znožmo, s čelným, bočným roznožením; kotúle vpred, kotúle vzad v rôznych obmenách východiskovej, hlavnej, výslednej polohy, kotúľové väzby, stojka na rukách s rôznou polohou nôh, stojka na rukách – kotúľ vpred, premet bokom, väzby s kotúľom vpred, vzad, stojkou na rukách – kotúľ vpred, skoky a obraty znožmo, skrčmo pripätmo, skrčmo roznožmo čelne, bočne, s

	vytvoriť gymnastické kombinácie v zostave jednotlivca alebo skupiny, zaznamenať chyby v predvedení a v rozsahu pohybu v gymnastických súťažiach,	obratom cvičenie na náradí a s náradím preskok – koza na šírku D, na dĺžku CH, kôň na dĺžku CH: skrčka, roznožka, odbočka nízka kladina D (do 110 cm) – zostava 2 dĺžky náradia: chôdza, tanečné kroky, predskok, 2 skoky, rovnovážny cvičebný tvar, obrat jednonožne o 180°; ľah vznesmo/kotúľ vpred, zoskok odrazom obojnožne s roznožením čelne, skrčmo prednožmo, kruhy CH – kmihanie vo vise, vis vznesmo, vis strmhlav, zhyb vo vise moderná gymnastika D švihadlo – preskoky na mieste, z miesta znožmo, jednonožne, skrižmo, striedavonožne; krúženie – kruhy, osmičky; kmihanie; hádzanie a chytanie lopta – kotúľanie a prevaľovanie; odrážanie; hádzanie a chytanie; výrazovo-estetické prostriedky gymnastických a aerobikových pohybov kondičná zložka, technická zložka gymnastických športov
Športové hry	pomenovať a popísať funkcie hráčov v obrane i v útoku, vyplniť jednoduchý pozorovací hárok o výkone hráča i družstva, ukázať a v hre (stretnutí) uplatniť techniku základných herných činností jednotlivca, využiť herné kombinácie a systémy v hre,	funkcie hráčov v jednotlivých športových hrách, systematika herných činností, herné kombinácie a herné systémy hodnotenie herného výkonu hráča i družstva v danej športovej hre <u>basketbal</u>- prihrávka, <u>futbal</u> prihrávka, tlmenie lopty, strel'ba, obsadzovanie hráča bez lopty a s loptou, hrať podľa pravidiel <u>hádzaná</u> prihrávka jednou rukou od pleca s veľkým náprahom <u>vybíjaná</u>- prihrávky na rôzne vzdialenosti, hody na cieľ, hra podľa pravidiel
Sezónne pohybové činnosti	orientovať sa v prírode podľa turistických značiek, mapy, buzoly, ale aj prírodných úkazov, absolvovať súvislý pochod s prekonávaním terénnych prekážok v dĺžke 4 – 8 km, v prírode sa správať podľa zásad ochrany životného prostredia, zorganizovať pohybové hry v prírode pre kolektív spolužiakov, dodržiavať pravidlá cestnej premávky pre chodcov a cyklistov.	cvičenia v prírode orientácia na stanovisku podľa buzoly, určovanie azimutu, turistické značky, orientácia podľa mapy, určovanie a výber vybraných smerov presunu, výber, príprava a likvidácia ohniska presun mierne členitým terénom s prekonávaním terénnych prekážok základné pravidlá ochrany životného prostredia, cvičenia rovnováhy na prírodných prekážkach, nosenie prírodných predmetov jednotlivo, v dvojiciach a iných skupinách (klady, kamene, brvná a pod.), pohybové hry v prírode jazda na bicykli, zmeny smeru a rýchlosti jazdy, otáčanie, predchádzanie a jazda zručnosti
Povinne voliteľný tematický celok	popísať a ukázať osvojené pohybové činnosti ovládať základné rytmické pohyby,	<u>korčuľovanie</u> základy techniky korčuľovania (jazda vpred, vzad, brzdenie, prekládanie vpred a vzad, pohybové hry a súťaže na ľade <u>Aerobic, Zumba</u> základné tanečné kroky a ich kombinácie

	dokázať ich kombinovať a pomocou hudby zacvičiť	cvičenia s fítoptami
	poznať pravidlá hry a hrať podľa pravidiel	<u>Florball</u> prihrávky, vedenie loptičky, zakončenie strelbou do bránky obránné a útočné systémy, hra
	ovládať hru vo dvojici	<u>Badbinton</u> držanie rakety, prihrávky

4. **Kľúčové kompetencie, ktoré žiak získa:**

- žiak pozná úroveň vlastnej pohybovej výkonnosti
- žiak používa odbornú terminológiu osvojených pohybových činností
- žiak vie zdôvodniť potrebu rozohriatia organizmu pred pohybovou činnosťou
- žiak vie predviesť rozcvičku
- žiak ovláda vybíjanú
- žiak ovláda basketbal podľa základných pravidiel
- žiak dokáže technicky správne predviesť jednotlivé pohybové činnosti /ľah vznesmo, stoj na lopatkách, kotúl vpred a vzad, bežecká technika/
- žiak chápe účinok pohybovej aktivity na zdravie

5. **Prierezové témy:**

Multikultúrna výchova – vyzdvihovať dôležitosť ľudských vzťahov, prijímať druhého ako jedinca s rovnakými právami, tolerovať sa, prejavovať ľudskú solidaritu, prispievať k zapojeniu spolužiakov z odlišného kultúrneho prostredia v témach: Olympijská výchova, Atletika, Športové hry.

Ochrana života a zdravia – poukázať na dôležitosť dodržiavania pravidiel, bezpečnostných opatrení, oboznámiť žiakov s nebezpečnými miestami - v témach: Úvodná hodina, Poznatky z telesnej výchovy a športu, Atletika, Športové hry, Športová príprava na brannú zdatnosť, Sezónne činnosti- korčuľovanie, gymnastika, Testy VPV,

Mediálna výchova – využívať potenciál médií a zdrojov informácií, zmysluplne využívať médiá a ich produkty - v témach: Športové hry, Olympizmus, Aerobic, Zumba,

Enviromentálna výchova – poukázať na vplyv prostredia na vlastné zdravie človeka a ostatných ľudí, dôležitosť starostlivosti o prírodu pri organizovaní športových podujatí, podnecovať aktivitu, tvorivosť a toleranciu vo vzťahu k prostrediu, aj sa angažovať v riešení problémov spojených s ochranou životného prostredia - v témach: Atletika, Športová príprava na brannú zdatnosť, Sezónne činnosti- korčuľovanie, Cvičenie v prírode je obohacujúce v zdravom a čistom prostredí.

Osobnostný a sociálny rozvoj – pomáhať každému žiakovi hľadať a utvárať praktické zručnosti, vedieť sa rozhodovať v bežných, ale aj vypätých situáciách - v témach: Atletika, Športové hry, Olympizmus, Gymnastika, Aerobic, Zumba, Rytmičná gymnastika, Netradičné pohybové aktivity, Sezónne cvičenia- cvičenia v prírode,

6. **Stratégie:**

Metódy: metóda osvojovania si vedomostí a zručností, motivačná, fixačná, demonštračná,

Postupy: analýza, syntéza, indukcia, porovnávanie, dedukcia

Formy: individuálna, skupinová, hra

7. **Učebné zdroje:**

Literatúra: Metodika Telesnej výchovy

Didaktická technika: CD zumba, aerobic, pilates ,IKT,datapojektor,notebook,TV-DVD

Ďalšie zdroje: www.zborovna.sk

www.infovek.sk

8.Hodnotenie predmetu :

Povinné práce v hodnotiacom portfóliu:

- testovanie výkonnosti žiakov na začiatku a na konci šk. roku
- plnenie športových disciplín v rámci svojich možností
- zapájanie sa do hernej činnosti počas vyučovania

Voliteľné práce v hodnotiacom portfóliu:

- účasť na športových súťažiach

Spracovala: Mgr. Pohorelcová Jana
ZŠ Jaroslava Simana,Októbrová 16, Valaská